

Ad Heinricum IV. imperatorem libri VII

[Page 84]

REGIS HEINRICO SUPER ASTRA SEDENTIS AMICO
PECTORE SUCCENSO VITAM CUM VINCERE
BENZO.
Audiat augustus, qu? profert non homo iustus,
Sed mage peccator, fidei tamen altitonator,
Per quam fit fortis ridendo pericula mortis.
Sol velut in c?lis, ita fulget ubique fidelis;
Nam fidei lumen penetrat celeste cacumen.
Quisque cor aptet ei, quo sit hymago dei.
O QUANTUM est in rebus inane, cui occurrendum est pedetemptim
et plane. Sic enim victoria de c?lo administratur, sic
stulticia sapienti? subiugatur. Si plus solito crebrescunt scandala,
nemo miretur, quia instant dies novissimi; super harenam
maris erunt perditissimi. Quibus redactis in favillam

[Page 86]

gracias agas ei, o c?sar, qui te *custodivit* tanquam *oculi pupillam*. Laborandum est, dum vivitur, quia *homo ad laborem natus* dicitur. *Vita* quidem *nil dedit mortalibus sine magno labore*, neque enim *vescimur pane nisi in vultus sudore*. Quid cure? Tantum ut victrici lauro potiatur, floccipendit caro, quot plagis afficiatur. Apud Cannas, urbem Apulie, oppugnabat Hannibal Romuleos cum ineffabili mortalium multitudine. Scipio, consul Romanus, habens faciem euntis ad ... versus Cartaginem detorsit navigium, incautis superveniens urbem invasit eamque captis civibus solo ?quavit. Qua deleta facta est Roma ?ternaliter l?ta. De interfectis vero penes Cannas ea erat mentio, quod abolitio Cartaginis fuit eorum redemptio. Victoria denique facit ex terrigena divum et de mortuo vivum. De talibus et qualibus scribitur, verum uno relicto

[Page 88]

alter assumitur. Nil propter aliud scripti sunt Galba et Vitellus, qui *velut cymbalum tinniens* dederunt inutilem sonum, nisi *ut sciamus reprobare malum et eligere bonum*. Ideoque sanctus Augustinus monet de fortuitis rerum casibus plures libros a pluribus fieri, quatenus per eorum exemplaria emergentium causarum sententi? consultius possint diffiniri.
Eapropter frater BENZO scribens de domini sui inperatoris HEINRICI triumphis sive de aliorum regum actionibus multis veneranter ei porrigit h?c pauca, quemadmodum est porrectum christicolis Pantheon a cesare Foca, ut *in his* cum presulibus et capellanis *diebus ac noctibus meditetur* et de rei publice negociis, quid potissimum fieri debeat, deliberetur. Precor etiam maiestatem domini mei HEINRICI imperatoris imperatorum, ut hunc libellum in hereditatem relinquat filiis filiorum, quatenus in eo indesinenter videant monimenta patrum suorum eo prestante, *qui vivit et regnat in s?cula seculorum. AMEN*.

[Page 90]

TERCIO H<EINRICO> DOMINO SUO ROMANORUM IMPERATORI
AUGUSTO BENZO DEI GRACIA EPISCOPUS
CORDE ORE OPERE FIDELISSIMUS
DIRIGIT HUNC LIBRUM QUO PELLITUR OMNE
PERICLUM
DE MEDIO GENTIS REGI SERVIRE VOLENTIS.
CAP. I.
FORTIUM quidem virorum nulla foret notio,
Si periti litterarum torpuissent otio;
Defuisset exemplorum aurea memoria,
Nisi eos propalasset aliqua hystoria.
Moyses iubente deo scripsit mundi fabricam;
Alii scrib? dixerunt heroum prosapiam,
Qui per regna sunt partiti Asiam et Affricam,
Heuropam his iungentes fecerunt monarchiam.

[Page 92]

Roma dehinc exaltatur eiusque imperium,
Cuius preses scripsit orbem ob tributum regium;
Caput mundi est vocata per magnum Tyberium,
Multis plantis qui adauxit publicum pomerium.
Cesarum viribus, armis, bellorum frequentia
Subiugavit totum mundum Romana potentia,
Cuncta redigens sub lege, sub oboedientia;
Pax ubique, perpes salus, opum affluentia.
Sicubi forte surgebat nociva sedicio,
Ut in c?lis est exorta in rerum initio,
Protinus suffocabatur Romano iudicio.
Tunc humanitas vacabat omni gravi vicio.
Hegesippus *doctus scribe* descripsit prosaice,
Quod fecit Vespasianus traduci Iudaic?;
Quia male tractaverunt fabrum huius seculi,
Servi gentibus sunt dati lactentes et vetuli.
Et liber pontificalis et plures hystori?
Non tacent de Constantino, quod sit vir memori?

[Page 94]

Quem amavit speciali deus privilegio,
Nam crux eum agregavit c?lesti collegio.
Cosdroe tulit hoc lignum, quo nichil sacracius
Illudque recuperavit vir fortis Heraclius
Monomachice pugnando Cosdroe cum filio,
Cuius cephalum truncavit domini auxilio.
Alii imperatores triumphis magnifici
Hostibus erant feroces, subditis pacifici.
Cui placet perscrutari actiones talium,
Eas poterit nancisci in libris annalium.
Nam si litter? celassent res evi preteritas,
Quem, rogo, deberet sequi succedens posteritas?
Caruissent ratione homines ut pecora,
Nisi eos informassent *sex aetatum tempora*.
Bene habeant scriptores, qui faciunt vivere
Mortales post mille annos carne facta cinere;
Nam dum transit vita regum, in cartis non moritur,
Dum putatur defecisse, in melius oritur.

[Page 96]

Karoli et tres Ottones, HEINRICI gemini,
Inter quos et Chuonradus suo compar semini,
Quod patrarunt, satis patet ex eorum chronicis,
In ?ternum sociati regibus catholicis.
Sed de cesare augusto HEINRICO tercio,
Qui est pervigil in belli pacisque commercio,
Quis audebit eius facta commendare litteris?
Daniei succubisset doctior presbiteris.
Tullius namque Romanus et Grecus Demostenes,
Omnium rethoricorum qui noscuntur procures,
Fugerent eius notare tam multa certamina
Neque stilo, neque penna, neque plumbi lammina.
Maro vates Mantuanus, Lucanus et Statius,
Pindarus seu Homerus et noster Horatius,
Grillius, Quintilianus, comicus Terrentius
Formidassent regis opus, quo nil excellentius.

[Page 98]

Nisi fuerit descriptum magna diligentia,
Quicquid egit noster cesar virtutis potentia,
Minorabitur non parum hystoria publica;
Quod ne fiat, potens Roma, regem c?li supplica.
Benzo vice catulorum computat delicias,
Si *sub mensa senioris colligit reliquias*.
Cuius rei grandem morsum non presummit facere,
Quia dentes sunt infirmi et gingiv? lacer?.
Presules et sacerdotes, abbates et clerici,
Quique sunt de sorte dei, ordines angelici,
Bene docti testamenti novi atque veteris,
Omnes surgant ad scribendum victorias cesaris.
Qui *infantium* dat *linguas* esse *disertissimas*
Et qui parat mansiones athletic certissimas,
Hic scriptoribus ostendat *fontem sapienti?*
Et apperiat thesaurum san? eloquenti?.
Plastes mundi res humanas disponens et c?licas,
Cesari da longam vitam et vires angelicas,
Quibus salvet semet ipsum et suas ?cclesias.
„Fiat, fiat“ dicant omnes et hic et per Grecias.

[Page 100]

EPYGRAMA LIBRI PRIMI.

SINE errore in eam domum intratur, cum nomen possessoris
super portam scriptum monstratur. Eodem modo prologi
codicum et tituli indicant sequentia cuiusque libri. Quapropter
ammonendi sunt lectores, ut ea, qu? in libris habentur,
fideliter interpretentur. Beneficiat misericors et miserator
deus his, qui legerint verba propheti? huius eaque intimaverint
regis auribus. Per huius enim libri salutaria monita et
humiliabuntur sub pedibus cesaris qu? videntur exotica, et
erunt prava in directa et aspera in vias planas et derelinquent
impii cogitationes vanas. Quid namque in se contineat liber
iste, valde necessarium est nosse cesari augusto suisque successoribus;
loquitur enim de imperialium rerum amministrationibus.
Quicumque ergo adherent ei ex debito fidelitatis, invitent
et cogant eum legere instituta regi? dignitatis. Nam ipse
dominus noster tercius HEINRICUS, Romanorum imperator
augustus, sedens in arduo suggestu imperii, unde videt
omnia regna circumplexa sinibus Appollinis et Cyllenii,

[Page 102]

dum ad dispositionem eorum sensus eius pluraliter dirigitur,
aliquatenus ad singula quasi minor efficitur.
Occurrant ergo sibi, quos plantavit per orbis Romani
spacia, et suggerant vires auxilii et consilii, prout eis concessa
est divin? donationis gracia. Animadvertant itaque venerabiles
episcopi infatigabiliter persistentes in dei servitio nec
non regales capellani *longa suspiria trahentes* pro anuli
beneficio, quoniam intentio huius libri respicit ad honestatem
et utilitatem imperatoris domini nostri HEINRICI, ita
ut per revelationem servi sui BENZONIS redeant ad lucem,
qu? iacent sopita in ventre oblivionis. Enimvero generali
censu declarato manifestum erit, quia *visitavit* dominum
nostrum cesarem *oriens ex alto*. Collocatus equidem in paradiso
diviciarum per donum caelestis graci? *magnificabitur*
super omnes reges univers? terr?. Nam Semiramis et
Assuerus
confitebuntur se eguisse, Nabuchodonus et Ptholomeus
pauperes fuisse, Darius et Cyrus nichil habuisse, ut persenserint

[Page 104]

collectam peccuniam tributorum ad publicum aerarium accessisse. Lauda ergo deum tuum, o cesar, mente sincera et in perseverantia laudis *intende, prospere procede et regna*. O quanta et qualia, quae pertinent ad doctrinam tuam? informationis et ad augmentum tui honoris, in hoc libro videbis; unde valde et multum gaudebis. Sunt enim ibi quaedam inserta de puerici? tua? hystoria deque pontificum Itali? fide permodica superadditis quin etiam aliis corporis et animi necessariis. Quibus iterum iterumque relectis sede pro tribunali, o cesar, cum tuis electis et discerne arbitrio iustitiam, quotiens benivolentiam? privilegiis sit dignus vir iste, qui contra desertores pro regia fide fungitur vice agonistae. Plurimum quidem obsequiorum ponderibus dorsum exhibuit et secundum evangelium sicut ministrans servus fecit, quod facere debuit. Nam ipse est phenestella, ipse monitor, ipse hystoriographus, ipse *propheta et plus quam propheta*. Quodcumque enim intimat scripto, *monstrabit et digito*. Iustum est itaque, ut largitricis gratie plenitudine respicias eum de imperialis potentatus altitudine. Assumpta quae?so stabilitate accede, mi domine, ad legendum; non desinas usque ad finitimum complementum. Dicit tibi Cato: *Multa legas*

p. 106

[Page 106]

facito; perlectis perlege multa, ut dives et gloriosus regnes in aeternum et ultra.

CAP. I.

CESAR HONORETUR, PLASTES TIMEATUR, AMETUR.

FAC REGEM SALVUM, QUI SACRAM VIRGINIS ALVUM

NON DESPEXISTI, CARO DUM FIERI VOLUISTI.

CUM SCRIPTUM SIT: *Deum timete, regem honorificate et Domine, salvum fac regem*, oportet eos, qui sunt regi? ditioni subiecti, incessanter implere geminum capitulum salutaris precepti. Convincitur quippe his testimoniis esse transgressor legis, quicumque claudicaverit in dilectione regis. Nam qui pro eo non orat illumque minime honorat, extincta lucerna cum fatuis laborat. Orandum est ergo, ut dominus *conterat Sathan sub pedibus* eius, quia Sathanas non cessat seminare hodie malum, cras peius. Regis enim victoria salus est populorum et aecclesiarum gloria. *Porro unum est necessarium*, videlicet ut rex diligat diligentes, quo magis

[Page 108]

ad amorem sui servicii faciat ferventes, et ordinando caritatem retribuat eis mercedem laborum, quatenus moderni animentur ad opus similium studiorum. Neque preferat novitios emeritis, quod lege est prohibitum a regibus preteritis. Paululum quoque intermissis secularibus consiliis legat quantumcumque de historiis patrum precedentum, ut inde sibi assummat bonam? imitationis emolumentum. Legere enim aliorum annales plurimum valet ad instruendos ritus imperiales. Hoc est enim ire recta via vel semel in die loqui cum phylosophia. Quia tunc bene regitur res publica, quando imperant phylosophi et phylosophantur imperatores. Quin etiam provideat sibi rex suisque successoribus investigando sepius de regalis fisci publicis pensionibus. Suum est denique in largiendo uti regia magnificentia, quod non fiet sine rerum opulentia. Pro aecclesiis igitur ruinam minantibus restaurandis et pontibus fabricandis et xenodochiis reparandis diversisque usibus regalis milici? reconciliandis non solum apud Romanum palacium, sed etiam Papi? est constitutum publicum

[Page 110]

gazophylatium, ut habeat manus imperialis, unde l?tificet gubernandos sub alis.

CAP. II.

SEMPER HONESTATI SOCIEMUR ET UTILITATI;

OMNE tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

POSTREMO quia honestum et utile sunt duo genera expetundarum rerum, debet ea non ignorare cesar, quem amplexantur brachia septem mulierum. Talibus igitur Romana potentia pollens documentis dilatavit imperium in subiacentibus helementis. Dicta sunt autem hec sub brevitate, ne intentio

[Page 112]

legentis indignetur verborum prolixitate. Sequens vero libellus ea plenius indicabit et cesaris animum per brevia capitula ad legendum invitabit.

cap. III.

Scrutetur gestas regum Romana potestas,

In quibus aspiciat, quod sibi proficiat.

Servantur libri nobis per tempora scripti.

Libros quisque legat, ut catus esse queat.

In libris reges, in eisdem denique leges.

In libris Salomon, Dedalus atque Synon.

Pelliger Helias, in libris miles Hurias;

Ipsium psalterium stravit adulterium.

Fossor Tobias fit palpo caditque Golias.

Doctrix causa fuit, cum Babyl alta ruit.

[Page 114]

Absalon est ictus, sed nobis, non sibi scriptus.

Hofpni vel Finees perspice, qui levis es.

Vadat quisque vias, quas ivit rex Hezechias;

Nullus post Roboam, sed mage post Habraham.

Iura quidem morum libri docuere priorum.

Cesar, scripta lege, cum quibus ima rege.

Tum bene regnatur, cum princeps phylosophatur.

Gentis ubique decor, phylosophare precor.

Librorum cura reserantur sepe futura,

Per quos clausa patent; nocte dieque valent.

Sunt etenim libri defensio firma pericli;

Accedant timidi, mox fuerint rigidi.

Littera dando viam perducit adusque sophyam;

Sancta sophya notat, quicquid Hydea rotat.

[Page 116]

Ipsa tenet c?lum, nimium mirabile velum,

Et causas rerum ponderat ante deum.

In facie div? sunt palm?, sunt et oliv?,

Balsama, thuris odor, floris ibique color.

Ergo patrum gestas meditetur nostra potestas

Et studeat libris; fulserit inde nimis.

CAP. IIII.

UT VINCAS CEDAR, PRESTET DEUS, OPTIME

CESAR.

DIVO HEINRICO, Romanorum imperatori augusto, cencies

triumphatori sub rege regum, iudice iusto, Albensis Benzo

[Page 118]

fidelis et superfidelis. *Laudate dominum de c?lis.* Merito

debemus laudare dominum, qui christo suo HEINRICO

semper de hostibus predicabile concedit tropheum. *Sit nomen*

eius benedictum in secula, qui dextram sui christi HEINRICI

sua sustentat dextera. Vere *completa est scriptura*, quia ipse

deus ante christum suum vadit, eo quod superbia rebellium

coram facie augusti sicut stipula cadit. Tota igitur christianitas

assurgat in laudem creatoris, qui contra hostiles impetus

reddit terribiles aquilas christianissimi imperatoris. Et nos

ergo, qui tantam dei misericordiam circa dominum nostrum

cesarem cottidie videmus, in contricione cordis et spiritu

humilitatis redemptorem mundi suppliciter exoremus, ut

ceptum opus clementissim? pietatis super eum usque in finem

perficiat et aecclesia catholica de beneficiis tanti gubernatoris

proficiat.

[Page 120]

CAP. V.
DE PUBLICIS FISCIS, DE VECTIGALIBUS IPSIS
VERA LOQUAR REGI, QUEM DILIGO MENTE FIDELI.
PRETEREA quia *ego iam delibor et tempus me? resolutionis instat*, placet ostendere cesari domino meo, quod ?tas ministrat.
Scio enim, quod plurimis intentus undique versum
ancxiatur assiduisque petitionibus militantium fatigatur.
Quo circa dignum duxi, ut per me cognoscat vectigalia localiter
ad se pertinentia, ne illum sequatur rerum indigentia. Nam
si non habet in camera, quod militibus effundat, nimirum
etiam, quos amat, quandoque conturbat. Non igitur possunt
mederi hec et alia infortunia, nisi ad imperii herarium restituatur
provinciarum vectigalis pecunia.

CAP. VI.
Turpissimum est denique, o cesar, ut *quasi unus ex nobis*
mendices, cum videas alios tuis vectigalibus felices. Quod a
longe Cohelet intuitus loquitur ita summis ordinibus: *Audite,*
magnates aecclesiae: Melius est, ut filii vestri respiciant in manus
vestras, quam vos respiciatis in manus filiorum vestrorum.
Reddantur ergo, qu? sunt cesaris, cesari; l?tabitur mundus
de reparata lege veteri. Insuper tale quid Iudaico more usurpatur

[Page 122]

per Latium, quod ultrice lege in maximam summam
librarum auri augmentabit palacium. Verum istis reseratis
et in palam missis *erit gaudium in c?lo et in terra et in mari et*
in omnibus abyssis.

cap. VII.
NE QUICQUAM DESIT, QUOD SERTO SEMPER
INHESIT,
CUNCTA REFORMENTUR, QU? DETRUNCATA
VIDENTUR.
ALIUD autem expedit scire, quod minime est reticendum, eo
quod in consecratione cesaris augusti passa est imperialis corona
non modicum detrimentum. Multa enim detruncavit ignorantia
ex his, qu? pertinent ad sollempnitatem tam insignis
diei, sine quibus non oportuit imponi diadema augustissimo
capiti domini mei. Aliter vero coronatur imperator orbis
terrarum atque aliter reguli provinciarum. Mirabiliori
denique atque venerabiliori cultu est celebranda imperialis

[Page 124]

scenophegia, quam qu? exhibetur circa regulos perstrepente
turba plebeia. Fidelis sum, fideliter loquor. *Deus et pater*
domini nostri Iesu Christi scit, quia non mentior. Non enim
vere poterit imperator dici minoratus integritate tanti talisque
officii. Postquam autem cognoverit dominus meus cesar
per me, servum suum, tam gloriosissimum misterium, *confido*
in domino, quia non deputabit me in extremo cornu fidelium.
Erit quippe dies illa celeberrima angelis in c?lo et hominibus
in terra.

VIII.
Duo igitur episcopelli sustentant manus unius provinci? regulelli.
Antecedit eum ferrea crucicula, retro prosequitur agrestis
plebicula.

CAP. VIII.
ROMA MINORATUR, PROHELEMPISIS NI
CELEBRATUR
IUNCTIS QUINQUE VIRIS CAPITUM GESTAMINE
MIRIS.
Processio vero Romani imperatoris celebratur talibus
modis. Portatur ante eum sancta crux gravida ligni

[Page 126]

dominici et lancea sancti Mauricii. Deinde sequitur
venerabilis ordo episcoporum, abbatum et sacerdotum et
innumerabilium clericorum, tunc rex indutus bysino podere
auro et gemmis inserto mirabili opere, terribilis calcaribus
aureis, accinctus ense, adopertus Frisia clamide, imperiali
veste, habens manus involutas cyrotecis lineis cum anulo
pontificali, glorificatus insuper diademate imperiali, portans
in sinistra aureum pomum, quod significat monarchiam
regnorum, in dextera vero sceptrum imperii de more Iulii,
Octaviani et Tiberii. Quem sustentant ex una parte papa

[Page 128]

Romanus, ex altera parte archipontifex Ambrosianus.
Hinc exinde duces, marchiones et comites et diversorum
procerum ordines. Sic imperator incedit ad processionem;
nulla humana lingua potest explicare talem gloriam tantumque
honorem. Retro vero secuntur quinque viri diversa clamide
et patricialibus circulis redimiti. O domine, *quid est*
homo, quia magnificas eum et apponis erga eum cor tuum,
tribuens ei regere totum mundum? *Custodi* ergo opera
miser cordi? tu?, domine deus noster, ne in eo prevaleant
boreas, nothus et auster. *Tu es deus, qui facis mirabilia*,
quia imperatore gressum movente tollitur clamor omnium
ad sydera. Clerici incipiunt: *Iam, bone pastor*, Teutonici:
Kyrie leyson, helfo, sancte Petre heleyson. Singule quidem
nationes secundum ritum patri? prorumpunt in suas vociferationes.
Tot igitur innumerabilium vocum clamoribus

[Page 130]

exterrita tellus tremit et c?lum desuper ad laudem tanti
imperatoris faciem aeris serenissimam reddit, ut in die tant?
festivitatis sit *gloria in excelsis et in terra pax hominibus bone*
voluntatis. Finita processione missa incipitur et secundum
sita canonum ante evvangelium imperator consecratur et
benedicatur. Expleta missa ad palacium redeunt et ad
mensam accedunt.
Resultat Roma gaudiis,
Laudes refert apostolis,
Per quorum sanctum meritum
Roma tenet imperium.
Una est vox letici?
Civium et milici?;
Frequentat universitas
Alleluja per semitas.
Postquam autem cum modestia sumpserint cibum, hymno
dicto, si fuerit aestivum tempus, vadunt parumper dormitum.
Et facto modico intervallo revestit se imperator viridissima
clamide cum nivea mitra, cui superponit patricialem circulum,
et sic itur ad vesperum. Iterum pulsant c?lum

[Page 132]

voces eorum ad laudem et gloriam viventis in secula
seculorum.
CAP. X.
ALTERA autem die domnus papa summit Romanam coronam
de altario apostolorum principis et ponit eam in capite
cesaris. Cesar vero per voluntatem dei et per orationem
sancti Petri coronatus venit usque ad scalarum gradus, ubi
eum prestolatur Romanus senatus. Ascendensque equum
cum equitibus Romanis, Teutonicis et Longobardis pergit per
viam triumphalem. In omnibus quidem plateis salutatur
Romanis cantilenis. Ante fores igitur Constantinian? aecclesi?,
qu? est *caput omnium aecclesiarum per universum orbem*
terrarum, congregat? sedecim regionum scol? suscipiunt
imperatorem cum magna processione. Intrante vero cesare
aecclesiam cum multitudine diversarum gentium salutat eum
consistens iuxta altare chorus psallentium: Benedictus sit cum
patre et spiritu sancto Christus, dei filius, qui talem concedit
l?ticiam angelis et hominibus. Quid plura? Missa celebratur et
per omnes vicos Alleluia cantatur. Ubique iubilatio, ubique
gaudium et exultatio.

[Page 134]

CAP. XI.

Tercia vero feria similiter cum eodem exercitu equitans usque ad sanctum Paulum coronatus sollempniter recipitur atque in eius laude deus glorificatur et benedicitur.

cap. XII.

Quarta denique feria quasi rediens de Bethleem coronatus vadit ad sanctam Hyerusalem. Expletis autem mysteriis tam insignis diei commendat se deo et dicit: Salvator mundi, miserere mei. Reliquis vero tribus eiusdem ebdomade diebus celebrat synodum et simul cum domno apostolico emendat negligentias sacrorum ordinum. Deinceps pertractat cum sapientibus de dispositione rei publicae *multiphariam multisque modis*. Tu autem, *domine, miserere nobis*.

[Page 136]

CAP. XIII.

IMPERATORUM, FUERANT QUI GEMMA
PRIORUM,
SUCCESSOR FACTUS, QUORUM DUM RESPICIS
ACTUS,
CESAR, UT EXCELLAS, AGE FAC, UT ANOMALA
VELLAS.

SUPER hec autem quiddam pernecessarium volo dicere, cui non satis sunt paucae litterae, de amministrationibus scilicet Apuliae seu Calabriae. In quibus venerabilis Karolus magnique Ottones et senior HEINRICUS non parum laboraverunt, sed perfectionem operis successoribus reliquerunt. Nam Karolus asportavit in Frantiam Longobardorum regem Desiderium, qui conturbabat Romanum imperium. Rex autem Arnulfus, Karlomanni filius, qualiter exarsit adversus Bergamensis comitis falsa consiliabula – sit modo *lupus in fabula*. Otto vero primus transtulit in Bagoariam regem Berengarium, rei publicae adversarium. Secundus quidem Otto cum Saracenis pugnavit et de litoribus Hadriatici maris eos exterminavit. Tercius denique Otto decollavit Crescentium

[Page 138]

et cecavit papam Sergium, eo quod cum Grecis frequentabant illicitum commercium. At vero primus HEINRICUS, christianae religionis amicus, devicta Troia subiugatisque principibus adduxit secum Capuanum principem in Suevia, quem diu afflixit carcerali miseria. Domnus igitur Chuonradus diademate glorificatus, rediens per Marchias Trasalegardum suspendio condemnavit ceterosque in mortis terrorem precipitavit. Filius quoque eius secundus HEINRICUS, precessorum suorum superlativus, Rodulfum Trikinot et Vuilielmum Tancredi cum aliis Normannis, qui erant parvo numero, subdidit pedibus principum precepitque, si aliter presumpsissent, fierent exterminium. Memori quidem digna fecit plura fecissetque plurima, nisi obfuisset sine intermissione ruens nimia pluvia. Erat enim voluntas eius videre columnam Karoli, ubi iaculando lanceam fixit in mari. Regrediens autem per Camerinam et Spoletum venit

[Page 140]

Anconam et cepit Gislerium reclusitque in Formicaria, cui melius esset, si eum caperent subgrundaria.

cap. XIII.

Quis enim, rogo, est tantae periculi, ut valeat bellicos sudores domini mei imperatoris HEINRICI tercii describere? Excedunt quippe numerum trophea suarum victoriarum, sicut, fratres mei, cernimus inpresentiarum. Sed datum est ei munere divino, ut, quod minus est de perfectione, per eum compleatur omnino. Quia ipse deus vadit, sicut supra scriptum est, ante HEINRICUM, christum suum, preparans ei victoriae cumulum. Nam omnis terra expectat eum quasi redemptorem et cum palmis ramisque diversarum frondium obviam veniens aperit portas urbium. Ponat igitur dominus noster cesar ante oculos memori antecessorum inceptionem et accingat se ad cepti operis consumationem. Extirpet

[Page 142]

prius sicut bonus agricola rampnos et vepres et seminet bonum semen, unde habeat annualiter triticeas messes. Non serat ibi earum frugum prolem, qu? timeat lun? rorem et solis calorem, sed spargat semen ad utrumque impavidum et sic obtinebit consumationis bravium. Si enim radicitus non evulserit totam spinos? silv? densitatem, sepius redibit ad extirpandam eandem. Fuerit quippe omnibus indecens ridiculum iterat? reversionis diverticulum. Semel igitur fiat, quod est faciendum, ut non sit necesse amplius repetendum.

CAP. XV.

DE CHRISTO DIXIT, REGUM QUOQUE STEMATA
SCRIPSIT

MENTE QUIDEM LETA CUMIS VETERANA
PROPHETA.

[Page 144]

ADHUC enim longa sibi restat via, sicut Sybille testatur prophetia. Nam ordinatis et in statum pristinum collocatis Apulia scilicet atque Calabria videbit eum Bizas coronatum in sua patria. Deinceps erit egressio eius usque ad urbem Solimorum et salutato sepulchro ceterisque dominicis sanctuariis coronabitur ad laudem et gloriam *viventis in secula seculorum*. Stupens igitur Babylon desiderans *lingere pulverem pedum eius* veniet in Syon. *Tunc implebitur, quod scriptum est: Et erit sepulchrum eius gloriosum*. O cesar, quid miraris super hoc? Quid faciat de te, sine te deliberat ipse, qui fecit te. Tu autem dic: *Multa fecisti, domine deus meus, mirabilia tua, et cogitationibus tuis non est, qui similis sit tibi. Vivit dominus, et: dominus illuminatio mea*. Ita fient ista, ut presagit Sybill? Calliopea. O vos symmistes herilis auricul?, ne putetis verba Sybill? vocem cracitantis cornicul?. De profundis enim est cogitandum, ubi auditis, quod mare sit transmeandum. Si forte in aliquo dubitatis,

[Page 146]

in Habela interrogate, et scisso velo, qu? latent, erunt in claritate.

CAP. XVI.

FIT BABYLON TRISTIS COMPLETIS QUATTUOR
ISTIS.

DE HIS quoque propositionibus, quas summotenus tetigi balbucientis lingu? ligonibus deo miserante et sensum confirmante, novi, qualiter possunt fieri ad honorem omnipotentis dei et ad salutarem profectum imperatoris domini mei. Ne despiciat, qu?so, dominus meus cesar servi sui parvitatem, quia ipse deus facit de omnibus et in omnibus suam voluntatem. Non vilipendit suam facturam, etiam *capillo* dedit *umbram suam*. Dicit namque scriptura: *Alia claritas solis, alia claritas lun?, alia claritas stellarum*, ita voluit deus esse diversas qualitates graciaram. Et in domo dei erant non solum fial? sed etiam cyati, quia *unicuique datur gracia secundum mensuram donationis Christi*. Itaque nichil horum, qu? dicta sunt, videatur vanum aut impossibile sed

[Page 148]

neque incredibile, quia non exeunt de vase, cui dominetur mendatium, quod est fermentum putribile. *Nisi credideritis, non intelligetis*, neque enim ante cognitionem caus? iudicium inferre debetis. Credite ergo, et invenietis et gaudium magnum inde accipietis.

CAP. XVII.

KAROLUS HEINRICO BOAT HEC UT AMICUS
AMICO:

„SAXA DIU FREGI, PEDIBUS FRAGMENTA SUBEGI.
SIC, SIC VICTOR ERIS, SI CREBRO SAXA TERIS,
CESAR, HYMAGO MEA, SUB QUO TREMIT ORBIS
HYDEA.

VOS DUO, VOS MAGNI, VOS FORTES, VOS VELUT
AGNI,

VOS CELEBRAT MUNDUS, TU TERCIVS, ILLE
SECUNDUS.

QUI CUM SAPIENTIBUS graditur, sapiens est; qui vero cum stultis,
eorum similis efficitur, sicut in libro regum de Roboham

[Page 150]

legitur. In sublimitate igitur constitutis necessarium est
sensorum amministrazione fungi, quia pars scientiae est
scienti coniungi. Pondus enim Roman? potentiae sine dubio
levigatur, si cum filiis prudentiae pertractatur. Prudentia vero
metitur exitus rerum et considerat qualitates singulorum
dierum. Sollertius namque de futuro consulitur, si id, quod
preteriit, ad memoriam reducit. Perspicuum est quippe,
quod in diebus pueriti? de baiulo ad baiulum, o cesar
HEINRICE, porrexit te Fortuna, sed transcurso Pythagoric?
litter? bivio iam non es cum his, qui mutantur ut luna.
Quibus remotis bene per temet triumphare coepisti; persevera,
moneo, quoniam perseverantibus numquam defuit virtus
Christi. Ne dubites neque formides, ad *nichilum* enim
devenient, qu?cumque fumantia vides. Quod maius et
peius erat, transit, quod minus est, restat; confide ergo, quoniam
divina propitiatio tibi de c?lo victoriam prestat. Enimvero
qui dedit terminum tenebris, abbreviat dies maliti?,
prolongat autem fidelibus tempus letiti?. Noli ergo fieri

[Page 152]

modice fidei, eo quod servi perfidiae quantocius ibunt ad
immolandum; eapropter vigilanti cautela magis ac magis
est elaborandum, ne de tua necligentia vires accipiant, qui calcaneum
tuum mordere desiderant. Divinum quidem est
mysterium, quod michi morigeraris, cesar invictissime, sive
in bellicis triumphis seu in dispositione rei public?. Nam
qu?cumque signa de transmarinis partibus advenerunt michi,
pene eadem occurrunt libi. Elephantem vero michi direxit rex
Persarum, tibi quoque Affrica leonem cum comitatu mirabilium
bestiarum. Legatus preterea Hyerusalomit? episcopi
detulit michi multas reliquias et claves sepulchri cum
vexillo causa benedictionis, sed hec prophetia tendit oculum
ad te, qui eris in hoc opere per voluntatem dei signifer
christian? religionis. Basileus autem Constantinus misit
tibi signa similia, videlicet de sudario domini, de cruce
simulque de corona spinea. His itaque figuralibus signis potes,
o amice, certam sperare victoriam de omnibus inimicis. *Delectare*
ergo in domino et dabit tibi petitiones cordis tui. Ne
fias, qu?so, contrarius legis divin? neque sublimes, quos canones
atque human? leges adiudicant filios ruin?. Ne verearis
dicere, quod dixit creator ipse: *Penitet me hominem fecisse*.

[Page 154]

Igitur, quod ignoranter commissum est, emenda in melius,
ut de tuis bonis operibus glorificetur deus. Scriptum est
enim: *Si placuerint domino viae hominis*, statim *inimicos eius*
convertet ad pacem regni c?lestis emacem. Amen".
cap. XVIII.
TEMPORIS INSTANTIS REX, AUDI VERBA
GYGANTIS:
„ME TULIT IN CELUM LABOR ATQUE VIBRABILE
TELUM,
EX HOC OCCIDI, QUE MONSTRA NOCENCIA VIDI.
SIC, FRATER, DURA SUPERABIS BARBARA IURA".
ALIENA VITA EST NOBIS magistra. Sit ergo nostrum iter
in dextra, nequaquam in sinistra. Pre ceteris operibus suis
legimus duodecim labores Herculis, quorum similitudinem
habent facta senioris nostri cesaris. Hercules autem post multiplices
victorias numeratus inter deos reliquit mundo venerabiles
memorias. Perseverantia quippe reddit eum celeberrimum,
quia *non morietur nomen eius in ?ternum*. Non enim
dictum est de eo: *Iste homo cepit edificare, sed non potuit*
consummare. Calcata siquidem omni difficultate, quicquid
incepit, victoriosissime peregit. Nullam enim facit digressionem
ab itineribus istius dominus noster cesar HEINRICUS.
Victa est, deo gracias, lupina rabies, qu? contra eum ululabat;

[Page 156]

succisa est silva capitum hydre, qu? indesinenter pullulabat.
XVIII.
FIT DRACO DE VIRGA, VORAT ANGUES DENUO VIRGA;
SIC SINT ABSORTI FIDEI DE CALLE RETORTI;
HANC PROPTER REGEM MONSTRAT SAPIENTIA LEGEM.
NUNC AUTEM discinctis armis furoris bellici tria monet facienda frater BENZO, ne amplius prevaleant aethnici, videlicet ut convertat sicut Moyses virgam suam in draconem, qui devoret hostes usque ad internitionem et amplius non erunt. Et iterum per quandam metamorphosim evertat alios in duriciam lapidis, sicut legitur factum de capite Gorgonis. Postremo percutiat Amazones in posteriora, ne sint novissima earum prioribus peiora. Qu? omnia facile possunt fieri, si assensum prebuerit cesar vaticinio servi sui.

[Page 158]

CAP. XX.
SPECTAMEN PULCHRUM: MOYSES IT PER MARE RUBRUM;
REX CALCAT DORSUM PADI, FREMIT UNDA DEORSUM.
NON DEBENT preterea a corde recedere, O IMPERATOR, qu? circa te operari dignatur mundi salvator. Nam unum atque idem miraculum fuit: ire per rubrum mare siccis plantis et calcare dorsum Heridani submurmurantibus aquis. Cuius rei testis est non solum Placentia, verum etiam tota Italia sepius memorando omnipotentis magnalia. Ea quippe dum recolis, o cesar, ne pigeat pugnus pectus percutere et lacrimas ab oculis deducere. *Multa quidem et alia signa fecit pro te pius plastes custodiens vias tuas, ne in eis se occultet callidus cerastes.*
CAP. XXI.
RUNCIE, DEFORMIS FACTUS SINE LUMINE DORMIS. LAUDETUR deus, quia vix potuit manus tuas evadere, qui iniuriis lingu? ausus est te invadere. Auditum est in quattuor mundi plagis, qualiter es ultus, o formidanda potestas, super Runtio Cremonensi atque quibusdam aliis. Sed de

[Page 160]

Bonizello, Armanello seu Morticiello, tribus demonibus, quod non idem contigit, improbat omnis populus. Nunc autem omnia conturbant et aecclesiastica officia sibi usurpant. Non est dicere, quanta prestigia agat Bonizellus et in Placentina urbe atque in eiusdem plebibus insistsens diabolicis predicationibus, reprobandis quoque aecclesiarum consecrationibus. Armanellus vero sive Morticius, facti catholice fidei ruina, debachantur in regione Albensis aecclesi? vicina. Hii suum opus exercent in dandis penitentiis. Penitentia siquidem eorum huiusmodi est: Abrenuntias HEINRICO et suo pap? omnibusque orthodoxis? Abrenuntio. Abrenuntias Albensi suisque presbiteris? Abrenuntio. Et ita flexis genibus et elevatis sursum manibus promittunt servare, quoad vixerint, quicumque de illorum consortio esse voluerint.

[Page 162]

CAP. XXII.
MULTOS igitur sive de populo seu de principibus ad se traxerunt, quos *duplo filios gehenne fecerunt*. Non est, cui possim dicere: *Stemus simul*, quia, si non omnes, plures tamen de ordine vicis Habye infecit pestis Patarie, sicut est cernere in kymera Astensis aecclesi?. *Non habeo, ubi caput reclinem*. Remansi solus, occupavit enim <omnes> gradus, sexus et ?tates perfidie dolus. In hoc apparet, quia super capillos capitis multiplicata sunt nostr? culp?, quoniam seviunt inter nos du? pilos?, scilicet *infernus et os vulv?*. Tercia vero, cuius nomen incipit a littera canina, nulla saciatur peccunia, sicut nec terra pluvia. Quarta vero persecutio,

[Page 164]

cui non placet 'sufficit' dicere, non cessat vorare, quicquid potest attingere, sive illud sit publicum herarium seu domini sanctuarium vel ius parium aut imparium.

NI MALA SUBSANNAS, O IUDEX, TE QUOQUE DAMPNAS.

EXALTARE ergo, *qui iudicas terram*, resiste insaturabilibus, *redde retributionem superbis* nec non etiam fraudulentis. Gladium quidem ultionis habes, o cesar, de manu omnipotentis. Et si inpresentiarum non suppetit facultas vindicte, tamen *iuxta stultitiam eorum respondendum est stultis* vel minacibus epistolis. Dicit enim scriptura: *Rex, qui sedet in solio suo, dissipat omne malum intuitu suo*. Certe, si non quomodocumque eos coherces ab inlicitis, si impune eos abire permittis, abusionem eorum non comprimendo tu ipse perficis. Sicut per quendam sapientem dicitur: *Nam impune facere quilibet, id est regem esse*. Post deum, o cesar, tu es rex, tu imperator; tu rege, tu impera trementi potestate; terror minarum redigat in nichilum confidentes in sua feritate.

[Page 166]

DIVITIS IN MENSA RESIDENS AEQUALIA PENSE. QUIA frequenti persuasione revertor ad causam cesaris domini mei, ne miretur venerabilis optimatum populus, quia *ubi amor, ibi oculus*. De illo enim dicit scriptura: *Ego ante te ambulabo et superbos terrae humiliabo*. Huius rei testis est Ausonia nec non Canussi? colonia, velit nolit, id ipsum affirmat Saxonia. Manifestum est igitur multis victoriarum signis, quia deus it pre; si sequeris eum, o cesar, non est ab re. Scriptum est enim: *Cum sederis ad mensam divitis, vide, quae apponuntur tibi; oportet te similia preparare*. Deus contrivit manibus suis tibi resistentes et tu comprime tyrannos sanctas dei aecclesias persequentes. Forsitan dices: „Cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo“. Interim terre eos tonitruis epistolarum, quoniam pene ad nichilum devenit dignitas aecclesiarum assiduis tempestatibus rapinarum. Sed in his mortibus Albensis aecclesia mortificatur pre omnibus. Itaque terribiliter tona minacibus epistolis; *vox tui tonitruum* erit aliquantula salus tuis episcopis. Nam deus aliquando tonat et non grandinat. Si vero, qui tonitrua audierint, in iniquitate sua permanserint, iusto iuditio super eos tonat, grandinat et fulgurat. *Vade et tu, o cesar, fac similiter*. Intona super lupos rapaces; si se correxerint, parce, quod si non, iube, quo

[Page 168]

super eos impleant sua officia Parce. Dicit enim tibi scriptura: *Dissipabit impios rex sapiens et curvabit super eos fornicem*. Completis vero, o cesar, supradictis bene preparasti ea, quae vidisti in mensa divitis. Vide, ne dicat tibi deus: „Ego non peperci inimicis tuis, et tu indulges aecclesiarum lupis?“ Redde ergo vicem Christo sicut bonus amicus amico.

CAP. VII.

CONSESSUS QUALIS SCAL?, RETRIBUTIO TALIS.

SI exempli gracia voluissem coram cesare, domino meo, presentare totum mundum a primo homine usque ad ultimum, ut tamquam in speculo prospiceret, qualiter fugientes de prelio aut hostibus resistentes ponderare debuisset, viderer minor capitis, quia ipse sapienti? habitat in abditis. Novit enim, quia intellectu distat homo a pecudibus, et ideo scriptum est: *Homo, cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus*. Novit enim monstrante iustitia, quoniam aliter remunerande sunt virtutes quam vitia. Novit enim, quod non in eadem lance ponendi sunt deficientes cum perseverantibus, ideoque voce magna clamat spiritus sanctus: *Ordinate in me caritatem*, si quantocius

[Page 170]

vultis venire ad universalis monarchi? dignitatem. Si audeo dicere: Fortasse in hoc solo peccatis, quia caritatem non ordinatis. Scriptum est enim: *Qui totam legem observaverit, offenderit autem in uno, factus est omnium reus*. In ordine quidem caritatis est primus gradus, ut omnis creatura diligat deum sine mensura. In secundo gradu amor proximi ordinatur, quia fraterna dilectio ad se ipsum mensuratur. Inimici vero ponuntur in ultimis scalis, ut eis non reddantur mala pro malis. Pensate tandem, cuius ordinis sit frater Benzo, qui corpus et animam posuit pro vestra fidelitate et adhuc perseverat in eadem firmitate. *Audite et intelligite; intellectus bonus omnibus facientibus eum*.

CAP. VIII.

IN GREGE SUBLIMIS SUPEROS DISCERNAT AB IMIS.

NE VIDEATUR domino meo cesari sermo meus inanis aut vanus, quia *ubi dolor, ibi manus*. Volo eum non ignorare, quod quidam audent de illo submurmurare dicentes, quia in pontificum creatione minime utitur speciali discretione,

[Page 172]

cum deberet attendere, quod ipse deus vice sua contulit ei ad superiores gradus ordinare homines, sicut ipse disponit supernorum civium ordines. Et quia vicarius est conditoris, non debet esse sine cotidiana sollicitudine su? prepositionis. Nam de prelatur? su? reddenda ratione non est ambiguum in ultima discussione. In tantam itaque sublimitatem *divinitate propitia* elevatus et super *omnes potestates omniaque iura regnorum* exaltatus *iactet super dominum* suos cogitatus et in cunctis actionibus suis habeat, precor, nutricem virtutum discretionem reddens ei semper gloriam et honorem, qui eum ad similitudinem sui fecit in creaturis humanis alterum creatorem.

[Page 174]

CAP. VIII.

SIT PAR MICIPSE, RECTOR SI DEVIAT IPSE.

ADICIUNT etiam submurmurantes, quia est peccatum non ad mortem, de quo orandum est; et est peccatum ad mortem, pro quo orandum non est. De presumptione vero utriusque commissi rogandus est, ut apperiat ille, qui tenet claves magn? abyssi. Assumpta igitur divin? legis auctoritate perscrutetur cesar, quid significant utraque. Nam illi ita sentiunt: Peccatum non ad mortem est aliquid non respuere de commendandi antisticii precioso munere. Quibus ita possumus respondere: Multa fiunt contra legitimos usus cogente necessitate. David enim pulsatus necessitate famis *commedit* panes propositionis, quod non licebat nisi sacerdotibus solis. Sed quod necessitas pro remedio repperit, cessante necessitate *debet cessare id, quod urgebat* et legitimus usus in suo statu permaneat. Peccatum vero ad mortem dicunt fore spurios

[Page 176]

ponere in pontificali honore. Quod quia divin? atque human? leges contradicunt, ideo non est orandum pro eo. Ad hec ita dicamus: Emendemus in melius, qu? ignoranter peccavimus, ut aecclesia catholica in sua religione consistat et *non ira dei*, sed gracia eius *super nos veniat*. Propterea ista premisi, quia semper cupio videri frequens in administratione herilis servicii.

CAP. X.

CUR CLAMOR NOSTER TE PULSAT, PERCIPE, SOTHER.

QUONIAM a singultu meo et suspiriis avertit benignas aures cesar dominus meus, *clamor meus ad te veniat*, deus. Adtende ergo, c?lum, qu? loquar, et audiat terra ex ore meo, quanta pertuli pro domino meo. Utinam omnes cognovissent, licet non omnes condescendissent. Tot enim tantasque herumpnas passus sum pro eo ab ipsa sui puericia, quantas vix posset per annum colligere Tulliana pericia. Ex precepto quidem domin? me? august? debellaturus Heacum et Radamanthum Romam veni; ut breviter dicam, eos expuli

[Page 178]

ab arca Petri. Regiones Roman? urbis fere omnes ad fidelitatem domini mei regis sub sacramento colligavi atque cum illis intrepidus remansi expectans adventum domni Kadali. Et ut credatis, quod ita se habet veritas rei, testis est domnus Clemens, tunc cancellarius, modo sancti Petri vicarius, et Lunensis Bernardus, eo tempore regis capellanus. Qualiter autem hec acta sunt et quomodo confratres et coepiscopi me solum reliquerunt et ad apostatas abierunt et qualiter eos revocavi de prelio fugitivos et pene semivivos, non parvi operis sequens libellus indicabit et per ordinem cuncta narrabit.

[Page 180]

XI.
Dapsilis ESTO MICHI, DE TE QUI TALIA SCRIPSI,
REGALIS PLANTE SOBOLES, PRECEPTOR AMANDE.
QUIS, ROGO, imperatorum <erat> ita durus, ut non dedisset
tam bene servienti tantaque de eo scribenti aliquid munus?
CAP. XII.
Liber cum rebus, Maro, cunctis esto diebus
Et de thesauro Iulii sis dives in auro.
CERTe pro duobus carminibus a Iulio Cesare est honoratus
duplici honore Virgilius. Apud reges seu cesares antiquos
sine mora sequebatur opus alicuius famulitii decentissima
merces multiplicis benefitii. Quem delectat talia cognoscere,
hystorias regum dignetur revolvere.
XIII.
QUI LACRIMANS ORAT, REX HUNC ASVERUS
HONORAT.
AUDIAT CESAR, dominus meus, quid honoris ab Asvero promeruit
Mardocheus.

[Page 182]

CAP. XIII.
DANIEL ORNATUR, QUAMVIS MALA
VATICINATUR.
NABUCHODONUS vero et Balthasar torque aurea Danihelem
ornaverunt, licet terribiles interpretationes ab eo
didicerunt.
Ut multis supersedeamus, quid Otto tercius fecerit,
audiamus.
XV.
Logica, convolvis, quod tu, Gerberte, resolvis;
Hinc orbi toto te prefert tercius Otto.
Accepta solutione de *ratione uti et rationali* GERBERTO resolutori
post Ravennam placuit Romam dare donum videlicet
imperiale.
CAP. XVI.
TADO, BONUM FATUM, FACIUNT TE DONA
BEATUM.
DE TADONE VERO, qui fuit propter metum Ardoini pedester
legatus marchionis Teodaldi atque episcopi Leonis, quid

[Page 184]

fecit venerabilis clementia magni HEINRICI, serenissimi imperatoris?
Certe uni filio eius dedit Verone episcopatum, alteri
comitatum, patri vero Gardam et totum Benacum.
Sequatur ergo dominus meus cesar exempla illorum, quia et
hereditate et honoris dignitate est verus heres eorum.
XVII.
FELIX CESAR ERIS, PATRUM SI FACTA SEQUERIS.
TEMPORIBUS consulum sive imperatorum erat talis consuetudo
militum Romanorum, ut, si quis aliquando fortiter seu
festive aliquid fecisset, multiplici beneficio ditatus statuam in
foro promeruisset, sive esset pugnator vel in populo rethoricus
perorator aut etiam imperialium legationum non improvidus
delator.

[Page 186]

XVIII.
CANTANS CONSTANTER, MOX FACTUS ES
AUREUS, ANSER.
NON dico de hominibus tantum. Nam anser meruit aureus fieri, quia excitavit custodes Capitolii. O felices illo tempore nati, qui finita pugna non redibant domum indonati. Nunc autem si pro cesare latro adversus larvas usque ad raucitatem faucium et si subeo pericula mille mortium, idem est michi, ac si semper tacuisssem aut attritus sub Sampsones suras femori imposuisssem.
CAP. XVIII.
INSTRUIT HIC MILES, QUOS CERNIT CORPORE VILES.
EGLES Samius, athleta mutus, multociens fortiter fecit et nichil retributionis accepit. Proinde tamen non se abstenuit, sed iteratis vicibus inter hostes victor emicuit. Depositis armis, quibus poterat nutibus expetebat meritum trophei. Senatus quasi dissimulans responsum non dedit ei. Ille transfixus nimio dolore muciendo, gruniendo prorupit in verba:

[Page 188]

„O ingrati, in multis preliis mea dextera confortati, in multis periculis mea ope adiuti, cur invidetis laboribus militis muti? Exagitatus denique impacientia extremi doloris erupi in voces articulati sermonis.“ Senatus itaque post plurimam beneficiorum largitionem iussit ex metallo fabricari aequum et ascensorem et collocari secus Africanum Sipionem.
Dicta sunt autem hec de laborantium sudoribus ac de iustis remuneratoribus.
CAP. XL.
CUM PUERI PANEM CANIS EST, REM CERNIS INANEM.
NUNC autem video multos, qui non laboraverunt pro cesare saltim una hora, quos dominus meus extulit ad arces procerum sine ulla mora. Ve michi, qui me posthabuit et oblivioni tradidit. Verum sicut ego semper cucurri ad sui honoris ampliationem, ita deberet in corde suo retinere me? mercedis debitam retributionem. Nam *cum esset parvulus, cogitabat ut parvulus*, faciebat ut parvulus. Modo vero factus vir non revertatur amplius ad parvilitatem, sed ut vir fortis et sapiens reddat bene meritis, prout decet imperialem maiestatem. Accepimus enim a domino, non ab homine aliquo:
Merces operarii tui non moretur apud te usque mane; ne sit, quod?so, in cogitatione cesaris verbum istud transitorium aut inane.

[Page 356]

PROLOGUS LIBRI QUARTI.

CAP. XXVIII.

SI PECCAVERIT VIR IN VIRUM, orabit pro eo sacerdos, et si sacerdos peccaverit, quis orabit pro eo? Si nolumus, fratres et coepiscopi, in ?ternum perire, expedit nobis verbis domini oboedire, qui dixit: Non potestis duobus dominis servire. In domo etenim domini estis plantati manibus regis, non manibus Folleprandi. Oportet itaque, ut sitis subiecti plantatori, minime autem supplantatori. Regi namque debetis miliciam, qui vos erexit ad presulatus honorem, archiepiscopo autem synodalem oboedientiam, qui afflatu spiritus sancti effudit super vos tanti honoris benedictionem. Quid ergo vobis cum cucullano aut cum aliquo symoniano? Cur post deum dominum nostrum regem abdicatis et ad apostatam festinatis? Cur collectam ex beneficio regis pecuniam in obsequio diaboli consumitis et laboranti regi de suo sibi ministrare refugitis? Non recolitis, quod dixit ipse deus, videlicet: Qui reddit malum pro bono, non recedat malum de domo eius. Ad viam ergo regiam, quod est via virtutum, confratres et coepiscopi, redite et salutaria monita sequentis libri aure cordis vigilanter audite.[Page 358]

INCIPIT LIBER QUARTUS.

CAP. XXX.

AMMONITIO AD TEODALDUM
ARCHIEPISCOPUM.

NON HABENTES cor virile dicendi sunt femin?,
Timidi sine timore, notho nati semine,
Fugitivi velut dam? persequente nemine.

Facti sunt per totum orbem at at interiectio.
Et proverbium et risus et *plebis abiectio*.
Per conventus populorum legitur hec lectio.

Vos, qui estis vere viri, respicite secula;
Segregate dignos laude ab infusis nebula.
Istos sepelit abyssus, erigit hos specula.

Non ignavis terga dentur, demonstrate faciem;
Ordinate contra tales terribilem aciem;
Qui videntur sibi pingues, vertantur in maciem.[Page 360]

Ab inicio mendaces certant cum veracibus;
Semper fraus in scrobem cadit cum suis sequacibus.
Non est ergo formidanda pugna cum fugacibus.

Ante legem et sub lege in lite primaria
Contriverunt patres nostri tela adversaria
Hostium collo suspensa mola asinaria.

Tres in medium ducamus ex priorum numero:
David regem et Sampsonem cum extento humero,
Danielem, qui elegit depasci cucumero.

David emulos turpavit abscidens preputia,
Sampson vulpibus est ultus Dalil? convicia,
Daniehel destruxit Belum arte cinericia.

Haec sunt enim sacramenta, hec sunt verba mistica,
Non sunt fucis obumbrata, sed neque sophystica.
Si quis ea perscrutetur, inveniet pistica.

Et in novo testamento nostri primicerii
Dolos Symonis vincentes ad decus imperii
Ostenderunt nobis viam summi desiderii.

Post hos plures extiterunt adhlete mirabiles,
Qui in arce preliandi fuerunt laudabiles
Contra sectas multiformes atque condempnabiles.[Page 362]

Nostra quidem sub ?tate fulsit gemma presulum,
Leo ille Vercellensis ornans totum seculum,
In quo fratres mirabantur ut vultus ad speculum.

Valde *potens in sermone*, efficax *in opere*,
Sapienti? vestitus septiformi podere
Pro aecclesiis pugnavit animo et corpore.

Ardoinum, qui se regem dicebat in gentibus,
Diademate privavit Sparonistis flentibus –
Pax in c?lo, pax in terra angelis gaudentibus.

Huius erant adiutores Arnulfus, Ambrosii
Nec non Vuido Papiensis, heres Theodosii,
Et Novariensis Petrus non impar Horosii.

Post hos pater Heribertus, terror dissidentium,
Raginaldus, currus regni, quies Papiensium,
Et Riprandus, splendor orbis, dux Novariensium

In conciliis cum rege hii sedebant iudices,
Non kamelos gluciebant nec liquabant culices
Nec leonibus obmissis currebant post pulices.[Page 364]

Leo Grecum condempnavit Ottonis imperio
Et Riprandus Gracianum HEINRICI cauterio;
Vos debetis idem sequi assumpto psalterio.

Ceteri eius etatis barones episcopi
Invicem se aspergebant ramusculis hysopi,
Calciati procedebant ex calceis piropi.

Qui tenetis horum loca in sanctis aecclesiis,
Similes illis estote in divinis preliis;
Triumphantes obviate falsis philateriis.

Hercules hydram prostravit abscisis capitibus.
Sic et vos supersedete malignis spiritibus,
Qui conturbant sortem nostram fraudulentis litibus.

Quidam Buzi, sacerdotis proles detestabilis,
Contra vos, qui super omnes estis honorabilis,
Debriat nobis subiectos Arrianis crapulis.[Page 366]

Iam invasit error iste quosdam de principibus,
Qui insultant universis nostris participibus.
Horum linguam lacerate ferreis forcipibus.

Surgite, ne timeatis contra eos pergere;
Vestrum est talium sordes a nobis abstergere;
Te presente cesset lupus fideles discerpere.

Quia igitur videtis, quod non fuit primitus,
Multiformi cogitatu estote sollicitus,
Donec istud evellatur de terra radicitus.

Numquid patribus premissis vos estis deterior?
Omni genere virtutum apparetis melior,
Natu, opibus et sensu omnibus superior.

CAP. XXXI.

AMMONITIO AD DIONISIUM PLACENTINUM EPISCOPUM.

DOMNO DIONISIO, planetarum gaudenti mixolidio, frater
BENZO prudenti? oculum et terampetie poculum.[Page 368]

Cum scriptum sit sine consilio nil facias, cur me inconsulto
perquisistis illicitas gracias? In privata autem re unusquisque
in suo sensu habundet; in re vero communi si gradimur per
diverticula, multa e regione occurrent pericula. Quod minime
perspicitis, quia in vobismet tamquam iustus confiditis. Non est
vobis cura de aliquo, quasi tutus in astuti? angulo. Cavendum
est, ne mordeat coluber calcaneum vit?, licet tria oscula
porrexerint vobis tres Carit?. Prima enim fronti infixit osculum,
per quod habetis incomparand? pulchritudinis flosculum.
Secunda quidem hori aptavit basium, in quo geritis
eloquenti? bravium. Tercia vero deosculata est pectus, ubi reposuit
sapienti? et scienti? questus. Hinc est, quod nimia formositate
Ganimedem obfuscatis, Tullium et Demostenen
perorando conculcatis, Salomonem vero in scientia prevolatis.
Hinc est, quod ad comparisonem vestri omnes nos sine albedine,
sine lingua, sine sale comprobatis, hoc est, Ethyopes,
traulos et rancidos iudicatis. Totus igitur sapiens, facundus et
pulcher parvi curatis, limatus aut ferrugineus nos feriat culter.
Quid ergo erit nobis? Fugiamus ad eum, qui dixit: Venite ad me
omnes, qui laboratis, qui trepidatis; ego autem a vobis auferam
omnes larvas calamitatis. Non sit ergo nobis vanum
quantotius arripere consilium sanum, quia iste formosus, iste[Page 370]

facetus, iste plus quam Salomon hic, non erit nobiscum istic
aut illic. Sibi soli providet, su? caus? invigilat, floccipendit, qua
occasione quisque deficiat. Sed huic tam diviti, tam potenti,
ceteros hominum despicienti unum deest. *Porro unum est
necessarium*, quod non habet: suum viridiarium. Nam ubi
Carite eum deosculando ditaverunt, Pystis, Helpis et Agapis
a longe steterunt dicentes oscula Caritum ad tempus proficere
tantum in carnea superficie. Temporaneam igitur altitudinem
illius he tres reliquerunt et humilitatem nostram visitare
voluerunt. Habeat ergo ille suas Caritas et nos possidebimus
trium sororum incomparabiles margaritas.
Verum si dignamini redire ad participium pristin? societatis,

nostra faciemus communia in unitate trinitatis.

CAP. XXXII.

AMMONITIO AD CUNIBERTUM TAURINENSEM
EPISCOPUM.

GAMBARA vetus avia
Fuit de Scandinavia,
Exul a regni terminis
Cum paucis sui germinis.[Page 372]

Quibus dixit: ,O filii,
Sit vobis mens Pompilii,
Qui credulus Hegeri?
Vixit expers miseri?.

Si michi credideritis,
Vos pauci multi eritis.
Mecum caput eligite,
Sub quo securi vivit?.

Fides sit nostra domina
Et regat nos per omnia;
Fide namque salvabimur,
Ubicumque morabimur'.

Fidei stricti cingula
Animantur ad singula;
Fide fiunt impavidi,
Ad triumphandum avidi.

Fide crevit gens barbara,
Sicut predixit Gambara;
Regna devicit extera
Sacr? Fidei dextera.

Fides gerebat aquilam
Parans torvis sandapilam;
Beneficio Fidei
Hostes fiebant lignei.

Sacr? Fidei creduli
Ungaros petunt Heruli,
Ubi per quedam tempora
Hostica rumpunt pectora.[Page 374]

Post hec salutant Latium
Et Ticini palacium,
Visitant multa alia
Regnando in Italia.

Fides perseverantiam
Diligit et constantiam;
Dat infulas constantibus,
Regna perseverantibus.

Qui incipit et deficit,
Hunc ab horchestra deicit;
Nullus ei vult credere,
Qui tali sordet scelere.

Per annorum volumina
Tenuit mundi culmina,
Cum parvis et maioribus
Fuit multis temporibus.

Huius erant signiferi
Seniores episcopi;
Hanc firmant suis monitis
In urbibus et compitis.

Sed venerunt heretici
Ebrii et frenetici,
Erraverunt ab utero

Cum capite Lucifero.

Ibant per nostras curias
Suas docentes furias;
Facti servi perfidiae
Delatrabant cotidiae

Contra fidem catholicam
Nec non et apostolicam.
Sed victi a nostratibus
Cessarunt a latratibus.[Page 376]

Nunc nequiores spiritus
In nos faciunt impetus,
Conantur nos invadere
Et perfidie tradere.

Legem ructant bucolicam
Et non fidem catholicam;
Quibus si terga dabimus,
Nichil est, quod pugnativimus.

Si Patarini vicerint,
Quid nobis patres dixerint,
Quorum dignas memorias
Cantamus et victorias?

Patarinorum milia
Velut alga sunt vilia;
Fumus est horum fremitus
Et phantasia strepitus.

Qui hanc umbram timuerit,
Cadaver, non vir, fuerit,
Quod sine flatu sternitur
Et in cinerem vertitur.

Fortes estote, postulo,
Non vos seducat osculo
Quisque ridens sub oculis
Presentans hes in loculis.

Hoc falsum beneficium
Vertetur in exitium.
Finem rerum perpendite,
Calcaneum defendite.

Quid vestra sapientia
Valet nunc, si dementia
Expoliat vos vestibus
Et nudos tradit pestibus?[Page 378]

Quicquid laici faciant,
Qui se fabulis saciant,
Stent firmiter episcopi
Induti veste fidei.

Deum semper glorificent
Et regem honorificent,
A fide non exorbitent,
Patarinos excorticient.

Reddant deo, quod dei est,
Atque regi, quod regis est.
Implendo legem domini
Erunt sicut apostoli.

CAP. XXXIII.

HYPOREIENSI EPISCOPO.

DIC, SUB MODIO cur lates, o lucerna presulum,
Sapienti? vibratu qui lustrabas seculum,
Non in ira cohercebas in peccatis vetulum.[Page 380]

Heres enim es illius, qui nostras aecclesias
Libertavit, contra malos opponens macerias,
Honera nostra portavit tulitque miserias.

Domnus scilicet Vuarmundus, fratrum spes firmissima,
Contra faciem Damassi turris invictissima,
Clypeus Hepaminund? ad tela nequissima.

Hic Leonis Vercellensis extitit assecula;
Quo lucente vanescebat Zypheorum nebula,
Cuius par non est in terra nec erit in secula.

Sub Leone et Vuarmundo fuit aetas aurea,
Horum plantis erat supplex rabies aequorea,
Somata quidem Gygantum fecerunt marmorea.

Isti regum laterales et fortun? socii,
Quos volebant, abscondebant in sinibus ocii,
Quosdam vero fatigabant cursibus negotii.

His patronis sacer ordo celebrabat sabbatum,
Ceteri semper egroti non tollebant grabatum,
Sed in multis cruciati expetebant baratrum.[Page 382]

Numquid erant isti soli bellatores incliti?
Sibi dextras porrigebant invicem episcopi,
aqua sancta se spargebant ramusculis hysopi.

Inter fratres detestanda nunc regnat divisio,
Quorum matres tuam matrem secuntur, Lamisio;
Qu? effudit, quos abhorrent, qui sunt in Helisio.

Nostros vero precessores iungebat concordia,
Nos ab invicem seiungit invidens socordia;
Illi autem retinebant fidei primordia.

Unusquisque loco suo sydus erat rutilum,
Et nos sumus contra eos *tenebr? et lubricum*,
Angelus idcirco malus nos arguet ad Syrticum.

Ne accipiat in malum presularis curia,
Si quid loquar de communi omnium iniuria;
Sine sensu reddit eos qualiscumque furia.

Cum sint nati de Minerv? spiritali semine,
Ad ruinam quare vadunt deducente nemine?
Non iam viri deputantur, sed ut viles femin?.

Qui nos autem precesserunt, barones et incliti,
Magni precii fuerunt, nullatenus timidi,
Apparebant phantasiis in vultu terribili.[Page 384]

Melior fuit Landulfus cum sua pinguedine,
Quam sit domnus Cunibertus in metri dulcedine,
Non ad eum proximabant deceptorum neni?.

Pocior fuit Alricus tardus corpulentia,
Quam sit Ingo satis celer in adolescentia,
In humana qui confidit nimis sapientia.

Et quis nesciat Vuidonem, virum probatissimum,
Licet ei substitutus fingat se sanctissimum,
Ne quid nimis mandant fratres, cogitet sepissimum.

Magnus Petrus tantus erat, quanta est Italia,
De quo vere procedebant tunc magna magnalia;
Quis audebit comparare sibi qu?dam alia?

Placentinus Sigefredus, probitate peditus,
nullus ei coequatur, vel porphyrogenitus;
Inter homines morando versabatur c?litus.

Num Vuidoni et Rainaldo, regni propugnacula,
Similabitur vir ille, qui pavet ut damula?
Hostes illi fulgurabant galaxei facula.

Quis erit ut Heribertus in mundi planici??
Fuit enim christian? signifer milici?,
Expurgavit sortem nostram fermento malici?.[Page 386]

Et quis valet esse compar Riprando Novari?,
Quem elegit crucifixus in loco calvari??
Cum duodecim est iudex plebis sinistrari?.

Magnus Leo, Leo fortis, Leo ammirabilis,
Poliphemum qui prostravit, inde venerabilis
Sine paribus est scriptus in supernis tabulis.

Quid de nobis, quid de nobis nimis peccatoribus?
Qui commune possidemus nomen cum maioribus,
Rebus aliis videmur peiores prioribus.

Quia sentit nos divisos persequens astutia,
Penes eam sumus viles utpote pathnutia,
Viscera nostra conturbat sua cataputia.

Vel post fugam nos ad tubam ducat verecundia;
Satis sit, quod seduxerunt nos verba gerundia,
Sensibus non simus illi, quos fovent crepundia.

Rex in nobis multum fidit, et eum dimittimus?
Nos a vulgo sequestravit ponens cum principibus,
Et ad alium migramus, quo nichil iniquius?[Page 388]

Qui hec audis de maiorum veniens progeni?,
Fugientibus occurre, dum est locus veni?,
Consule quocumque modo potestati regi?.

Imitaris Ciceronem, sequeris Salustium,
In katalogo virorum es scriptus illustrium,
Frange nostr? captionis perplexum gurgustium.

Si te trahit ad ruinam angelus invidi?,
Et in te si prevalebunt hostiles insidi?,
Timeo, ne moriaris in sinu perfidi?.

Sta constanter, homo dei, verax cultor fidei,
Esto fortis et robustus ad exemplar Tydei;
Fient hostes te iubente confestim lapidei.

Non ignoras, quod est factum Gorgonis de capite;
Dum contendere cum Iove voluissent Lapithe,
Palladis ope sunt facti duriores lapide.

Recondantur, pater sanct?, in cordis sacrario,
Qu? procedunt ex amici humilis armario;
Per hec enim fies primus in regis solario.[Page 390]

CAP. XXXVIII.

FIDES VENIENS de summis celorum culminibus
Habitare cum terrenis voluit hominibus,
Ut terrigenas cum celsis vinciret ordinibus.

Circuivit ergo terram ambulans per patrias,
Ima summis coniungebat calcans hydolatrias,
Legem dei predicabat, confringebat statuas.

Quod Perfidia dum vidit, unum clausit oculum,
Monuit exorbitare iam fidelem populum,
Porrigebat quibuscumque celicitatis poculum.

Hoc aiebat: „Nemo credat Fidei sermonibus,
Illa vult vos coaptare legitimis moribus;
Ego vobis laxo frena patefactis foribus.

Clausus erat protoplastus in quodam pomerio;
Fides eum cohercebat sub legis imperio.
Ego reddidi solutum rupto monasterio.

Statim autem ut momordit meo iussu vetitum,
Valvas orti reserando preparavi exitum.
In sudore cybum sumat, quod est morsus meritum.[Page 392]

Et qui erat paradysum peragrarare solitus,
Mundus ei mancipetur *in maligno positus*.
Non sit requies in illo ante diem obitus.

Ne sit nudus, vestiatur *tunica pellicia*.
Velit nolit, consenescat in nostra militia.
Ad portandos hunc curvabit fasces avaricia,

Quem cupiditas docebit aliena qu?rere,
Qualicumque quibit modo, etiam cum scelere,
Et tenacitas monstrabit fossis cuncta credere."

Talibus deliramentis congregantur perfidi,
Et qui sunt quocumque modo ad peccandum fervidi,
Et Medea fascinante qui videntur herbidi.

Cahin *profugum et vagum* caput sibi eligunt,
Sub quo urbem construentes, muris eam sepiunt;
Concedatur ut abusus, communiter exigunt.

Tunc deceptrix horum dixit: „Non detur abusus,
Nisi generis humani veniat confusio,
Et discurrat inter eos demonum illusio.[Page 394]

Adsint collo cum inflato *filiu superbi?*,
Eos quidem consequatur phalanx lingu? terti?
Et fatuitas, qu? caret spiritu sollerti?.

Nec hypocritarum desit biceps satellicium,
Qui simplicibus illudunt per falsum cilicium
Et, ut sancti videantur, ungunt capillicium.

Veniant omnes latrones, mendaces et subdoli,
Baratrones et periuri, rapaces, adulteri,
Et paterno qui non timent interesse funeri,

Et velatas qui usurpant, quod est exsecrabile,
Et qui fiunt Sodomite, malum detestabile,
Et quicumque fornicantur, pus intollerabile.

Si qui forte commiserunt dictu horribilia,
Sicut culleo consuti protestantur hylia,
Cicius introducantur ut cara familia.

Omne scelus, omne crimen intrent in hec moenia,
Traditores huc accurrant velut ad hencenia,
Et quicumque desperantur, quod est sine venia.[Page 396]

Non huc intrent sacerdotes, foris stent episcopi,
Quia se vicissim spargunt ramusculis hysopi,
Quorum manus est porrecta pupillo vel inopi.

Meis intus congregatis urbi nomen inferam
Et abusum, quem exoptant, sancire non differam;
In commune personabo tabulam mortiferam.

Huic urbi sit aeternum nomen Babylonia;
Ibi enim perditorum locetur colonia,
Stridor dentium et luctus sit pro alimonia.

Vos, o mei, sine fide, quicquid vultis, facite,
In delicti volutabro licenter vos iacite;
Voluptatibus vacate neque gul? parcite.

Cenodoxia vobiscum sit et phylargiria,
Vobis enim ministrabunt planctum et suspiria
Et perducent in infernum ad mille martiria.

Sancta Fides sumptis paucis struxit cymiterium,
In quo gentis christian? posuit imperium;
Habel quoque sui gregis fecit primicerium.

Et vocavit nomen eius diva Hierusolima,
Ubi omnes *coronantur honore et gloria*,
In runcina qui conflantur, ut sint sine scoria.[Page 398]

Ibi iusti ordinantur, mites et pacifici,
Et qui habent *cor contritum*, genus sacrificii,
Et qui sunt humilitatis veraces nutritii

Et qui amant castitatem et colunt ieiunia,
Et qui tristes consolantur effusa peccunia,
Et qui sua cum egenis faciunt communia –

Qui observant, quod est scriptum in duabus tabulis,
Qui avertunt aures suas a mundanis fabulis,
Quorum mentes sunt immunes criminosis maculis.

Cum hierarchis et prophetis Fides regnum tenuit,
Usque quo Maria virgo deum nobis genuit,
Per apostolos deinceps cum multis consenuit.

Non in sanctis prevalebat multiplex martyrium,
Fides oculos purgabat quasi per collyrium,
Tamquam aurum colorati petebant humpyrium.

Post per magnum Constantinum subiugavit seculum,
Mundo corde se videbant cuncti non per speculum,
Renitebat inter omnes sacer ordo presulum.

Sed Constantius a fide discessit cum Arrio,
Fecit plures egrotare in morbo psiatico,
Qui non bene sentiebant de nostro paraclyto.[Page 400]

Sic paulatim defluerunt tamquam stillicidium,
Operantes in se ipsos stulti homicidium
Et a fide exeuntes fecerunt discidium.

Heu campum occupavit decepatrix Perfidia,
Eam quippe instigavit turbatrix Invidia,
Sed a nostris sortis Fides secessit presidia.

Hiis exceptis ad hanc pestem convolarunt ceteri.
Transgressores sunt effecti cum homine veteri
Et a fide alieni et a deo exteri.

Currunt enim tamquam pisces ad alta vivaria,
Aula dei iam remansit quasi solitaria
Et derisui habentur domini altaria.

Nova monstra, Patarini, famuli perfidi?,
Sicut vermes de fetore nascuntur cotidi?,
Cursu demonis permixti, qui currit meridie.

Non formidant sacerdotum apices invadere
Et conantur astra celi de supernis trahere,
Hoc est, presules a Fide, heu, cohartant cadere.

O beati successores patrum precedentium,
Qui iam estis ordinati in terra viventium,
Ne velitis terga dare quisquiliis gentium.[Page 402]

Unusquisque suae urbis patronum prospiciat,
Eius dicta atque facta infidis obiciat
Et a fide christiana nequaquam deficiat.

Nostri sancti nil timebant latrante tyranide
Neque fidem abscondebant sub terroris clamide;
In ecclesiis sunt modo mali sub pyramide.

Vos, qui estis digna membra gloriosi capitis,
Non videtis persequentem et iam fugam capitis?
Sic timetis, ac si esset certamen cum Lapithis.

State, state! Fides vera fideles non deserit.
Si quis autem eius iura ignoranter preterit,

Revertatur; ei portam statim Fides aperit.

Et si stellæ cecidissent de cælis ad Tartarum,
De Novariensi sole quis sentiret catharum,
Qui adversus Ophyaltem deportabat labarum?

Hoc si Moysi levita murmuret aut presbiter,
Vel si angelus de cælo susurret hoc leniter,
Anathema super eum descendat celeriter.[Page 404]

Nam in eo rex et fratres simul requiescimus
Et per eum emundamur ab his, quæ negleximus,
Eo quidem veniente fugit hostis pessimus.

CAP. XXXV.

Item ammonitio ad archiepiscopum.

PRIORUM vita presulum aureum vidit seculum,
Fructus pacis cum gaudio habens non sub modio
Sed palam coram omnibus foris et in domibus.

Nusquam erat turbatio, totum regebat ratio;
Quiescebant terrestria veluti cælestia,
Devote stabant clerici ut chori angelici.

O tempora felicia sine doli malicia,
Sine sollicitudine, sine turpitudine,
Erroris absque nebula tota patrum secula.

Nobis aliter accidit, nam unusquisque aspicit,
Quantas patimur furias, quantas et iniurias.
Non potest penna scribere cunctas fraudes vipere.

Infernus totum vomuit, quod habet et quod potuit;
Turbavit terram, maria atque sanctuaria.
Ad quem debemus fugere, ausus est concutere,[Page 406]

Hoc est principem principum, qui tenet legis vinculum.
Ipsum temptavit preliis divulsis maceriis
Opponens ei hydolum falsum atque frivolum.

Inter nos facit scismata blasphemando karismata,
Quæ fiunt in ecclesiis, quibus obstat heresis.
Quod cernimus cottidie, non est opus dicere.

Altera fides colitur, cui qui credit, moritur;
Hanc Patarini predicant, aras ei dedicant,
Contempnunt sacrificium et dignum officium.

Antichristina tempora quorundam tenent pectora.
Ob hoc quidam episcopi sponte facti miseri
Heu relictis labaris adheserunt Pataris.

Tu solus es in prelio decertans pro imperio
Et pro fide catholica atque apostolica;
Achates ante faciem vadit sternens aciem.

O signifer aecclesiæ, archos, pater egregie,
Quem cernis non deficere, sed magis proficere,
Presenta tuis litteris ante vultum principis.

Dic regi, quanta pertuli, quando Zabulum expuli
De Romanis palaciis et gazophylaciis,
Ad regis amicitiam retorsi militiam.

Quis dabit ei meritum, qui sic tenet anhelitum?
Si Ticini palacium dabitur et Lacium,
Non erit redhibitio tanto pro servicio.[Page 408]

Tu pater videns militem armis fidei divitem;
Decet, ut verbis liquidis aurem pulses principis,
Huic quo reddat premium post tam longum prelium.

Talionem qui viderit, ad pugnam mox redierit,
Frontem monstrabit frontibus factus hostis hostibus,
Aquilas trudet aquilis in belli spectaculis.

Tu, qui crucis signaculum baiulas contra Zabulum,
Dum mea laudas vulnera, tua qu?ris munera;
Cum agonistam predicas, temet ipsum dedicas.

CAP. XXXVI.

HYPOREIENSI EPISCOPO.

DESOLATUR omne regnum vadens post divortium.
Viles fiunt sequestrat? legiones fortium;
Heresis latenter fodit scrobes mille mortium.

Unus dicit: „Ego Pauli sum“, alter „Apollinis“,
Tercius Cephe se iactat celsioris nominis.
Sic dividere conantur Christum deum dominis.

Buzi quidam, sacerdotis proles putidissima,
Novos facit Buzianos seminando scismata,
Contradicit consecrandis divina karismata.[Page 410]

Nullus hominum occurrit inportunis canibus;
Delatantes nemo terret nec fuste nec manibus;
Similes sunt conticentes picturis inanibus.

Tu, defensor veritatis, ne petas latibulum.
Pedites asta pulsare quale est periculum?
Ut crementur, fac ligari tales in fasciculum.

Non es homo sine sale, trito plenus pipere,
Oleo perunctus sacro, non cruore viper?;
Nil habes cum Hysmahele, filius es liber?.

Spiritus etenim Christi tuis est in naribus;
Quanta tibi facit deus, ne abscondas paribus;
Vice Petri nos confirma dictis salutaribus.

Omnibus rite locatis mei curam adhibe,
Me presenta regi nostro litterarum adipe,
Dic, quid passus fui Rom? pugnando cum haspide.

His adiunge, quod pro rege incensanter dimico,
Hostem ferio lapillis de vase Davitico;
Me bellante iacet hostis compar paralitico.

Tuis verbis adhornato Benzoni audaciam,
Qua lacesso, qui non recte tenet Neomaciam;
Donec laxet, quod usurpat, nullum finem faciam.[Page 412]

Quod se decet, *regis honor diligat iudicium*
Et remuneret clementer fidelis servitium.
Approbabit istud plastes plus quam sacrificium.

CAP. XXXVII.

OMNIBUS EPISCOPIS.

CAPUT peccati fuit superbia,
De qua sunt scripta multa proverbialia.
Ipsa temptavit primitus angelos,
Quosdam illorum fecit diabolos.
De paradiso proiecit hominem,
Omnium rerum conturbat ordinem.
Seminat lites atque discordias,
Christi non *cantat misericordias.*
Pulsat tyrannos obstare regibus,
Federa rumpit neglectis legibus.
Certare docet caudam cum capite,
Ut presumpserunt cum Iove Lapith?.
Preponit gregem suis pastoribus,
Posteriores prefert prioribus.

[Page 414]

Subruit urbes atque palacia,

Christianorum non vult solatia.
Subvertit regna, curvat imperia,
Culmine lapsos replet miseria.

Exemplo nobis est Babylonia,
Moenia cuius servant demonia.
Et rex illius effectus bestia
Nos saciari docet modestia.
Qui delectatur quidem superfluis,
Ad instar regis *erit cum bestiis*.

Qui se castigat damnis alterius,
Huic dicetur: Scande superius.
Ad deum nostrum sint nostri oculi,
Ab ipso datur potestas populi;
Si potestati resistunt aliqui,
Deo videntur esse contrarii.

Eradicantur de loco penitus,
Quos repentinus vorat interitus.
Non remanebit horum posteritas;
Haec est vindicta, quam facit veritas.
Cui de factis redditur ratio,
Per cuius manum fit ordinatio

Regnorum, regum et magistratuum,
Orbis terrarum et potentatuum,
Huic agamus sedulo gracias,
Cesari nostro quo det pancracias
Atque triumphum iugis victori?,
Qui est rex regum et deus glori?.[Page 416]

CAP. XXXVIII.

AD EPISCOPUM PAPIENSEM.

HONOR Regni, Vuilielme, rector Papiensium,
Annis vivas, quot sunt und? aquarum currentium,
Videas post dei bona in terra viventium.

Bonitatis tu? fama iam transivit maria;
Angeli te inphulatum ducunt ad altaria;
Tua vita toto orbi sat est necessaria.

Salvet deus HEINRICUM, regem nobilissimum,
Veritatis defensorem et christianissimum,
Qui prefecit te Papi? presulem dignissimum.

Ergo decet, ut pro rege nunc in campum salias
Et a lupis tuearis nos et oves alias,
Ecce *tempus pariendoi*, iustum est, ut parias.

Postquam rex te ad honorem levavit feliciter,
Sancti Syri ampliavit aulam multipliciter;
Ut se ipsum te et tuos amat unanimiter.

Respondere debes certe tantis beneficiis
Hostibus regis occurrens mille artificiis;
Omnibus ostende, qui sis, talibus indiciis.[Page 418]

Non ab arbore procedis vili nata genere,
Sed de cedris paradisi, uti possunt cernere,
Qui cognoscunt tuam gentem delapsam ab hethere.

Dictis, factis, ut oportet, redde sua cesari;
Inimicos eius merge in profundum Trenari,
Holofernem redde truncum cum filia Merari.

CAP. XXXVIII.

OMNIBUS EPISCOPIS.

QUOD CYNIFLones fidem floccipendunt,
Oleum quoque somnolentis vendunt
Qui *sapit* tantum *ad sobrietatem*,

Subsannat prorsus hanc fatuitatem.

Bilinguis turba crevit super numerum,
Veluti musc? ad fetorem vulnere.
Hos scribit mundus in suis matriculis;
Vix invenitur fides in christicolis.[Page 420]

Non derivantur tales ab origine,
Sed de novella fluunt scaturrigine.
Undique versus effundunt hanc nausiam
Per omnes terras et adusque Scotiam.

Ab universis erratur ordinibus,
Remansit fides in paucis hominibus.
Sed electorum melior est paucitas,
Quam dissonantum infidelis raucitas.

Fidem servanti nil nocebit fascinus,
Ibit in vanum ut vapor fumacinus.
Adversus crucem nichil est illusio,
Contra veraces nil valet abusio.

Cur Patarinos timetis, episcopi?
Vos enim purgat fasciculus hysopi.
Illos condempnat, quod *amant mendacium*,
Ut psycphantam dampnavit Acacium.

Aecclesiarum vos *column? aureę*
Tumentem flatum non curantes bore?
In fide recta durate viriliter,
State cum rege omnes unanimiter.[Page 422]

CAP. XL.

ITEM AD DIONISIUM PLACENTINUM EPISCOPUM
EX PARTE ALBENSIS EPISCOPI.

SENEX puerum portavit, porta, puer, vetulum,
Quia nimis conturbatum me conturbat seculum,
Mei curam geras, precor, tu o gemma presulum.

Est humanum atque pium condolare miseris.
Cynis enim oblivisci numquam debet cyneris.
Ora ergo pro infirmo, liberior liberis.

Qu? torquebat pedes meos passio diutina,
Ea capitis invasit preciosa lumina,
Unde fluunt intermissee lacrimarum flumina.

Quia desum, tu adesto pro me in iudicio
Et sicariam dic legem heresis de vitio,
Quae presumpsit contra deum in orbis initio.[Page 424]

Sta pro rege contra omnes suos adversarios,
Fecit enim te et tuos in regno primarios,
Creans eos chyliarchas, hoc est millenarios.

Duplex causa te invitat, ut pro rege dimices:
Dedit tibi summas alpes, quas tenebant hybices,
Prestitit, ut istos plantes aliosque dissipes.

CAP. XLI.

ITEM UNIVERSIS EPISCOPIS.

IN SANCTIS narratur aecclesiis,
Quod homo sit kyrrios bestiis;
Utens est quippe rationibus,
Quod denegatum est peccoribus.[Page 426]

Intellectus ei tribuitur,
Per quem flammis c?li coniungitur.
Erectus sursum habitudine
Ornatur lingu? pulchritudin?.

Honoratus talibus graciis
Nec non angelorum solaciis
Paradisi possessor extitit,
Quem instigante gula perdidit.

De hac quod cecidimus gloria,
Dum recolit nostra memoria,
Amari cordis crebra suspiria
Indesinenter pulsan hylia.

Nec mirum, si deficit animus,
Ubi caro sudat pro panibus,
Suavitatis usa aedulio
Nunc rodit fabas ut gurgulio.

In quanta versamur miseria,
Proferre nequisset Hegeria,
Quamvis egressa de gente superum,
Quamvis invenit prima numerum.

Invidia pulsi de patria,
Cuius spaciosa sunt atria,
Ad tenebrarum ducti exilium
Amamus vana rerum vilium.[Page 428]

Cur aurem prebemus diabolo,
Qui serere suadet in sabulo?
Postquam erit corpus exanim?,
Sterelitatem mavult anim?.

Mundi brevitatem diligere,
Hoc est bestialiter vivere.
Revertamur ad vit? moenia,
Ubi aeterna sunt hencenia.

Duobus servire qui nititur,
Stultissimus omnium dicitur.
Calicem Christi qui vult bibere,
Venenum prorsus spernat vipere.

Brutorum est ire post seculum,
Quod cernunt flagitiis vetulum;
Ceci cum ceco ad precipitium
Eunt sequendo mundi vitium.

Pro rebus caducis et vilibus
Cur nostrum factorem negligimus,
Qui nos redemit cruore proprio,
Ne simus hostis sub obprobrio?

Ne simus perpetuo miseri,
Propinquus dignatus est fieri;
Nos coheredes sibi voluit,
Nostr? ruin? nam condoluit.

Confratres fecit de manzeribus,
Purissimos reddens sceleribus.
Deo nostro fiet iniuria,
Si nos usurpet orbis furia.[Page 430]

Quos ratio prefert pecudibus,
Cum porcis cur gaudent paludibus?
Utantur magis propria differentia,
Floccipendentes hec presentia.

Ne perdamus perpetem gloriam
Propter vit? brevis memoriam;
Infelix erit in perpetuum,
Cui arridet presens seculum.

Transit mundus cum phylargiria,
Inferni qu? parat martyria,
Ubi est luctus et iuge scandalum,
Ubi deludit urna Tantalum.

Quid prodest in transitu tangere,
Qu? tactu parturiunt plangere?
Linquamus ergo Ad? pellicias,
Supernas amemus delicias.

Habere debemus agalmata,
Qu? perdidit primus apostata;
Humilis quidem nostra plantatio,
Constat ruin? reparatio.

Veraciter angeli erimus,
Si spiritu ambulaverimus;
Ad Flegetonta nullus descenderit,
Ni qui diabolus devenerit.

Ergo, seniores episcopi,
Estote pro rege solliciti;
Quid vobis fecit rex, perpendite
Et causas eius vos defendite.[Page 432]

CAP. XLII.

AD BURCHARDUM EPISCOPUM ET CANCELLARIUM.

GRATULAMUR te venisse, pater cancellari?;
Te suscipimus in ulnis omnes voluntari?.
Sapienter cogitato, quid dicas primari?.

In exordio loquendi monstra letam faciem
Neque palpebris abscondas oculorum aciem,
Te clarissimum ostende lucens ultra glaciem.

Sint dulces sermones tui atque delectabiles,
Quibus reddas auditores mites et placabiles,
Ob hoc enim erunt omnes tanquam petra stabiles.

Hos conforta promittendo senioris gratiam,
Post hec qu?re, si blasphemant illius audaciam,
Qui usurpat contra deum Petri Neomaciam.

Istis diu replicatis in conspectu omnium
Dic de novis Buzianis, qui non colunt dominum,
Legem namque christianam dicunt esse sompnum.

Asserunt non esse regem neque sacerdotium,
Ni per fascinum Hyrcani fiat hoc negotium;
Missas dampnant, docent suos sedere in ocium.[Page 434]

Consecrari dedignantur transgressi inducias,
Qu? iubent infra tres menses venire ad nuptias;
Kanones divinos putant nugales pathnutias.

Cum clamore hos subsanna audiente populo
Et, ne bibant, cunctos mone, heresis de poculo;
Immo vindicent in eis spreto lud? loculo.

Unum est, de quo te volo, pater, cautum reddere,
Hadeleidam appella in regali federe,
Voca eam regis matrem, si vis hostem perdere.

Per legatum clama eam magistram concilii,
Dominam atque ductricem communis consilii,
Ut Hegeria dux fuit in causis Pompilii.

Aquilam de c?lo trahis, si hoc, pater, dixeris,
Et plumabis non moventem, qua parte volueris.
Plus profuerit hoc regi thesauris innumeris.

Ne abhorreat magister, quod dicit discipulus,
Habet enim umbram suam cuiusque capillulus;
Si me audis, disrumpetur cannab? funiculus.[Page 436]

Si destruere confidis illius dividiis,
Qui conturbat regem nostrum per suas insidias,
Plus est regi, quam si dares trans mare Numidias.

Scio enim, quibus vinclis Protheus ligabitur;
Quo ligato rex cum grege ad c?lum levabitur,
Et aecclesia sub rege in pace morabitur.[Page 438]

PRAEFATIO LIBRI QUINTI.

Etsi *non omnia possumus omnes*, tamen pro secundum posse
sumus debiti deo et regi pro acceptis beneficiis cottidianas reddere
laudes. Unusquisque de se videat, utrum deum et regem
veraciter diligat. Erga igitur herile obsequium quanta est flamma
Benzonici amoris, ex antecedentibus et consequentibus
potest experiri prudentia lectoris. Non est enim su? opis singulatim
exprimere universas temptationes fortun?, quibus
est vexatus cesar adhuc iacens in gremio puerilis cun?. Sine intermissione
quidem conturbatus est in sua adolescentia sive
bellorum furiis seu malignantium iniuriis. Transiens autem
frater Benzo per prata regaliū accionum collegit aliquos flores
plenos hodorum, ut ab his valeat cesar HEINRICUS,
Romanorum imperator augustus, relevare animum, postquam
fuerit fatigatus multiplici lectione suorum annalium. *Amant*
enim *alterna Camenae*; nam in fastidium vertitur indesinenter
sumere potum ex scaturrigine unius ven?. Quapropter, si
cut supra scriptum est, decerpsit frater Benzo purpureas rosas
ex multitudine regi? actionis, qu? hodorifero halatu trahant
cesarem augustum ad sententias huius lectionis. Decet[Page 440]

utique quatenus omnes ordines ex provinciis regnorum, qu?
sub se continet Romanum imperium, ut afferant suo imperatori
munera, unusquisque iuxta su? professionis ministerium
et presertim *sacerdotes et levit?*, quos episcopos faciens elevat
ultra cyclum senis Abderit?. Inter quos frater Benzo omnium
minimus offert ea, qu? indicat quinti codicis tytilus.

INCIPIT LIBER QUINTUS.

POSTQUAM cesar HEINRICUS galaxeum petiit,
Omnibus ab helementis omen grave exiit,
Quia fraus cum dolo foedus contra fidem pepigit.

Sol in tenebras est versus et luna in sanguine
Piscibus ostendit mare tunc mortis hymaginem,
Tellus solitam negavit herbarum propaginem.[Page 442]

Quicquid monstri fuit usquam, confestim apparuit.
Libanus in suis cedris vehementer aruit,
Babylon erexit caput, Cades palma caruit.

Mox in campum salierunt spiritus silvatici,
Patarini et ambrones simul et artabati
Atque ligna colligentes sacro die sabbati.

Senes puerum portantes *errarunt ab utero*,
Qui sub cesare sedebant in loco deutero;
Sed apostatantes cadunt a cardine supero.

Conspirantes contra matrem, contra regem filium,
Statuentes separatim hinc rosam, hinc lilium,
Hos privatos facientes scandunt super titulum.

O deus, *habyssus multa tua sunt iudicia*,
Qu? sunt cunctis veneranda tamquam sacrificitia,
Licet ea nesciamus, quorum sunt indicia.

Quid est, quod se potuerunt a fide prevertere,
Cum fuissent mundo teste erecti de stercore
Ab Cuonradi HEINRICO, Romanorum cesare?[Page 444]

Hismahel quidem effecti insecuntur puerum,
Ut *pilosi se vicissim clamant alter alterum*,
Faciunt opus servile, omne genus laterum.

Ab his sumpsit monachellus publicam audaciam
In constituendis vappis per nummi fallaciam
Cum pecudibus Romanis tenens Neomaciam.

Qualemcumque depascebat in stabulo asinum,
Per quem posset precantare stolidorum fascinum;
Illi cruscas, sibi dabat panem similaginum.

Sed Prandelli Asinander, asinus hereticus,
Congregavit Patarinos ex viis et sepibus
Et replevit totam terram urticis et vepribus.

Qui dicebant: Non est templum, non est sacerdotium,
Nuptiarum improbabant stabile negotium;
Sacrifitium ridebant sedentes in ocium.

Non est deus asserentes - quid apostatacius? -
Facti sunt ut Symon magus, ut mendax Acacius,
Non refugiunt ad petram sicut herinacius.[Page 446]

Omnes pene se iuncxerunt hiis antichristalibus
Et presertim baculares dant sinistras talibus,
Sociati parant bellum viris principalibus.

Cum dedecore pellatur ab urbe circellio;
Orthodoxus ordinetur in Petri subsellio,
Cuius caput gestet mitram de lapide bdellio.

HEINRICUM talis debet coronare cesarem,
Totam legem qui cognoscat et novam et veterem,
Temperans cum fletu potum et manducans cynerem.

Destruat, quod Asinander et Prandellus monuit;
Nam uterque contra fidem catholicam docuit,
Et per omnes civitates error ille nocuit.

Quia nemo mei memor in tantis laboribus,
Quibus Rom? desudavi pro regis honoribus,
Quedam paucis explicabo, rex magne, sermonibus.[Page 448]

Bellum egi cum Prandello atque cum Badaculo,
Qui thesaurum sancti Petri ponebant in sacco;
Eos expuli ab arca potitus pinnaculo.

Omnes nobiles Romani nati ex patriciis
Erant mecum colligati arc? beneficiis;
Capricornes tuebantur solis glandariciis.

Decet tantum seniore servo vicem reddere,
Quem blandicie nec mine cogunt terga vertere,
Qui non timuit pro eo semet ipsum perdere.

Cesar, spes aecclesiarum, *stude sapienti?*,
Qu? tibi servabit arcem Roman? potenti?,
Ante te vadens cavebit gonos fraudulent?.

Nam si rex phylosophatur, quid est gloriosius
Hoc fecit Iustinianus, hoc et Theodosius;
Id exsequere, quod constat auro preciosius.

Imperator HEINRICUS, pater tanti filii,
Sapienter rexit sceptrum summi domicilii
Septem artibus ornatus ad instar Pompilii.[Page 450]

Dignum est, ut tu patresses in celsis honoribus,
Redde patri suam formam corde, manu, moribus;
Prestet deus, ut hoc agas in multis temporibus.

Triumphator HEINRICE, ad te supplex fugio,
De profundis medullarum ad te solum mugio,
Ut, qui populantur sacra, perdat tuus pugio.

Dextram porrige iacenti in porticu laticis,
Quem non angelus, sed demon turbat cum scismaticis
Et cum hyrcis et cum capris, cum porcis silvaticis.

Non demergat me in amnem milleformis vipera,
Mortis vulnus ei detur de manu legifera

Et a plagis universis omnes tuos libera.

Si hec facis, carus deo eris et hominibus,
Per te fiet *pax in terra*, et in cunctis finibus,
De te *dominum laudabit universus spiritus*.

CAP. II.

REX CLEONEUS
Hoc operetur,
Quod Ptholomeus,
Qui Moysei
Dulcia scripta
Transtulit ad se[Page 452]

Sorte relictā
Demoniorum
Sorde remota
Sortilogorum.

Fretus at ille
Horthographya,
Quam dedit orbi
Sancta sophia,
Regna potenter
Subdita rexit
Et sapienter
Omnia gessit.

Sed quia paucis
Vivitur annis
Et breve tempus
Transit ut amnis,
Hinc querebatur
Et brevitatem
Insequebatur
Talia fando:

„Vita caduca,
Cur tibi spondes
Tempora multa?
Es brevis, arta,
Crimine farta.
Tu velut umbra
Non eris ultra.
Te nimis odit
Candida turba.

Te stolidorum
Castra virorum,
Cum quibus omnis
Grege asinorum -[Page 454]

Et ciniflones
Et nebulones
Et *baratrones*
Farmacopole,
Hoc genus omne-
Te venerantur
Atque secuntur.

Hoc ideoque,
Quod tua leva
Donat eisdem
Lilia, flores
Et ruituros
Prorsus honores.

Sed velut hostis
Omnia tollis,
Es quia facta
Vernula mortis.

Quis, rogo, credat
Huic male fide,

Qu? veniendo
Gaudet abire?

Quicquid ab illa
Quisque rapinat,
Cum morietur,
Omne resignat.

Sed tamen illa
Crimina sola
Laxat eisdem
Vita dolosa.“

Protinus illa
Felle remoto[Page 456]

Respiciens hunc
Lumine torto
Taliter inquit:

„Si rea dicor,
Est tua culpa,
Qui male facta
Credis inulta.

Nam tibi rerum
Largior usus;
Tu quoque vertis
Hos in abusus.

Plura reponis
Stultus in arca,
Qu? tibi tollet
Tercia Parca.

Ergo, quod hora
Dat tibi presens,
Utere prudens,
Utere clemens.

Non retro linguas,
Quod dare debes;
est male fidus
Forsitan heres.

Sed quod habundat,
Te quoque dante,
si michi credis,
Vadat in ante.

Sum tibi parva,
Sum tibi curta -[Page 458]

Sic iubet auctor,
Qui bene iuncta
Longat et artat
Tempora cuncta.”

Ergo magistra
Sit tibi vita
Preteritorum,
Rex bone, regum
Gemma priorum.

Nos rege, serva
Phylosophando
Et miserorum
Dampna levando.

In quibus unus
Nomine Benzo
Te petit, o rex,
Poplite flexo,
Ut sua curans
Vulnera tangas

Atque luporum
Guttura frangas.

Sic faciendo
Ibis ad illum,
Qui pie nutrit
Quemque pusillum.

CAP. III.

DIVO HEINRICO CESARI AUGUSTO.

DEO NOSTRO demus omnes honorem et gloriam,
Qui HEINRICO, regi magno, contulit victoriam
Atque sibi adversantes *convertit in scoriam*. [Page 460]

Te plastes a ventre matris dignatur *protegere*,
Ipso quidem obumbrante quis valet te ledere?
Versipelles morientur in proprio scelere.

Ergo, rex, omnipotenti semper refer gracias,
Deprecare, quo suetas non neget pancracias,
Donec eodem iubente finem vit? facias.

Quanta tibi facit deus, sis memor cottidie,
Te sequentibus appare ut sol in meridie,
Noctis speciem ostende filiis perfidi?.

Legifer es dante deo in subiectis gentibus,
Aequa lance pensa pondus parvis et potentibus;
Sic ius legis temperabis sub te quiescentibus.

Mercennarii mercedem lex iubet ne teneas;
Pro hac culpa cautus esto, rex bone, ne pereas;
Imple legem, non videbis phalanges funereas.

Si Benzoni, servo tuo, suum reddis meritum,
Evanescet velut fumus excursus proselitum;
Ad apostasiam versi *ibunt in interitum*.

Terga vertent universi spiritus silvatici,
Patarini et ambrones simul et artabati
Atque ligna colligentes sacro die sabbati. [Page 462]

Dignus est mercede sua Albensis episcopus,
Qui pro rege cum Zypheis pugnavit pre omnibus
Exturbans heresiarchas de Romanis domibus.

Bellum egit cum Prandello atque cum Badaculo,
Qui thesaurum sancti Petri ponebant in sacculo,
Expulit eos ab arca potitus pinnaculo.

Redde vicem promerenti, certa spes imperii,
Ne inanes paciaris moras desiderii;
Opibus et maiestate compar es Tyberii.

Non est magnum tanto regi unum signum facere,
Hoc est dicere Benzoni: „*Veni foras, Lazare*,
Reddita tibi mercede sta sub meo latere”.

In me solo si te ipsum, rex bone, glorificas,
Universos fratres meos non parum letificas,
Legem enim conservando deum honorificas.

In hoc scimus, quod sub alis te servat altissimus,
Si in te non prevalebit temptator nequissimus,
In episcopis creandis si es discretissimus.

Et ne umquam seducaris ab aliquo homine,
Temet ipsum, qu?so, munì, rex noster et domine,
Fac in fronte signum crucis in auctoris nomine. [Page 464]

Sit discreta, rex o bone, manus inpositio,
Ne fortasse labem trahas ex tyronis vicio;
Vita prius requiratur, mores et conditio.

Ne accipias pro agno barbatum cornigerum
Nec pro Iovis aë summas nocturnum aligerum
Nec constituas Priapum in numero syderum.

Qui pro Socrate salutat Dyogenem Cynicum
Et qui lolium extollit despiciens triticum,
Ipse utitur Martino postponens dominicum.

Deum lauda, rex HEINRICE, qui tibi discernere
Prestitit omne, quod exit ab utroque genere;
Ipse tibi Philisteos concedit prosternere.

Quapropter semel in die relictis inanibus
Ante vultum redemptoris elevatis manibus
Te presenta suspirando cum devotis planctibus.[Page 466]

Beneficiis pro tantis temet ipsum immola
In altare tui cordis cum mente benivola;
Sic placatus pius deus conquassabit hydola.

CAP. IIII.

Conditor mundi, solus spes omnium,
Ne irascaris reatu hominum.
Tu nos creasti de terra fragili,
Serva, ne frangat fraud adversarii.
Callidus hostis nos videns luteos
Mergere cupit in mortis puteos.

Quos redemisti proprio sanguine,
Hosti ne tradas carnis contamine.
Tu, pater noster, corrige viciū,
Tene currentes ad precipitium;
Castiga tuos paterno verberare,
Ne sinas lupis agnos discernere.

Tibi est enim proprium parcere,
Nos de meroris extrahe carcere.
Nam tu occidis et tu vivificas,
Percutis, sanas, a morte liberas.
Et qui coherces mundi stultitiam,
Cesari nostro confer leticiam.[Page 468]

CAP. V.

Publica res Romanorum tunc scienter regitur,
Cum sophyæ gemmis sertum regale inseritur
Et imperiale sceptrum docta manu geritur.

Cui tantæ dignitatis datur curam gerere,
Semper debet, si non multa, saltem pauca legere,
Ut legendo discat orbem post deum protegere.
Sumat breviter descripta regalis sublimitas;
In his enim spiritalis habundat utilitas,
Per quam sursum aspirabit humana fragilitas.

CAP. VI.

In diebus umbræ nostræ semper simus pavidī
Alienæ facultatis nullatenus avidi,
Ut feliciter curramus viam nostri stadii.

*Non camelum gloriāmur, nec liquemus culicem,
Nec leonibus obmissis persequamur pulicem;
Conculcemus scorpiones, transeamus supplicem.*

Ubi cumque conversamur, sit comes iustitia,
Ore, manu propellatur hostis avaricia,
Quæ turbare sepe solet principum iudicia.[Page 470]

Balaham hec deludendo fecit haretalogum;
Ideoque cum prophetis non habet katalogum,
Miser ille cum asella formavit dialogum.

In Hyerichontinæ urbis ruina notissima

Achar ista conturbavit ex lamna purissima,
Morti tradidit, ut esset *omnium perhypsima*.

Cum apostolis certavit haec decepatrix gentium:
Iudam loculos portantem traxit ad suspendium,
Dedit ei sempiternum sulphuris incendium.

Haec minores et maiores temptat milleformiter
Cui non consentientes resistamus fortiter,
Contra pugnam deceptricis eamus concorditer.

Cur debemus, fratres mei, huic monstro credere,
Qu? non cessat nos et nostra cottidie ledere,
Donec trudat in gehennam durantes in scelere?

Nichil tulimus in mundum, nichil reportabimus,
Nisi forte quod largimur pietatis manibus;
Non *seducat* hec seductrix nos *verbis inanibus*.

Nudi nascimur et nudi in terram regredimur -
Preter victum et vestitum quid in mundo qu?rimus?
Nil hic proprium habemus, peregrini venimus.[Page 472]

Superest, ut caveamus superbi? vicium,
Quia ipsa est peccati tocius initium;
Devitemus sapienter tam grave flagitium.

Haec inflato vadit collo cum cervice rigida,
Semper est ad opus bonum sterilis et frigida,
Velut torrens ruit preceps, oculis est livida.

Ut ab illa recedamus, expedit summopere;
Legem enim christianam non vult ipsa colere,
Erubescit mendicare, dedignatur fodere.

Cur hanc magam non abhorrent, quicumque sunt
homines?
Cur non eam detestantur populorum ordines,
Qu? c?lorum potestates fecit esse demones?

Inquinabitur a pice, picem qui tetigerit;
Qui communicat superbo, idem apparuerit;
Nemo doleat, si collum ipse sibi ruperit.

Ut post mortem careamus infernorum tenebris,
Iugiter est preliandum cum carnis illecebris;
Qui triumpho pocietur, erit mundo celebris.
Non invadit nos voluptas armorum potentia,
Sed nimietate cybi atque vinolentia;
Sic transverberat incautos dulci pestilentia.[Page 474]

Et ut solet vulgo dici *Nocet omne nimium,*
Nimis hec edendo templum dissipat dominicum
Et de viro castitatis vilem reddit Cynicum.

Omnis enim caste vivens templum dei dicitur.
Si quis tantum sacramentum violare nititur,
Unus de porcorum grege protinus efficitur.

Facti celibes ardentem fugiamus Sodomam,
Hierosolimam petamus christianis commodam.
Semel intrans non habebit semitam retrogradam.

Felix ille, qui pro factis hunc locum merebitur;
Felix erit in ?ternum et non commolietur;
Hic in secula viventem *vivens confitebitur*.

CAP. VII.

PLURES sanctarum pastores aecclesiarum
Cladibus afflicti, sub tempestate relict,
Vix retinent flatum nimio merore gravatum.
Qui consoletur, non est; nos nemo tuetur;
Nullius dextra tegimur; sunt intus et extra
Hostes mortales, ad nostra voranda sodales.

Omnia devastant et apertis faucibus adstant,
Ut nos consumant, post quæque relictæ resummant.
Nemo manum contra portendit talia monstra.[Page 476]

Numquid opem prebent, qui nos defendere debent?
Nostri vasalli sunt facti Sardanapalli,
Nec nos defendunt nec iniquis recia tendunt.
Forsan maiores tolerant utcumque labores,
Non inopes rerum redimunt malefacta dierum.
Nos tenues lucro ferit hosticus undique mucro;
Nos velut inbelles non possumus esse rebelles,
Non apti bello, sed tradere dorsa flagello.
Peius adhuc restat, graviter quod corda molestat:
Ante sacros vultus fit crebris in urbe tumultus,
Ceduntur coram, si qui famulantur ad horam.
Dum sumus in villis, terimur trahimurque capillis.
Cesar, quocirca trucibus sis ferrea virga,
Te deus elegit, terram populosque subegit,
Nos ut defendas, inimicis digna rependas,
Ut sint in penis et sint in mille cathenis,
Qui res sanctarum devastant aecclesiarum.

CAP. VIII.

TAURINENSI EPISCOPO.

O PHULANE, presul magne, reffer deo gracias
Quia, semper quod quæsisisti, possidebis Tracias.
Tandem, tandem exauditus perspice, quid facias.[Page 478]

Omnibus asconde, precor, tam sacrum misterium
Nam si dixeris hoc Evæ, ammittes pomerium;
Generabit tibi lingua perpes improprium.

Trinitati hoc committe, unde semper gaudeas;
Non ames quaternitatem, ex qua nimis doleas.
Trinitati numquam tollet quicquam furens boreas.

Trinitas non est in terra nisi in episcopis;
Ipsi quidem congregantur nomine opificis;
Ceteri si adunantur, tractant de inlicitis.

Si ad diu expectatum finem mavis tendere,
Noli temet alienis confitendo vendere,
Hoc est enim pedem tuum ad petram offendere.

E.T.A. si adsunt simul in auctoris nomine,
Sis in illis, ut dixisti, Iesu Christe domine,
Tu inspira, quid agamus, tuo bono omine.

Manda locum atque diem has precedens litteras,
Quo sententias dicamus nobis salutiferas
Totis tribus ipse deus det longas presbiteras.[Page 480]

CAP. VIII.

QUEDAM PRELOCUTIO.

DURæ arboris nodo ferreus cuneus quærendus est. Itaque frater
B. usus est ferreis increpationibus durisque exortationibus
adversus coadelphos, qui debuissent in regis fidelitate usque ad
mortem persistere laudabiles et gloriosi, instigante perfidia
facti tortuosi atque nodosi. Quos ubicumque intuebatur populus,
insequebatur blasphemis clamoribus. Tandem delatrante
fratre Benzone repetunt ovile fidei, induti nimia confusione.
Sed alia manu erat agendum cum domna Adeleida,
cuius parem non assignat orbis ephymerida. Ipsa igitur
quasi regina piscium, ammirabilis balena, non poterat capi
neque hamo neque catena. Quapropter adgressus est eam frater
Benzo mellifluis verbis porrigens ei escas ex floribus nec
non aromaticis herbis. Et quia noverat eam delectari planetarum
cantilenis, cottidie infundebat auribus eius Ambrosianas
melodias maritimis associatus Syrenis. Et ita lyrizando,
organizando deduxit eam in sagenam fidei traxitque
ad litus ante pedes imperatoris HEINRICI. Ut autem

cognoscant fideles cesaris, quia vera sunt, quod dicimus, pro testimonio veritatis de pluribus hec pauca descripsimus.

Duci A. Domine superdomin? B. fidelis et superfidelis consilium non Achitophelis, sed sancti archangeli Michahelis. A puericia enim, mi domina, *opus dei operaris*; idcirco favente deo post regem Itali? dominaberis. Certe, si dignaris credere consiliis meis parvitas, cum tranquillitate sedebis sub rege in solio regifice maiestatis et videbis ante te duces cum principibus orbis terrarum opes tibi ministrantibus. In hoc quidem placito nichil omnino erit periculi, si fiet secundum dispositionem mei consilii, sed erit perpes gaudium domus tu? in seculum seculi. Quid plura? *A die etenim exitus de ventre matris* non venit super te visitatio talis. Itaque tu, *dilecta deo et hominibus*, ascende in celum regalis benivolenti?, admiranda in cunctis terrarum finibus. Secretum meum michi, tibi et illi; non addas quartam personam trinitati.[Page 484]

CAP. X.

DOMN? Adelegid?, Romani senatus patrici?, frater Benzo per voluntatem dei claves totius imperii. Non est ille homo san? mentis, qui conatur contraire voluntati omnipotentis. Nichil valet noster cogitatus, nichil itidem noster conatus, quia deus faciet secundum voluntatem sui potentatus. *Omnia enim, quodcumque voluit, fecit in celo et in terra, in mari et in omnibus abyssis*. Quo enim possumus fugere, ut non faciamus voluntatem eius? In cassum fit fuga ista, sicut testatur psalmista: *Quo a facie tua fugiam? Si ascendero in celum tu illic es; si descendero in infernum, ades*. Nil denique valuit Ion?, quod fugam paravit; nolens volens verbum salutis Ninivitis ministravit. In voluntate ergo dei universa sunt posita. Et vos sola nitimini modo contra eius imperium? Nam deus usque hodie in omnibus adimplevit vestrum desiderium. Certe, velitis nolitis, deus faciet de vobis, sicut sibi placuerit. Ordinaturnam quippe divina dispositione, quod esse debetis *super gentes et regna, ut evellatis, destruat, disperdat, dissipet, post hec aedificetis atque plantetis*. Vos autem dicitis „Nolo” et deus dicit „Ego volo”. Quis igitur erit victor de vobis duobus? Certe, certe deus faciet secundum suam voluntatem de sua ancilla, quod actenus *custodita est ab eo tamquam oculi pupilla*. Facite ergo sponte, quod facietis invita, ut sit vobis duplex retributio et in hac et in altera vita. *Beati, qui audiunt verbum dei et custodiunt illud*. [Page 486]

CAP. XI.

Domn? Adelegid?, cuius prima medietas nominis est genitivus sive dativus vocabuli primi hominis, frater BENZO: Nomen tuum nomen bonum, nomen tuum dei donum. *Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est* Mysteria quidem libri Genesis non capit volatica frenesis. Sanam mentem expetunt mysteria illa, non qua impellebantur Cassandra et Sybilla, quarum pectora Pythius replebat, cum phanaticos ex ambiguis deludere volebat. Sed incarnato domino illuminavit spiritus sanctus corda fidelium eiciens ab aeclesia phytonissas et Delium. Apperuit quippe archana divin? scriptur?, ut fidelibus pateat, quod abscondebant prioris testamenti figur?. Neque iam velatur Moysi facies, quia luce clarius perspicit totum Moysen catholicorum acies. Nam in passione domini et *petre sciss? sunt et velum scissum*, et christiana fides profunditatem litterarum cernit, licet *clamet habyssus habyssum*. Ergo non simus *equus et mulus, quibus non est intellectus*; queramus novum mysterium, ubi latet nostrae salutis profectus. Enucleemus sacramentum carissimi nominis, nostrae scilicet beatissimae principis! Providens enim human? utilitati salvator et dominus abtanda dispensat singulis temporibus. Nam sicut prescivit de costa viri formam [Page 488]

coniunctivam, ita previdit domnam Adeleidam de nomine eius denominativam. Unde factori gratias referimus, quia non sumus expertes donis graciaram eius. Vere gracia dei est, quod typice factum est. Igitur sicut Eva conversim fit Ave, ita

Adeleida conversis partibus fit nomen bonum atque suave. Quid est enim Adelegida nisi “Da legi Ad? filios”? Hoc est dicere: Esto datrix legis super caulas christiani gregis. Esto gregis Christi custos gregaria, quem dispersit per dumeta presumptio temeraria. Tu es quippe regina illa, qu? apparuisti psalmist? a dextris dei in veste polimita. *Plena es graciaram, oculi tui columbarum*; vade post eum, qui est deus misericordiarum. *Ne timeas*, o princeps ab initio seculi preelecta, *neque formides*, quoniam omnia sub pedibus vides. Porrige dextram Rom? mergenti, succurre regi piis oculis te respicienti. In his duobus pendet tota aecclesia; vide, quid facias, sancta Adelegida.[Page 490]

Ut spiritui sancto, qui te preelegit non sis contraria, te rogamus, audi nos.
Ut regi subvenias, te rogamus, audi nos.
Ut clericis et laicis subvenias, te rogamus, audi nos.
Ut omnibus christianis subvenias, te rogamus, audi nos.
Ut pereunti mundo succurras, te rogamus, audi nos.
Oremus. Famulam tuam Adelegidam, quam elegisti ab initio, conserva, quesumus, domine, in tuo servitio, ut per eam te duce fiat pax in ?cclesiis tuis ad perpetuum gaudium human? salutis per dominum nostrum.

CAP. XII.

Domne prim? vocali frater BENZO *lignum scienti? boni et mali in pinguedine terr? et in rore c?li. Auribus percipe verba oris mei*, cum sim fidelis et cotidie dictis et factis ostendo meam fidelitatem. Cur opponis, o domina, me? fidei *duriciam cordis atque incredulitatem*? Licet converser in miseria, tamen per me, ultimum servum suum, revelat tibi[Page 492]

deus sua mysteria. Positus enim in ordine vicis Habi? non fallaciter profero verba c?lestis propheti?. Nam si preterita placet recolere, nullatenus est dubitandum de subsequenti opere. Turba igitur precedentium patrum sine ambiguitate se commiserunt oraculis suorum vatum. Ut multis supersedeam, de paucis dicenda sunt qu?dam. Ionas autem elapsus a belua decapillatus sedit sub ?dera, hubi hec pauca locutus est verba: *Adhuc quadraginta dies, et Ninive subvertetur. Et pervenit verbum ad regem*. Qui non vocavit pulingerios neque manciari primicerios, sed statim *surrexit de solio suo et abiecit vestimentum suum a se et indutus est sacco et sedit in cynere*; cui mox adfuit pietas divin? misericordi?. Sapiens rex sine mora credidit ignoto prophet? et domina mea michi noto sibi dedignatur credere? Per plures denique vices profuerunt sibi mea vaticinia, sicut tota protestatur vicinia. Re vera verba mea non sunt mea, sed eius procul dubio, qui dixit: *Aperi os tuum, et ego adimplebo illud*. Qui ergo me spernit, ad suum dampnum me spernit et non solum *me spernit, verum etiam eum, qui me misit*. Recordare, o predicabilis domina, *quanta tibi fecit deus*, et sede cum Maria humilis[Page 494]

ad pedes eius. In tuis quippe cunabulis dictum est tibi a domino: *Ascende superius* et divina predestinatione semper ascendisti de bono in melius. Nunc autem ad hoc es ascensura, ut in manibus tuis sit orbis terrarum cura. Vult enim deus, quo geras rei public? sarcinam cum eo, qui regnorum regit monarchiam. Nam *in spiritu et virtute Heli? parabis viam cesari*, quatenus errantes quiescant ab homine veteri. Et sicut Helias fretus auctoritate prophetica dixit ad regem Achab, quia non *erit pluvia, nisi per verbum meum*, ita, o domina, inspirante trinitatis potentia exiet ab hore tuo similis sententia: *Vivit dominus*, si erit episcopus aut marchio vel si sublimabitur ad aliquem honorem aliquis homo, *nisi per verbum meum* O laudanda pietas redemptoris, qu? ancillam suam elevare dignatur ad culmen tanti honoris. Quod ergo ante mundi constitutionem disposuit dei providentia, nemo debet contradicere sua negligentia. Preordinata est quippe series omnimod? potestatis ante conspectum divin? maiestatis. Dic ergo, o domina, sicut Maria ad angelum: *Ecce ancilla domini, fiat, michi secundum verbum tuum*. [Page 496]

CAP. XIII.

DOMINO SUO, regi HEINRICO *a deo coronato* tamquam aurum in fornace divinitus colorato, frater BENZO in prosperis et in adversis idem. *Omni consumationi vidi finem*. Quia cucullatus diabolus de c?lo Petri lapsus est et domna Adeleida cum lampade sua ante regis ianuam est, merito possumus dicere: *Consumatum est*. Sic enim suscepit nuntios domini mei, ac si vidisset angelos dei. Omnipotentiam ergo benefactoris, o bone rex, lauda cervice humiliata, qui pedibus tuis prosternit colla inflata. In conversione igitur talis domin? omnes dicamus: *Gloria tibi, domin?*. Nemo, precor, o cesar, subripiat cordi tuo, quominus adimpleas, qu? regia promisit celsitudo, et adhuc supra, ut regnes *in ?ternum et ultra*. Deo gracias, sapiens es, litteratus es. Recordare, qu? deus precepit Abrahe: *Omnia qu?cumque dixerit tibi Sarra, audi vocem eius*. Sarra denique petebat: *Eice ancillam et filium eius*. Si filius es Abrahe, immo quia es, *opera fac Abrahe*. Omnia ergo, qu? tibi dixerit domna Adeleida, *audi*[Page 498]

vocem eius. Si dixerit: Eice sarabaitam et omnes sequaces eius, *audi vocem eius*, et si ‚Non’ dixerit, *audi vocem eius*, quia *ad te est conversio eius*. Nam mulieri predixit deus *Ad virum est conversio tua, et vir dominabitur tui*. Non igitur est pavendum, ut non audias vocem eius, quoniam *ad te est conversio eius*. Postquam autem fuerit ad te conversa, audies vocem eius in quam pluribus; ipsa vero audiet et faciet voluntatem tuam in omnibus, quia *tu dominaberis illius*. Noli ergo, o bone rex, denegare, qu? sibi placita videntur, quoniam una die dabis, altera die centuplicata ad te revertentur. Neque enim est denegandum beneficium, quod scimus posse reverti ad idem principium.[Page 500]

INCIPIT PRAEFATIO LIBRI SEXTI.

Cognoscetur dominus iudicia faciens, si de medio Christi ovium tollitur pestilentia macilens. Morbo quidem su? pestilenti? sarabaita Prandellus, facciosissimus monachellus, morbidavit *gentes et regna* pharmaceutrians ea per plurima tempora. Inter alios denique, quos fecit mente captos, prevaluit in Saxonibus reddens eos similes demonibus. Exagitavit quippe illos servili ausu arripere arma adversus christum domini, cesarem HEINRICUM, uti legimus contra Michahalem presumpsisse hostem antiquum. Verum sicut Michahel, cuius interpretatio est *Quis ut deus*, prostravit draconem et sequaces eius, eodem modo dissipata est Saxea barbaries a cesare HEINRICO, quia *manus domini erat cum illo*. Celebravit proinde generalem conventum cum suis satrapis, scilicet Suevis et Italicis, penes Brixanorium tractans cum eis de suo itinere ad Romanum solium. Inter quos prefuerunt duo archont? agye sophye debriati mellifluo fonte, videlicet[Page 502]

tocius Lyguri? primas et Hemilie rector Ravennas, simulque eorum suffraganei in perditione fals? cucull? consentanei. Quibus erant inmixti de senatoribus Romanorum insignes legati adstipulantes, quod cuncti ordines public? rei cottidie stabant parati ad receptionem cesaris HEINRICI, tamquam si venisset maiestas Iulii vel Tyberii. Quorum assertioni nemo nostrum fuit Didimus, sed unanimiter, qu? dicebantur, credidimus. Cesar autem figens anchoram spei in soliditate Roman? promissionis designavit in iam dicto conventu inceptionem su? expeditionis. Indicavit preterea universis regius prece, quia in die pentecostes deo volente erit presentia regis coram sancto Petro, affectu scilicet su? consecrationis ad laudem et gloriam *visibilium et invisibilium* creatoris.

Venit igitur sexta feria ante pentecosten ad diem constitutum; sed Romani prevaricatores effecti clausurunt ei introitum. Rex vero commotus ira iustissime indignationis precepit figi castra in prato Neronis. Prandellus itaque, qui Romuleos fascinaverat, ascendit in Crescentii castellum, monuit, quod nullus eorum exisset ad bellum, adiciens quoque: „Clausis portis state securi, quia inter vos et hostes sunt inextricabiles muri. In die quidem spiritus paracliti non imponet[Page 504]

HEINRICUS, sicut speravit, sertum suo capiti. Delusus hac prima fiducia desperans redibit cum verecundia.” Sapientes vero episcopi et optimates profundioris consilii circumsteterunt domino nostro regi dicentes: „Re vera, quicumque sunt sane mentis, animadvertunt, quod mira et vera est dispositio dei omnipotentis, qui *dat unicuique secundum opera sua*. Putatis, o barones, quod sacrilegos et periuros comitetur victoria? Non, quia conflati in runcina inventi sunt scoria. Isti sunt, qui *dicunt in corde suo: Non est deus. Isti ponunt in c?lum hos suum et lingua transit in terra*, ideoque tenet eos *initium peccati, superbia*. Isti sunt, qui dicunt: *Faciamus mala, ut veniant bona, quorum dampnatio iusta est*. In veritate sciatis, quoniam *nunc iudicium est Rom?*, nunc pseudoprinceps Rom? *eicietur foras*, abbreviavit enim deus Roman? malici? moras.” Summo igitur mane paracliten? festivitatis coadunati sunt archiepiscopi et pontifices in conspectu regi? maiestatis et dicebant ad invicem: „Quid hodie, fratres, faciemus, quia hic duas aecclesias non habemus, ut in una dominus noster rex vestiatur et coronetur et in alteram vadens coronatus, ubi missa celebretur. Ista est vetus consuetudo regalis coron?,[Page 506]

qu? non potest inmutari sine usuali transgressione.” Residebat inter eos Manases archipresul Remensis nobilis et litteratus, Phylippi regis Franci? venerabilis legatus, qui dixit: „Si non possumus agere, quod volumus, velimus, ut quimus. Et si removet nos ab obsequio regi? coron? locus inconveniens, celebremus tamen debita devotione missam, quam postulat sollempnitas presens.” Cui statim omnes assenserunt et ,fiat, fiat’ unanimiter responderunt. Surrexit autem frater Benzo, Albensis episcopus, qui erat unus de numero residentium, supplex exorans cesarem, ut preciperet silentium. Et affatus est ita: „Audiat dominus meus rex et vos seniores et coepiscopi. Audite verba fratris vestri minimi. Verba mea non sunt mea, sed sunt verba spiritus sancti, in cuius nomine hic estis congregati. Si id, quod maius est et divino cultui necessarium, hodie faciemus, cur, quod minus est, preterire debemus? Hodie in tentoriis celebraturi sumus preciosissimi corporis et sanguinis domini nostri Iesu Christi sanctissimum sacrificium; consequens est ergo, ut sub eisdem papilionibus peragamus regalis coron? officium. Multa denique fiunt contra usum cogente necessitate. David enim pulsatus necessitate famis *comedit panes propositionis, quod non licebat nisi sacerdotibus solis*. Relinquens igitur silvarum[Page 508]

solitudinem cessante necessitate contulit se ad cottidiani panis consuetudinem. Ubi vero necessitas perit, statim usus in propria redit. Ubique est deus, ubique colitur et adoratur, et rex coronetur, honoretur, ubi et quando kanonice constituta sollempnitas celebratur. In Atticis enim legitur hystoriis, quod Byzanzenus rex Nikophorus, vir sapiens et bellicosus, circumcincxit Antiochiam vallo formidandisque machinis plus minus septem annis. Et bis in hebdomada coronatus circuibat civitatem cum multis populorum turmis ad similitudinem Hyerechontine urbis. Crux denique ligni dominici precedebat eum, per quod sperabat victori? tropheum. Antioceni vero perterriti novo et inusitato miraculo subiciunt colla regi? perseveranti? retiaculo. Et si rex ille fortis et sapiens, pro amplificanda christianitat? omnia faciens, coronabatur sub divo, sine aecclesiis, sine sollempnibus feriis, multo magis dominus noster cesar debet coronari circumseptus venerandis presulibus et decentissimis clericis et precipue in festivitibus egregiis. Adhuc autem: Libentius denique illud perficitur, quod verisimilibus[Page 510]

argumentis circumscribitur. Alexander Macedo, quocumque gradiebatur, quis esset, corona confitebatur. Veracissim? ergo rationis conclusionem debet cesar uti mysterio regalis coron?.” Tunc Ambrosianus vicarius, univers? Liguri? archos et primarius, dixit: „Vere, frater Benzo, sicut dixisti, non sunt tua verba ista, sed spiritus sancti, prout testatur psalmista: *Aperi os tuum et ego adimplebo illud*. Hoc ipsum resonat Mattheus evangelista: *Non enim vos estis, qui loquimini, sed spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis*. Fiducialiter igitur possumus et debemus celebrare, quod spiritus sanctus

per te voluit revelare."

His auditis *suspiciens in c?lum* cesar gracias egit terci?
sanct? trinitatis person?, qu? misericordissim? pietatis revelatione
dignatur adesse celebritati su? coron?. Dixitque:
„Nichil dubietatis est in corde meo ex omnibus his, qu? per
afflatum spiritus paraclyti locutus est frater Benzo." Et conversus
ad Ravennatem divitis Flamini? primatem „Quid
sentias" inquit „pater, scire volo, qui iudicaturus es orbem
cum Petro et Paulo". At ille respondens ait: „Ad reverentiam
cesaris loquor. Nemo sapiens aliud requirat, nisi quod
per hos confratris nostri spiritus sanctus nobis adspirat. Erectis
ergo cordibus sursum divinum adoremus mysterium, ut,
quod magno dei munere geritur, magnis aecclesi? laudibus celebretur.
Preparentur itaque duo tabernacula; in uno coronatus
cesar[Page 512]

processionaliter ad alterum eat tabernaculum, eritque *angelis
et hominibus delectabile spectaculum.*" *Factumque est ita.*
Continuo advolat turba castrensis amans celebrare *diem sollempnem
in condensis.* Ordinatur populus in spaciosum circulum,
per cuius medium transeat chorus psallentium. Cumque
exit a tabernaculo cesar diademate redimitus, statim incipitur
a clero *Veni, creator spiritus.* Singul? vero nationes
secundum patri? ritum prorumpunt in vociferationem
in unitate patris et filii laudantes sanctum spiritum. Oritur
preterea ex omnibus castris *stridor lituum clangorque tubarum,*
quarum bombis atque tonitruis sarabaita cum suis
fiunt similes mortuis. Finita prohelempsi celebratur missa
cum suis melodis sollempnissima iubilatione omnisque
populus per totum diem laudat deum in gaudio et exultatione.
Protinus auditum est in nationibus, quod rex Heinricus fecit
novam Romam ex tentoriis et papilionibus, ubi ad Prandellianorum
dedecus atque iniuriam disposuit novam curiam,
ex qua creavit novos centuriones, tribunos ac senatores, prefectum
et numenculatorem aliasque dignitates secundum antiquum
morem. Ibique sub sole et luna novo genere coronandi[Page 514]

diademate est coronatus c?lo et terra mirantibus gloriam sui
potentatus. Agmina vero populorum innumerabilia dant laudes
deo, qui *innovat signa et inmutat mirabilia.* Concurritur
ab omnibus certatim, confluit ex vicinis marchiis inestimabilis
populus.
Rex autem relicto prato adgreditur clivum, de sub cuius
pede evomit Stix lacum, internitionis amicum. Quem cum
vidisset exercitus, *timuerunt timore magno* propter sulphureum
fetorem fumantem ab eodem stagno. Verum dei pietas
miserta regi suisque omnibus compressit fumum diebus ac
noctibus induxitque super nos hybernum frigus, per quod
factus est locus ille salubris et apricus.
Ut autem cognoscat mundus, quia non parva cura est deo
circa benivolentiam pueri sui, regis HEINRICI, aliud miraculum
demonstrare dignatus est ibi. Quadam nocte in hora conticinii
factum est terribile signum civilis exterminii. A fundamentis
quoque corruit longa series murorum per spacia fere
mille cubitorum. Quod cum cognovissent facto mane regalia
castra, „Amplissimam portam" inquirunt „fecit nobis, qui numerat
astra". Fit clamor „intro, intro" vociferantium; corripunt
arma de more bellantium. Quo rex audito compressit
per velites tumultuantium clamores, iubens ad se venire omnes.
Quibus dixit: „Benedictus deus in cunctis operibus suis,
qui dat nobis videre interiora inimicorum precipitatis muris.
Sine ulla difficultate valemus eos invadere atque morti tradere.
Sed demus honorem deo sanctisque suis apostolis Paulo et[Page 516]

Petro, si forte resipuerint et ad debitam oboedientiam nostrae
susceptionis dura corda converterint. Non enim veni ad mortificandum,
sed ad salvandum. Si, prout beatus Paulus monuit,
reddiderint *cui tributum tributum, cui honorem honorem,*
et nos persolvemus eis sua secundum imperatorium
morem. Alioquin deus, qui est nobiscum, precipitabit eos in
mortis habyssum. Et qui nobis dormientibus pessum dedit
machinas murales, ipse dabit virtutem ad destruendas turres et
antemurales. Eapropter demus eis aliquod intervallum, ut
cogitent et intelligant, quoniam a domino factum est istud, qui
numquam deest his, *qui convertuntur ad ipsum.* Transeamus,

si placet, fluenta Tybridis et Tusculanos aliosque faciamus consortes nostri itineris.” Omnes dixerunt una voce: „Vobiscum sumus sive in vita sive in morte”, sed multi *locuti sunt in corde et corde*.

Per circuitum denique montis Soractis gradientes post novem dies venimus ad fluminis ripam, ubi ceperunt musitare maligni, quod magis valeret reditus ad devastandam Mathildam: „Caret enim pontibus et vadis harenas involvens turbidus amnis.” Quibus autem erat inflexibilis fides, dicebant: „Itinere trium vel quattuor dierum ibimus et apud Narniam facile transibimus.” *Et scisma erat inter eos*. Plures eorum instigabat retrotensio, minime transeundi fluvii intentio. Inter[Page 518]

has ambiguitatis vicissitudines preterierunt decem dies. Loquebantur autem inter se illi et ipsi, et falsi ac veridici, si forte valuissent seducere sanos infirmi. Extendebatur quoque usque ad tres miliarios ordo castrorum. Frater Benzo erat castrametatus quasi in medio eorum. Cognoscens autem eorum malam cogitationem, quia volebant deserere miliciam et incipere reversionem, non ausus est mitigare conceptum furorem per aliquam verborum persuasionem. Iam enim conspiraverant, ut, si quis eorum conatibus presumpsisset contraire, gladiis et fustibus habuisset perire. Qua de re tale nactus est consilium, per quod eorum astucia versa est in nichilum. Fecit enim emere duas naviculas, quibus posset transportare suas sarcinulas. Quadam vero die inter nonam et vesperum dedit ei deus ad transferendum se et sua eventum prosperum. Statimque tenso tentorio ad cenandum recubuit et remota cortina tabernaculi universis se spectandum exhibuit. Perfidi autem atque mendaces acuunt linguas male loquaces. Stantes in littore iaculant in eum sermones pravos; nil plus facere poterant, quoniam interpositum erat inter utrosque fluminis chahos. Deinde Lyburnis eisdem evectus est Placentinus, cuius fides est flamigera ut ardens caminus. Prefati vero episcopi tota illa nocte inmolaverunt se ipsos in laudem dei cum psalmis et hymnis; dolosi vero *exarserunt sicut ignis in spinis*. Diluculo quidem transiit dominus noster rex navigialiter cum domno Ravennate et Aquilegiano trahens secum Suevorum cuneum *et omnis iniquitas opilavit hos suum*. Indicaverunt preterea indigen? duo vada Albensis episcopi militibus, ubi[Page 520]

vadavit Mediolanensis archiepiscopus et pene aliorum omnium exercitus.

Cumque fuerunt ultra, ceperunt murmurare milia multa, quod ea tellus esset advenis et peregrinis mortifera, licet ad diversos usus hominum haberetur fructifera. „Ideoque non est inmorandum in ea, quia insperato adgregabit nos sibi mortis hydea. Itaque in brevi, quod faciendum est, faciamus et quantocius frena retorqueamus.”

Tunc abiecta formidabili suspitione cunctarum urbium proceres coacervatim humiliant se ad vestigia domini nostri regis, quos benigne suscipiens fecit participes sui gregis. Quibus dedit spem su? reversionis secundum voluntatem omnium seculorum dispositoris. Post annum vero rediit Romam iterum et manifestavit Romanis se ipsum. Quanta autem et qualia operatus est ibi, non est nobis dicendum per singula, quoniam non est tanti operis sufficiens nostra hystoriola. Frater vero Benzo volens de corde domini sui HEINRICI exterminare mordacis cure pressuram direxit ei pro munere sequentis libri scripturam, ut ex ea recreatus aliquantulum quasi novus redeat ad belli spectaculum.[Page 522]

INCIPIT PROLOGUS LIBRI SEXTI.

In apostoli Andre? sacro natalicio
Revelatum est Benzoni: Scribe de hoc vitio,
Quod monstravit Folleprandus, Buzi vel Morticio.

Sine mora sumpsit pennam vel atramentarium
Et descripsi Patariam per genus tripharium.
Notet verba rex et omnes ministri altarium.

NARRATIO.

SILICERNIUS est mundus, finem clamat seculi.

Ante tempus senectutis homines sunt vetuli,
Longe fiunt a virtute, sed in malis seduli.[Page 524]

Vices suas non observant celum, terra, maria;
Helementa vit? nostr? quondam salutaria,
Facientibus peccatis apparent contraria.

In incertum iactat gressum vana gens mortalium
Indisciplinate currens more animalium;
Similis quidem videtur choris Bachanalium.

Civitates sunt divis? in multis erroribus;
Harum cives transformantur in hyrcos ex ovibus.
Hec mutatio ministrat helegos pastoribus.

Ab inferno prodierunt noviter heretici,
Patarini, Buziani nec non et Prandellici
Non curantes, quid loquantur utpote frenetici.

Araldinus Patariam primitus edocuit,
Buzifilius Buziam consequenter vomuit,
Seque esse antichristum Prandellus innotuit.

Nimis sunt insipientes, qui his volunt credere.
Araldellus lingua grossa catus tantum frendere
Ad euphoniā lingu? nequivit ascendere.

Saonensis Buzianus est quidam homuntio,
Ventre lato, crure curto, par podicis nuntio;
Tale monstrum non creavit sexuum coniunctio.[Page 526]

Falsus monachus Prandellus habet mille vicia;
Quem cognoscimus deformem carne leprositia;
Ab aecclesia tollendus hac sola malicia.

Angeli vultum assummit sathanas verissimus
Et in templo Petri sedet homo perditissimus;
Tempus est, ut eum perdat discretor altissimus.

Miseri, qui non cavemus, quam pius est dominus,
Qui non statim scelus punit subveniens omnibus,
Quorum corda videt lota lacrimarum fontibus.

Suspirantes veneremur dei patientiam,
Qui *dissimulat peccata propter penitentiam*,
In duricia manentes dampnat per potentiam.

Chain *profugum et vagum* fecit cor inpenitens,
Pharao mersus est undis curribus superbiens,
Dathan gluciit cum fratre terra se aperiens.

Quid putatis de Prandello, qui est compar haspidis,
Cuius cor vincit rigorem adamantis lapidis?
Que vorago hunc sorbebit, omnes bene sapitis.[Page 528]

Ultra furias furentum furit iste rutrifer
Contra deum, contra regem delatrando iugiter.
Indignando quis non inflet buccas velut lupiter?

Natus matre suburbana, de patre caprario
Cucullatus fecit nidum in Petri solario
Symoniace potitus eiusdem herario.

Unde delubra sanctorum deberet reficere,
Hinc hominibus suadet homines occidere.
Sed quis valet seriatim eius mala dicere?

Nabuchodonum qui vertit de rege in bestiam,
Destruat hunc monachellum, defendat aecclesiam
Et coronet regem nostrum cum filio etiam.

Vadat cesar per exempla regum precedentium,
Qui tulerunt triumphantes regiones gentium
Et dederunt possidendas turmis se sequentium.

Rex det terras, sicut boves dedit Peternatius;
Non accipere sed dare censetur beatius;
Donativis disrumpetur infelix Acatius.[Page 530]

Quod lex dicit capitale, presummit Acatius;
Nam in c?tu synodali cum residet altius,
Abusive coronatur - quid apostatacius?

Sicut ultus ex Hyrcano est cesar Pompegius,
Idem agat in Prandello successor egregius,
Amplius ne id conetur aliquis plebegius.

Hoc in Dei civitate Augustinus recitat
Ad vindictam tanti mali regem nostrum excitat;
Augustinum veritatis testem nullus hesitat.

Crure subinflato retinetur Benzo grabato,
Oppressus morbis, quia sic vult conditor orbis.

Sed quia non possum cum rege ferire colossum,
Hos apices mando, per quos mea viscera pando.

Quod valui, dixi; vos fratres, regis amici,
Promere debetis sapienter, quicquid habetis.

Sensum quisque suum pariter comportet in unum,
Sensibus ex multis faciat rex esseda stultis.[Page 532]

INCIPIT PROLOGUS.

AURO CARENS vel argento Albensis opilio
Has litterulas presentat Salomonis filio,
Regi nostro HEINRICO simili Pompylio.

His instructus fiat sequax regum precedentium;
Adversantes cogat flere cum stridore dentium.
C?lum audiat vindictam et termini gentium.

NARRATIO.

POSTQUAM ROMAM perdiderunt c?sares de Grecia,
Statim Francis portam pandit Romuli Lucretia;
Quo Gundafarus audito tremit cum Trepecia.

Karolus Francorum primus vicit Aquitaniam;
Deinde felici gressu prostravit Hyspaniam
Et rebellium multorum correxerat insaniam.[Page 534]

Tres Ottones, qui fuerunt reges in Saxonia,
Summunt vices in Romana regnandi colonia;
Quorum fremitum horrebat magna Babylonia.

His successit HEINRICUS in sede Tyberii,
Quem decebat magistratus Romani imperii,
Homo dei et c?lestis, plenus desiderii.

Post hunc venit Chuonradus, ex Druso Vuindelicus,
Dives sensu, fortis manu *vultuque angelicus*;
Eius namque potestatis est orbis famelicus.

De secundi HEINRICI multa sapientia
Deque eius contra hostes virtutis potentia
Promulgare pertemptabit nullius scientia.

Tantus erat cesar ille, quanta est humanitas.
Formidabat ante eum apparere vanitas;
Pulsis morbis habebatur generalis sanitas.

Hic heredem dereliquit HEINRICUM tercium,
Contra quem se congregarunt phalanges inercium;
Talibus restitit nemo de turba solercium.[Page 536]

Baioli, homines nequam, filii mendacii,
Rapietes hunc de sinu materni solacii
Obsistebant, ne veniret ad coronam Lacii.

Multa passus est in sua, heu, puericia,
Qu? non valet explicare Tullii pericia.
Iudicet hoc, qui secernit virtutes et vicia.

Factus idem adolescens cepit causas agere
Et legalia mandata per climata spargere,
Ne presummat quis non sua ut exlex invadere.

Roma, quondam caput mundi, facta Babylonia
Audiens regem dictantem legis testimonia
Mox direxit contra eum hec duo demonia:

Scilicet Alexandrellum de loco Badaculi
Et Prandellum cucullatum, ministrum diaboli,
Per quos oritur in terra omne genus scandali.

Dedit eis Radamanthus infernales Furias,
Qu? inducunt super gentes dolos et iniurias
Et, quocumque transmittuntur, mortes et penurias.

Has miserunt ad Merdulfum, hominem ?gyptium,
Quem fecerunt furiosum sive arepticium
Duro cordi apponentes superbi? vicium.[Page 538]

Stupent sani christiani de magorum artibus,
Quod in palam se demonstrant in Romanis partibus,
Nam Prandellus eas docet, effectus Nactanabus.

Ut se tradidit Merdulfus malignis spiritibus,
Furiarum propulsatur creberrimis ictibus,
Colluat ut contra regem omnimodis litibus.

Non rementus, quod a rege sit raptus de stercore
Et per eum factus homo de balanti peccore;
Inter principes locatus erat maior Hectore.

Sed Prandello instigante periurus efficitur
Et tocius benefacti regis obliviscitur;
A Zypheis pice tinctus mox tyrannus dicitur.

Qui per hostium non intrat ad regni fastigium,
Mercennarii vel furis sequitur vestigium,
Non purificat hunc crisma, sed pix reddit Stigium.[Page 540]

Totum hoc Folleprandelli confecit astutia,
In Medea, non in deo, cui est fiducia,
Nam de viris facit beluas sua cataputia.

Quod de arca tulit Petri eiusque altario,
Ut pugnaret contra regem, misit mercenario.
Sed sic fuit, ut qui aquam pinsat in mortario.

Rex munitus signo crucis abiit ad prelium,
Utrobique confortabat cuneos fidelium
Et contrivit Phylisteos sequentes Cornelium.

Pugna erat cum periuris atque cum mendacibus
Et cum ventrium amicis atque cum fugacibus,
Qui fuerunt esca lupis et corvis edacibus.

Non se tamen continebat hydra multicapitum,
Sed erat certamen tale ut cum Iove Lapithum.
Fontem sanguinis rex cernens non mutabat habitum.

Postquam rex hos superavit per multas victorias,
Cecidit ipse Merdulfus ad seculi memorias.
Demus omnes deo nostro graciaram glorias.

Menbris omnibus abscisis caput fixum stipite
Conspexerunt permanentes in castrorum limite.
Ut sic fiat Folleprando, o fideles, dicite![Page 542]

Post hec ventum est ad Romam summere imperium,
Sed turbavit Agarenus nostrum desiderium;

Viam sepsit, qua transitur ad Petri pomerium.

Nunc scitote, quot sit plenus vir ille demonibus,
Qui avertit seniore ap propriis domibus.
Iustum est, ut his tradatur pardis et leonibus.

Rex ad Petrum pavens ire cum effuso sanguine,
Per quem sperant expiari peccatorum anim?,
Foris stetit per quot dies cum irato agmine.

„Sicut avus atque pater" inquit „nudis pedibus
Qu?sierunt sanctum Petrum in sacratis hedibus,
Ita est mea voluntas cum meis fidelibus."

Audi, Christe, regis vocem, exauditor omnium,
Contumaciam elide superbiorum hominum
Et *in cunctis creaturis* te ostende dominum.

Porticanos rex dimittens transmeavit fluvium;
Omnes currunt velut aque, quas urguet diluvium;
Dare fidem seniori omnibus est studium.

Urbibus rex ordinatis et locis muniminum
Dereliquit Gomorreos, amatores criminum;
Lento pede iter habens devenit Ariminum.[Page 544]

Post hec transit per Mathildam stantem in Canussia
Contorquentem manus suas pro amissa Tuscia;
Sed adhuc expectat eam acrior angustia.

Ad se traxit rex castella, cortes et cenobia.
Cui rerum serviebat diversarum copia,
Huic rege faciente adsistit inopia.

Tanta perdidit Mathilda residens in cellula,
Quanta nequit explicare mea scribens pennula,
Quia sum ignarus loci, non sum de Gubernula.

Ab ?state separato iam iam solis radio
Visitavit rex Vuidonem everso Sezadio;
Nullus hominum cum rege contendat in stadio.

Omne c?lum sit serenum, veris tempus prodeat,
Apparere ante solem nulla nubes audeat.
De adventu principiss? totus mundus gaudeat,

Cuius parem non assignat orbis ephymerida.
Peciit filium regem domna Adeleida,
Inter regem et Mathildam fieri vult media.

Ipsa quidem se et sua dabit regi filio,
Ut sit frequens ceu Martha in regis consilio
Et Hegeria secunda recenti Pompilio.

Duos post hec Abbacucos Prandellus edocuit
Et per eos regi nostro et nocet et nocuit;
Pluribus secreta cordis per tales innotuit.[Page 546]

Unus est de Porcarana, alter de Ructeria,
Facie exterminati nudant monasteria;
Hii Prandello tradunt opes, se velant miseria.

Horum monachi vicissim contra regem musitant
Et per omnes regiones nocituri cursitant,
Etiam adversus eum feminellas suscitant.

O quam multis temptamentis rex noster concutitur,
Circumquaque propulsatur et pene obruitur,
Pacienti? sed scuto sapienter utitur.

Sunt occulta valde tua, rex regum, iudicia,
Quia punis, quos defendit humana iustitia
Nec condempnas, quos accusant manifesta vicia.

Ioseph autem tamquam mechum placet claudi carcere,

Danihelem permisisti leonibus tradere,
Cum deberes, ut putamus, iustis viris parcere.

Quam beatus homo ille, qui sub virgua tacuit,
Et qui dicit *factum esse, sicut deo placuit*.
Ille ferrum ferientis nequaquam exacuit.[Page 548]

Haec temptatio quibusdam videtur abiectio,
Non est ita, sed factoris est vera dilectio
Atque his, qui perseverant, fidei perfectio.

Nam uterque adornatus fuit torque aurea
Et de parvo cruciatu venerunt ad gaudia.
Ecce signum, quod flagella non fuerunt hodia.

Sertum namque ponebatur in regum capitibus,
Torques aurea in collo secundis principibus,
Qui sedebant secus reges ordinatis vicibus.

Clemens deus regem nostrum temptavit laboribus;
Rex ut aurum coloratus exit a caloribus
Ideoque iam est scriptus cum imperatoribus.

Vadit deus ante eum complanando singula.
Eius ira sunt rebelles complures in vincula;
Lex iubet, ut resistentes ferri stringat cingula.

Clarum est, quod eum amat rector dominantium.
Ante Romam confert ei regna circumstantium,
Africam Siciliamque, par Romae Bizantium.

Basileus misit ei multa sanctuaria,
Quae in templis seu bellis sat sunt necessaria –
Nulla dona super terram his habentur paria:[Page 550]

De sudario, de cruce, de corona spinea,
Qua delusit regem suum amaricans vinea.
Huiuscemodi *thesaurum non corrumpit tinea*.

Alieni volunt regem magno desiderio,
Constantinus optat eum in suo imperio;
Infideles claudunt portas digni vituperio.

Haec dilatio intrandi ad Romanum solium
Innuat, quod *male perdat malos* - facti lolium.
His expulsis cesar suis tradat Capitolium.

Transferantur catenati quidam in Saxoniam,
Ut Iudei sunt translati apud Babyloniam;
Dispergantur, numquam magis habeant coloniam.

Nemo tradat sepulturam parvulum aut vetulum.
Videant posterius nostri totum hoc per speculum,
Quod fecistis novam Romam atque novum seculum.

CAP. V.

VICTRICI dextra tenet imperialia sceptrum
Cesar HEINRICUS, divinus legis amicus.[Page 552]

Hoc sciat omnis homo, quoniam veratim promo:
Monachus est victus propriaque cohorte relictus.
Spe fultus nulla cecidit retro falsa cuculla
De solio Petri. Iubilamus in ordine Iherusalem
Laudeturque deus, quia liquit nos Phariseus
Cum Patarinis, quos mundo fudit Herodas.
Regnet in hac vita, cui terga dat Hismahelita,
Cesar et augustus trabea sensuque venustus,
Per quem purgaris, per quem nova Roma vocaris,
Terram conculcas et ceterum vertice pulsas.
Ecce vacas hellis, nullis turbata procellis.
Supplex absque mora latorem pacis adora
Atque refer grates, tu Roma tuique penates,
Et satis exulta, quia pro te prelia multa
Fecit cum saxis Pyrenei culmine lapsis

Pugnans cum Sclavis rex fortis, mente suavis.
Exsuperavit eos referens tibi, Roma, tropheos.[Page 554]

Perculit Ambrones, Lutices simul et Frisiones;
Vuindelicos asta laniarunt regia castra.
Barbaries multas contrivit equina facultas -
Calcibus vivendum volat ilico vita gementum.
Quis scribat penna, quot sorbuit atra gehenna?
Principio rix? concurrunt undique lix?,
Servi servorum, cultores demoniorum,
A quibus ipse deus procul est et filius eius.
Moloch constituunt, super hunc anathemata dicunt:
„Inque brevi meta cadit ipse suusque propheta,
Preciso collo moritur”. Mentitur Apollo:
Hic pulsus vita caret ephot sarabaita.
Roma, tui causa fuit hoc, iam, qu?so, repausa.
Tantus in orbe pater non est nisi Iulius alter;
Pace viget mira, sed *vindex* fortis *in ira*
Adversus turpes, quibus est mala fama per urbes.
In nullis nuta; venient tibi, Roma, tributa
De multis regnis sine murmure vel sine tignis.
De locuplete casa dedit Africa plurima vasa[Page 556]

Ex auro mundo nec non ex here secundo,
Pallia, pigmentum, librarum milia centum.
Misit burdones phylogeos atque leones,
Addens dromelos et habentes struma camelos,
Pelle nigra pullos et nud? carnis homullos.
Strucio, venisti, spectacula magna dedisti;
Risimus o quantum veniente sorore Gygantum.
Reges Hispani simul omnes Galliciani,
Unus post unum, gaudent offerre tributum.
Et nostri Sardi non sunt ad munera tardi.
Dicit Cartago, quam struxit Helissa virago:
„Ante dabo census, quam perdam territa sensum;
Quando, Roma, ruis me contra, sum sine muris.”
Allobroges, Ambri, Cynnomanes atque Sicambri
Sponte revertentur, nam se peccasse fatentur.
Ante deum iacta te, Roma, iuvenula facta,[Page 558]

Et pete nobiscum regem, qui cernit abyssum:
Augustum talem concedat perpetualem.

CAP. VI.

DESCRIPTIO DE PRANDELLI MALEFICIIS

ET DE SIMILIBUS SUIS.

QUIS est sicut deus noster, qui in altis habitat,
Qui de gradu qualicumque humilem non abdicat,
A longe cognoscit eum, stimulo qui calcitrat.

Homines, *caro et sanguis*, in orbis infantia
Longe vidit aberrantes a prima substantia,
Lavit aquis, quod commisit carnis habundantia.

Induratum Pharaonem a longe prospiciens
Mare rubrum contra eum potenter obiciens
Servis suis fuit via et spes indeficiens.

Habyron et fratrem eius cum suis cohortibus
Videns prorsus alienos ab Israel sortibus
Condemnavit inauditis ab aeterno mortibus.

Num Senacherib nescivit ereptum de stragibus,
Cum sathan nec uni parcit de suis phalangibus?
Adorantem Nesrach vidit fossum ut spalangius.[Page 560]

Cui placent redundantes caritate gemina
Et humilitatis ruri sua dantes semina,
Holofernem iugulandum prescivit a femina.

Nabuchodonum in summis euntem articulis
Procul cernens dedit pessum Senahar de titulis;

Septem fecit hunc silvanum annorum curriculis.

Qui pro nobis coram Anna toleravit alapas,
Aman, regis Assueri princeps super satrapas,
Longe vidit te apensum sicut latro Gammatras.

Benedictus sit creator semper et laudabilis,
Qui in c?lo et in terra apparet mirabilis
Et terribilis perversis rectisque placabilis.

Priusquam fieret mundus, Folleprandus visus est
Et in finem seculorum primus antichristus est;
Omnium horrorum caput a Behemoth factus est.

Vicia coadunata in uno collegio
Fece scismatis hunc replent, non legis pulegio;
Vas fetoris mancipatum vocaverunt *Legio*.[\[Page 562\]](#)

Protheus est monstruosus in diversis vultibus,
Modo ridet, modo plangit amixtis singultibus,
Nocte carnibus abutens, die tantum pultibus.

Magi Symonis adeptus omnino mendacium
Et Synonem mentiendo vincit et Acatium,
Arrium et Manicheum, Zarohen, Ursacium.

Marsos quidem superando in suis accantibus
Superis nigros presentans coram circumstantibus
In *meridiano cursu* se iungit bachantibus.

Suis autem phantasiis turbat omne seculum
Et imperii rectorem nec non cetum presulum
Nullum penitus obmittens puerum aut vetulum.

Imperator Romanorum HEINRICUS tercius
Folleprandi malam famam scire volens cercius
Romam venit; cui portas claudit Stercorentius.

Ruptis muris imperator triumphans introiit;
Merdiprandus fugam capit; hunc venisse doluit;
Ut hyena quodam trullo latitari voluit.[\[Page 564\]](#)

Synodus hinc congregatur in Petri vestibulo;
Noluit exire Symon de trulli latibulo;
Iudicatur reus mortis et trabis patibulo.

Condempnato incubone Ravennas eligitur
Orthodoxus, qui de regum traduce producit,
Cesare precipiente papa benedicatur.

Quo audito liquit trullum confestim Stercutius
Neque loco in eodem vult esse diutius,
Nullum putat poliandrum fore sibi tutius.

Qu?ritur per totam urbem sollerti indagine
Ille draco tortuosus, anguis de propagine,
In telluris se abscondit profunda voragine.

Sed pulsatus de cavernis ob ruin? cumulum
Devolavit moriturus ad Crescentis iugulum,
Quod indigene appellant Adriani tumulum.

Iam *pilosus ad pilosum, alter clamat alterum*:
„Quia fecimus de luto omne genus laterum,
Pari morte hoc de loco ibimus ad Tartarum.“[\[Page 566\]](#)

Sicut ego decollatus ab Ottone tercio,
Ita tercius HEINRICUS te dabit proverbio,
Nam pro factis sumus digni simili commercio.

Esset melius non nasci, quam mori tam turpiter;
Sed hoc leve ad tormentum, quod sencies iugiter,
Mortem enim sine morte prestat suis Iupiter.”

Omnes ordines in mundo dent laudes altissimo,

Qui concessit HEINRICO, cesari fortissimo,
Conculcare basiliscum pede beatissimo.

Ecce novus Constantinus dat mundo l?titiam,
Nam radicitus evellit Prandelli nequitiam
Et ubique christianam confortat militiam.

Et quoscumque fascinavit Prandellus hereticus,
Alter revocat Silvester, papa neotericus,
Patarinos destruendo, scriba evangelicus.

Roma, cesar, subiugata possides imperium.
Quia deus adimplevit tuum desiderium,
Tolle nobis, quod portamus, magnum improperium.

Nos episcopi vocamur nec sumus episcopi;
Auferunt, quicquid habemus, homines nequissimi.
Manum pone contra tales, minister altissimi.[Page 568]

Cesar, qu?re, cur mendicent fideles episcopi;
Nichil habent sibi ipsis, nil, quod frangant inopi,
Nichil est eis relictum neque ramus hysopi.

Solum fustem, quem das, cesar, gerimus in manibus;
Cetera bona vicinis vorantur a canibus.
Similes quidem videmur nos umbris inanibus.

Perit honor sacerdotum et presulum dignitas,
Supergressa est fenestras crudelis iniquitas;
Conclamatum est, ni vestra nobis adsit pietas.

Si a?cclesias servatis easque defenditis,
Et si pedibus luporum decipulam tenditis,
Placens deo holocaustum devotus inpenditis.

Ensem enim vobis cingunt aecclési? presules,
Ut mali cessent a malis, mutili vel debiles
Proscribantur in ?ternum, per vos fiant exules.

Iussu legis si vel unus artubus truncabitur,
Statim lupus fiet agnus, deus collaudabitur,
Omne tempus regis nostri sabbatum vocabitur.

Cesar, spes aecclesiarum, *stude sapienti?*,
Qu? tibi servabit arcem Roman? potenti?;
Ante te vadens cavebit gonos fraudulentí?.[Page 570]

Nam si rex phylosophatur, quid est gloriosius?
Hoc fecit Iustinianus, hoc et Theodosius.
Id exsequere, quod constat auro preciosius.

Imperator HEINRICUS, pater tanti filii,
Sapienter rexit sceptrum summi domicilii
Septem artibus ornatus ad instar Pompilii.

Dignum est, ut tu patresses in celsis honoribus,
Redde patri suam formam corde, manu, moribus.
Prestet deus, ut hoc agas in multis temporibus.

Quanta tibi facit deus, sis memor cottidie.
Te sequentibus appare ut sol in meridie,
Noctis speciem ostende filiis perfidí?.

Legifer es dante deo in subiectis gentibus,
Equa lance pensa pondus parvis et potentibus;
Sic ius legis temperabis sub te quiescentibus.

Mercennarii mercedem lex iubet ne teneas.
Pro hac culpa cautus esto, rex bone, ne pereas;
Imple legem, non videbis phalanges funereas.

Si Benzoni, servo tuo, suum reddis meritum,
Evanescit velut fumus excursus proselitum.
Ad apostasiam versi *ibunt in interitum*.

Terga vertent universi spiritus silvatici,
Patarini et ambrones simul et artabati
Atque ligna colligentes sacro die sabbati.[Page 572]

Dignus est mercede sua Albensis episcopus,
Qui pro rege cum Zipheis pugnavit pre omnibus
Exturbans heresiarchas de Romanis domibus.

Bellum egit cum Prandello atque cum Badaculo,
Qui thesaurum sancti Petri ponebant in sacco;
Expulit eos ab archa potitus pinnaculo.

Redde vicem promerenti, certa spes imperii,
Ne inanes paciaris moras desiderii;
Opibus et maiestate compar es Tyberii.

Non est magnum tanto regi unum signum facere,
Hoc est dicere Benzoni: *Veni foras, Lazare*,
Reddita tibi mercede sta sub meo latere.

In me solo si te ipsum, o cesar, glorificas,
Universos fratres meos non parum letificas,
Legem enim conservando deum honorificas.

Cesar, potens in triumphis, nostram salvans patriam,
Ex fetore Zipheorum expurgans monarchiam,
Tibi soli deus noster talem prestat gratiam.

Quicquid Iulius collegit sub uno imperio,
Rei publicae reddetur tali primicerio;
Exultabit restituto Roma desiderio.

Templa dei consternentur auro tributario,
Quod persolvent reges terrae corde voluntario.
Utinam cernat hoc Alba de suo solario.

Amplius non erit vuerra, sed pacis perhennitas;
Una erit sine fine dierum sollempnitas.
Per quem fiet hoc in mundo, salvet vera deitas.[Page 574]

CAP. VI.

TANTUS ES, o cesar, quantus et orbis;
Cis mare vel citra tu leo fortis.
Presso namque tua calce dracone
Victor habes palmam cum Scipione.

Ille quidem Penos exsuperavit,
Sed tua Romuleos dextra fugavit;
Ille palaciola fregit Elisse,
Tu Romae muros Iulius ipse.

Transcendens Fabios et Cicerones,
Cunctos Fabricios atque Catones,
Das populis iura cum Salomone;
Nam mel ab utroque funditur hore.

Reges christicolae atque profanos
Et Theodosios, Iustinianos
Et magnos Karolos atque Pipinos -
Altius ut dicam, atque Sabinos -

Transilis hos sensu, viribus, armis
De caelo missus, non homo carnis.
Te quoque regna tremunt, cesar amande;
Temet ubique deus ambulat ante[Page 576]

Ad votum faciens cuncta venire,
Effundens fialam fellis et irae,
Quos super ipse videt cordis amari,
Deque tuis sceptris velle vagari.

Ergo dei, cesar, cerne fideles,
Quos humiles nosis et Michaeles.
Inter quos famulus nomine Benzo

Te petit, o bone rex, poplite flexo,

Ut sua respiciens vulnera tanguas
Atque lupina potens guttura frangas.
Sic faciendo quidem ibis ad illum,
Qui pietate nutrit quemque pusillum.

De longa serra brevietur, postulo, vuerra,
Ne sarabait? me vincant et Sodomit?.[Page 578]

INCIPIT PROLOGUS SEPTIMI LIBRI

QUI DILIGITIS dominum pura mente, state cum silentio audientes intente. Fama nichil celans bona vel mala cuncta revelans retulit ubique, quod iusto iudicio dei condempnatus est Prandellus, collega Scariothei. Ipse autem pertinaciter resistens catholic? religioni noluit interesse pontificum congregationi. Mandaverat autem sibi dominus noster cesar Heinricus per episcopos, per satrapas et per insignes viros, ut fiducialiter venisset ad synodum sedensque in tribunali discerneret ex his, qu? emergerint, aequitatis iudicium; zabernas secum traheret plenas codicum, ex quibus ad probationem causarum proferret verax testimonium. Remordente autem conscientia recusavit sedile, quod expetit apostolica reverentia. Expectatur per triduum delitiscendo; manifestavit se rationis vacuum et veritatis viduum. Scriptum est enim: *In vitium culp? ducit fuga, si caret arte*. In extremitate vero synodi aperti sunt libri et locuta sunt universa testimonia scripturarum, quod Prandellus aeternaliter sit proiectus a limine omnium aecclesiarum. Remoto itaque noctis filio elevatur Ravennas *filius lucis* in Petri domicilio. Quem rex benedici precipiens imposuit ei nomen Clemens. Precipitato igitur diabolo in puteum confusionis[Page 580]

sit *pax et gratia domini nostri Iesu Christi* semper cum omnibus nobis.
Hiis ita gestis regrediens cesar in Germaniam placuit notificari cunctis Prandelli insaniam ideoque apud <...> concilium disposuit, cui presules Hesper? interesse voluit.
Frater vero Benzo, Albensis opilio, quia molestia corporis impediende nequivit adesse huic concilio ad laudem dei, qui tulit de medio ?cclesi? adversarium, misit domino suo regi et fratribus hoc litterale chorolarium.

INCIPIT LIBER SEPTIMUS.

DOMINO SUO tercio HEINRICO, Romanorum imperatori augusto, frater Benzo, sine episcopatu episcopus, languens oculis et pedibus: *salutare tuum expectabo, domine*. Non est homo sub c?lo, qui possit dicere, o cesar, quantum debeas deo pro tot graciis misericordiarum innumerabilium quoque beneficiis victoriarum. *Immola ergo deo sacrificium laudis et redde altissimo vota tua*; tales enim retributiones expectat creator a creatura. Et nos *levemus corda nostra cum manibus ad deum in c?lis*, ut semper te muniat protectione Michahelis.[Page 582]

Concisus igitur cervicibus adversantium *eripe nos de laqueo venantium*. Preterea, mi domine, quia in legendis hystoriis non est tibi ocium, saltim de pontificali libro excerptum digneris legere hoc breviloquium. Dixerat enim ille sarabaita, quod in sua esset potestate, quem vellet, ad imperium promovere et, quem nollet, remove. Sed arguitur falsitatis testimonio libri pontificalis. Ibi quippe legitur, quod ordinatio pap? atque episcoporum fit et esse debet per manus regum et imperatorum.

CAP. II.

QUONIAM DE IMPIISSIMA heresi Folleprandelli volumus et debemus aliquid dicere, oportet a superioribus paulisper incipere. Constantinus igitur imperator divina revelatione sanctique Silvestri digna predicatione conversus ad culturam christian? religionis roboravit catholicam fidem *multiphariam multisque modis*. Postquam autem Romanam dignitatem et pene totam urbem traxit secum ad apostolic? credulitatis fidem, edicto constituit, ut omnes in sacr? fidei

professione sentirent unum atque idem. Ea de causa reliquit Rom? suum patricium ad custodiendam rem publicam et de manu pap? accipiens apocrissarium voluit, ut esset Constantinopoli ob disciplinam ?cclesiasticam, quatenus presumendi garrire contra fidem fieret obuius apocrisarius et aecclesi?[Page 584]

Roman? volenti iniuriam inferre contradiceret patricius. Et quoniam electio pap? fiebat in criptis propter metum paganorum, precepit, ut deinceps celebraretur sollempniter in conventu populorum. Taliter quidem, ut, si esset imperator eo loci, quo per unum vel duos menses valuisset Romana legatio ad eum attingere, datis induciis interroganda foret per legatum eius clementia, utrum placuisset sibi interesse corporali presentia. Si vero moras ageret c?sar in longinquis partibus orbis, cis mare vel extra, sedente patricio in sua horchestra vice imperatoris a clero, senatu et populo fiat secundum deum coniventia huiusmodi electionis. Consecrari denique nullatenus presumatur, donec per se aut per suam epistolam imperialis consensus adhibeatur. Quod a nullo violatum legimus, preter de Pelagio, qui suam non ausus est ad cesarem dirigere legationem propter Longobardorum circa Romam frequentissimam discursionem. Cognoscens autem c?sar veritatem rei per patricium non grave accepit, quod non erat dolo commissum. Preterea non ignotum credimus episcopis et sapientibus clericis, qualiter beatus Gregorius est inthronizatus operante Germano patricio volente atque iubente imperatore Mauricio. Usque quo vero hoc perduravit, cui est cura cognoscere, librum pontificalem dignetur revolvere. Illic inveniet, qualiter exarsit contra eos imperialis censura, qui ausi sunt infringere sacr? constitutionis intemeranda iura. Nam[Page 586]

neque temporibus Grecorum sive Francorum aut Teutonicorum, qui adepti fuerunt arcem Romani imperii, evasit penas presumptor huius sacrilegii. Tercius denique Otto, cuius magnalia predicantur in orbe toto, super cuiusdam pseudopap? nefaria presumptione ultus est in aurium, lingu? nasique detruncatione simulque cum oculorum evulsione. O vir virorum, o imperator imperatorum, cuius liberalitas erit memorialis per secula seculorum! Si ille Otto tercius, o cesar HEINRICE, et tu HEINRICUS tercius, ergo, o vos duo tercii, estote unum in lege eiusdem commercii. Sed veniamus ad causam. Dominus noster cesar, secundus HEINRICUS, volens Romam venire gratia su? consecrationis audivit tres diabolos usurpasse cathedram apostolic? sessionis. Quibus precipiendo mandavit, ut sibi occurrerent Sutrio, sed non venerunt nisi duo. Facta est autem ibi synodus, ubi sedente rege cum pontificibus uterque eorum iusto iudicio est condemnatus, tercius vero, qui aufugit, anathematis facula fulminatus. Ventum est ad Romam. Postera die congregato concilio in ?cclesia principis apostolorum sedit rex HEINRICUS in medio episcoporum. Interfuit de universis gradibus tota nobilitas Romanorum circumstantibus ducibus diversarumque dignitatum proceribus, inter quos etiam marchio Bonefatus. Post hec *conticuere omnes intenteque hora tenebant*. Tunc rex ait:[Page 588]

„Seniores Romani, licet hactenus sive salsum sive insulsum elegistis et qu?mcumque et quomodocumque voluistis - ecce solito more sit in vestra electione; accipite, quem vultis de tota presenti congregatione.” Qui uno spiritu parique consilio responderunt: „Ubi adest presentia regi? maiestatis, non est electionis consensus in arbitrio nostr? voluntatis. Et si forte aliquociens absens estis, tamen per officium patricii, qui est vester vicarius, semper apostolic? promocioni interestis. Neque enim patricius est pap? patricius, verum ad procuranda rei public? negotia est imperatoris patricius. Confitemur itaque nos deviasse et ut minus sapientes fatuos atque hydiotas inthronizasse. Pertinet quippe ad vestram imperialem potentiam Romanam rem publicam legibus emendare, moribus adhornare et hanc sanctam apostolicam aecclesiam, ne in aliquo detrimentum paciatur, brachio defensionis gubernare.” Inito proinde consilio approbante sacra synodo conlaudantibus senatoribus ceterisque civibus Romanis procerumque et populorum catervis ibi congregatis decretum est, ut rex HEINRICUS cum universis in monarchia imperii sibi succedentibus fieret patricius, sicuti de Karolo factum legimus.

Confestim attollitur clamor in c?lum commistis vocibus clericorum atque laicorum laudantium deum. Indutus igitur rex viridissima clamide desponsatur patriciali anulo, coronatur eiusdem prelature aureo circulo. Flexis deinde poplitibus[Page 590]

rogatur ab universis ordinibus, quo adhibita discretione tales secundum deum eligat pontifices, quorum doctrina revocetur ad salutem languidus orbis evulsis ab ?cclesia pestilenti? morbis. Iussu vero regis omnes surrexerunt atque sacras l?tanasias cum effusione lacrimarum decantaverunt. Deinde Bavembergensem episcopum accepit rex potenti dextra, quem fecit sedere in apostolica horchestra. Eo quidam salutato, sicut mos est, ab omnibus soluta est synodus. Die autem natalis domini papa consecratur, per cuius manum rex HEINRICUS oleo spiritus sancti perhunctus ad imperium sublimatur. Vocatus est enim ipse papa Clemens et merito; fuit quippe bonus et benignus, placens deo et hominibus. Hunc consequutus est Brixanorum presul, litterarum scientia dives; sed tantum tres et viginti vixit in urbe dies. Post quem ab eodem imperatore ordinatus est domnus Leo, de quo superfluum videtur aliquid narrare, quia in ?cclesia sancti Petri habet suum altare. Dormiente preterea domno Leone in somno pacis venerunt ad imperatoris curiam tres monachi quasi de Roma (cum non essent de Roma, nam primus eorum erat de Tuscana, alter de Burgundia, tercius de Apulia, et dicebatur unus Aldeprandus, secundus Umbertus, ultimus Bonefacius et simulabant se fungi legatione pro futuri pastoris electione.[Page 592]

Quibus dixit pater Herimannus, Coloniensis archiepiscopus: „Cum sitis monachi, nil ad vos pertinet istud negotium. Fugitivi estis sancti Benedicti, sub nulla regula vultis esse districti. Si placet domino meo imperatori, prestolandi sunt Romani; interim iubeat vos custodie mancipari.” Manserunt itaque cum eodem archipresule in curia sine captionis iniuria. Et ecce repente veniens legatio Romanorum stupebat de fraudulentis monachorum. Placuit ergo cunctis episcopis, quod domnus imperator istos sarabaitas sacramento constringeret, ut nullo modo ipsi pap? fierent neque de electione pap? per nullumvis ingenium se intromitterent. Et factum est ita. Quid plura? Domnus Victor eligitur et Romam adducitur et cum magna l?ticia ab omni coetu rei public? processionaliter suscipitur. Prenominati vero acephali secuti sunt eum, non tamen recepti ad apostolicum secretum. Prandellus denique callidior aliis associavit se monetariis volens placere domno apostolico saltim de monete negocio et ita nolente volente papa intrat et exit ut inportunus canis, verumtamen a plenitudine gratiae vacuus et inanis.[Page 594]

His ita gestis - pro dolor! - dominus noster imperator HEINRICUS deserens nostr? peregrinationis c?num translatus est ad galaxeum. Remansit puer rex cum matre augusta et Romani rupto sacramento prevaricati sunt a via iusta. Nam revolutis non multis diebus domnus Victor defungitur recensque idolum a Romanis in ?cclesia Constantiniana constituitur. Gotefredus dictus dux gaudens turbare causam pueri regis accepta peccunia pepigit fœdus cum eis. Prandellus autem non inmemor su? factionis cum prenominalis sarabaitis, qui erant socii su? simulationis, ingressus est Senas, ubi cum Beatrice nescientibus Romanis erexit alterum idolum falsum atque frivolum. Natus quippe de adulterio non debuit assisci tanto talique mysterio. O patres conscripti patris aeterni benedicti, decernite, consulite et Prandellum in iudicium adducite. Probatur enim teste veritate multorum criminum reus: primo, quia electio pap? nullatenus pertinet ad officium eius; deinde, quod sacramento firmavit, non se facturum; faciens autem lapsus est in periurium. Deinceps, quod male actum est; non fuit tamen cum Romanis neque Rom?, sed in urbe Sene, quasi in spelunca[Page 596]

hyen?. Postremo iure iurando ligavit illum miserrimum, quod nil ageret, nisi per eius iussionis verbum. Peius adhuc restat, graviter quod corda molestat. O c?lum, o terra, cur non apparet indignatio vestra? Homines sunt insensibiles, non se monstrant talibus fantasiis terribiles. Corrumpens igitur Prandellus Romanos multis peccuniis multisque periuriis indixit

synodum, ubi regali corona suum coronavit hydolum.
Quod cernentes episcopi *facti sunt velut mortui*. Legebatur autem in inferiori circulo eiusdem serti ita: *Corona regni de manu dei*, in altero vero sic: *Diadema imperii de manu Petri*. Requiritur liber Augustini De civitate Dei et discite, quid super consimili presumptione operata est formidanda manus imperatoris Pompeii. De cetero pascebat suum Nicholaum Prandellus in Lateranensi palacio quasi asinum in stabulo. Nullum erat opus nicholait? nisi per verbum sarabait?. Pudet dicere, quot et quales viros pulsavit Prandelli insania per excommunicatricem linguam sui preconis profluentis insania. Ad vindicandam vero suam aliorumque iniuriam erexit se. Anno Coloniensis exquisitis adulter? nativitatis figmentis. Communi ergo consensu orthodoxorum direxit illi[Page 598]

excommunicationis epistolam, qua visa dolens et gemens presentem deseruit vitam.
Enimvero Romani in melius recordati convenientes in unum promittunt emendare, quicquid peccaverunt in regem puerum. Itaque mittunt ei clamidem, mitram, anulum et patricialem circulum per episcopos, per cardinales atque per senatores et per eos, qui in populo videbantur prestantiores. Statim autem ut curi? presentantur, de tota Italia c?terisque regnis proceres convocantur. Visum est enim domn? imperatrici suisque silentariis non esse recipienda Capitolii dona nisi cum regnorum primariis. Interea dum expectatur, Prandellus non inmemor su? artis anxietur, tergiversatur. Petit Richardum de Capua, ducit ad urbem sub mille librarum conditione, quo sibi prebeat aminiculum in novi antichristi constitutione. Quid plura? Accepta pecunia conatus est Richardus Lucensem hereticum deducere ad vincula sancti Petri, sed Romani bellicis armis restiterunt ei. Facta est autem ab utraque parte magna strages et sic clauditur dies. Richardus vero adiutus noctis caligine nigra adgreditur alia via et manibus sanguineis nocturnum papam inthronizavit et ad Laterani palacium assportavit. Ecce pugna inter angelos et diabolos: dum rex cum episcopis ordinat suum papam iuste et legaliter, Prandellus cum Normannis e contrario suum symonialiter. O qualis ordinatio! Iste Lucensis, appellatus[Page 600]

Alexander, primitus Patariam invenit, archanum domini sui archiepiscopi, cui iuraverat, inimicis aperuit. Abusus est etiam quadam monacha cum Landulfini, suo proximo consobрино. Et talis super christianum populum exaltatur et, quod auditu nedum visu horribile est, quasi rex in synodo coronatur. *Si vere utique iustitiam loquimini, recte indicate filii hominum*, utrum debeat regnare in sancta aecclesia talis illusio demonum? Utrum aliquis monachus possit creare quemlibet papam, aut spurium, vel simoniacum, sive hereticum? Nam *impune facere qu?libet, id est regem* esse. Cur non totus mundus assurgit contra huius novi Prothei monstruositates et alterius Arrii hereticas pravitates? Ubi sunt Colonienses Herimanni? Hubi sunt Aribones Maguntini? Ubi sunt illi et illi, quos non recolit memoria stili? Monachi et muliercule cogunt in fugam presules quasi persequente Hercule. Monachos dico et quales monachos? Periuriis infamatos, strupris monialium sordidatos. Et isti sunt creatores paparum ad dedecus eorum, qui sunt rectores aecclesiarum. Verum quos Prandellus plantavit, foenum fuerunt; quantum voluit, vixerunt, quando voluit, viam univers? carnis[Page 602]

tenuerunt. Denique, cum sibi placuit Lucanum, quem vocavit Alexandrum, abire, precepit Archigenem venire, ut incisa vena pro minuendo sanguine fieret divortium corporis et anim?. Et factum est ita. Continuo curritur per plateas; pecunia laxat largiendi habenas. Cuiuscumque non solum crumena, sed etiam saccus numis Bizanciis subfarinatur pro eo, quod Folleprandus capiatur, rapiatur et quasi invitus ad sedem trahatur. Tota Roma clamoribus tonat *et genus et formam regina pecunia donat*. Conficitur negotium: qui dicitur Legio sublimatur demonium, coronatur cuculatus, ad Capitolium pergit infulatus. Proverbium istud videbant, qui aderant: Si bacularis scandit equum, rabies exagitat eum. O languor super omnes languores, o dolor super

mortis dolores, ut sacrilegus, adulter, periurus, homicida,
insuper et papicida, leprosus in corpore et in anima,
magus, sarabaita, cum talibus margaritis fiat Petri polita!
Et quamvis tot stercorebus fetebat, tamen omnes despiciebat,
quosdam etiam maledicebat. Vas enim unde plenum est, inde[Page 604]

reddit hodorem. Verum si iste blasphemus aliquem blasphemavit
fidelem, ita est, ac si diabolus iniuriasset Michaelem.
Operibus suis quisque vel laudatur vel infamatur,
opera enim eius secuntur eum. Revera, *qui facit peccatum,*
servus est peccati; qui facit opus diaboli, servus est diaboli.
Ergo iste falsa cuculla factus est diaboli medulla. Nulla est
igitur eius maledictio, cum ipse sit maledictus et mendax, sicut
pater mendatii ab initio. Munda sit illa manus, qu? debet
tergere sordes. C?tera quis nescit? Depulsus ab urbe putrescit.
Diabolus non habet benedictionem, nullo modo potest
benedicere. Maledictionem denique habet, quia est maledictus.
Si forte, quod suum est, super fideles proicit, procul
dubio nichil eis officit. Ipse enim radix peccati, quod non
possidet im proprietatem, quomodo impertiri valet ramis in
hereditatem? Manifestum est igitur probabili conclusione,
quoniam Prandellus sarabaita nec papa fuit, nec pap?
fuerunt sathanei, quos *transformavit in angelos lucis*. Quicumque
vero super hac re aliter senserit, alienus a fide catholica
salvus esse non poterit.[Page 606]

CAP. III.

QUI VIRTUTES et vicia
Et virtutum officia
Recte novit discernere,
Non est ex bruto genere.

Virtus est mentis dignitas
Et animi nobilitas,
Qu? homines mirificat
Insuper et deificat.

Obprobrium est vitium
Gerens mortis initium;
Illud qui secum baiulat,
Vivens mortuus ambulat.

Vicia concupiscere,
Hoc est venenum bibere.
Qui vult cum morte ludere,
Nequit vicia fugere.

Fugienda sunt vicia
Veluti precipitia,
Qu? deludendo miseros
Heu! - mergunt ad inferos.

De virtutum gymnasio
Non demat nos occasio,
Nam virtutes diligere
Est angelic? vivere.

Scalarum gradus optimus
Paratur ex virtutibus,
Per quem itur ad dominum,
Qui est creator omnium.[Page 608]

Ergo sequamur semitam
Virtutis iuri debitam,
Qu? ducit ad palacium,
Ubi fulget topazium,

Palacium mirabile
Ex duodeno lapide,
Quod Virtus cum sodalibus
Struxit a penitralibus.

Fides fundamen posuit,
Parietes Spes protulit,

Tecta dolavit Caritas,
Totum depinxit Largitas.

Est satis conducibile,
Quod Virtutis quadrifide
Situs exornat fabricam,
quia reddit tetragonam.

Turres servat Humilitas,
Sane mentis sublimitas,
Ne propter supercilium
corruat hedificium.[Page 610]

Simplicitas innoxia
Cum Puritate socia
Ad fenestras invigilat,
Ne lux intus defitiat.

Portas custodit Castitas,
Ne viciorum vastitas
lakens in suo stercore
Introrsum possit repere.

Claves sacri palatii
Sine fuco mendacii
Gerit Misericordia
Veni? dans primordia.

Haec affuit adulter?
Scribens in terre pulvere:
Si quis non habet scabiem,
Mittat in eam lapidem.

Pietas tenet atria
expulsa Hydolatria
lacentibus in crimine
Volens manum porrigere,

Ut in confessionibus
Sanetur omnis populus,
Qui in mortis voragine
Non dedignantur plangere.

Hec latronem cum lacrimis
Sanctis suscepit brachiis,
Et fecit primicerium
Ad regale pomerium,

Quod protogibra perdidit,
Quando transgressor extitit;[Page 612]

Sed dat per penitentiam
Pietas indulgentiam.

Foris stat Pacientia,
Ut Ira et Dementia
In dorso Pacienti?
Fabricent omni tempore.

Circa frequens mysterium
Et cure desiderium
Calcata Somnolentia
Currit Oboedientia.

Convocat Amicitia
Ad munerum officia
Omnes secundum meritum
Futurum vel preteritum.

In c?lesti milicia,
Si desit Amicicia,
Apparebit divortium
omne scindens consortium.

Huius virtutis gratia

Sol est in mundi patria;
Quam si de mundo tuleris,
Solem furatus fueris.

Haec refulsit propitia
In mundi puericia;
Sed hanc sua nequitia
Turbavit Avaricia.[Page 614]

O homo, carne labilis,
Mente racionabilis,
Pestis repelle titulos,
Qu? condilat articulos.

In manibus te nocuit,
Nichil plus in te potuit
Auferens manus floridas
Et dedit lepra horridas.

Vade, lavare septies,
Ut renovetur species,
Quam tulit Phylargiria
semper habens suspiria.

Cetera sunt in ordine
Cum mensura vel pondere,
Manus sentit interitum
Laboris tollens meritum.

Clarissimi sunt oculi
Ad discernendum providi,
Aures sine prurigine,
Lingua sine rubigine.

Os totum constat aureum
Pacis porrigens osculum,
Manus sunt in tristitia,
Quos torquet Avaricia.

O homo, mente nobilis,
Ne sis manu ignobilis,
Sed cum hac inmunditia
Absterge cuncta vicia.

Qui virtutum deliciis
fruitur pressis viciis,
Erit de sorte domini,
Non sequax Apopompei.[Page 616]

CAP. IIII.

Semper gratias agamus factori corde tenus,
Qui nos humiles plasmavit, non duros ut hebenus,
Ne vecordes pereamus crudus ut Achemenus.

Ergo simus non ut equi sine intellectibus;
Mundo corde presentemur supernis conspectibus
Et ad nuptias intremus niveis cum vestibus.

Recolamus, quia deus, qui caret initio,
Totum mundum fabricavit ad votum de nichilo;
Angelos sursum locavit, inmunes a vicio.

In his unus appellatus virtutis signaculum
Maluit in aquilone ponere pinnaculum;
Cum complicibus mox ruit ad Plutonis stabulum.[Page 618]

Dampna c?li reparare volens dei filius
Hominem de luto finxit ad despectum illius,
Qui qu?rebat principari in suis similibus,

O quam mira, quam laudanda dei sapientia,
Qu? ab alto fulminavit pneumata tumentia
Et ad c?lum elevavit in imo iacentia.

Ordinandus es, o homo, in arce altissimi,
Quam liquerunt sua culpa spiritus nequissimi;
Eapropter erunt tibi semper infestissimi.

Sed tu locum tibi datum defende viriliter;
Sequere factorem tuum eundo simpliciter;
Crede deo et in deum, regnabis feliciter.

Inimico numquam credas, qui te vult decipere;
Recordare prim? fraudis ex boatu vipere,
Nam debes ex alienis tibimet prospicere.

Te modis temptabit mille tuus adversarius,
Apparebit tibi pardus in colore varius;
Se in angelum monstrabit princeps sinistrarius.[Page 620]

Tu adversus temptamenta versipellis emuli
Die: *In domino confido*, ne sis cordis tremuli.
Veniet ad liberandum statim auctor seculi.

Nimium te deus amat, humana condicio,
Nam scriptur? te confortat sacr? beneficio,
Ut ab anim? vel carnis abscondat exicio.

Quando flectere te cupit pestifer ad scelera,
Ad consilium scriptur? festinus accelera;
Huic h?re, ut arbustis implicatur hedera.

Hic invenies medelam morborum et vulnere,
Qu? secuntur nos maternum deserentes uterum
Et cottidie in nobis cresscunt super numerum.

Vicia sive virtutes scriptura determinat
Et non tacet, quales ramos unumquodque germinat
Ne continguas, quod tangentis animam exterminat.

Hominum diversitates narrant sacr? litter?
Primos sexus accusantes gustu dapis misere
Et Chain, qui fratrem rutro presumpsit occidere.

Datur cunctis in exemplum Senaar abusio,
Sed inceptum dereliquit linguarum confusio.
Benedictus sit salvator noster homohusio.

Supra modum peccaverunt Gomorra cum Sodoma,
Vindicatum est in eis ex nube flamivoma,
Scripta sunt autem pro nobis ad salutis commoda.[Page 622]

Alienum offerentes ignem sacrificiis
Perierunt absque mora mortibus orrificis,
Quia lex hoc prohibebat in sacris officiis.

Notum est, qu? sit sors illa, qu? viva interiit
Nec hoc latet, quod cum suis Chore flammis periit.
Prodest nobis, quod scriptura istud non preteriit.

Vobis, o Gabaonite, foret mori optimum,
Quam ?tern? servitutis deportare cophinum.
Nobis dicitur, qui mundum adoptamus dominum.

Gyezi cupiditatis inflammatus facula
Sumpto precio leprosi fit conspersus macula.
Devitemus hec, ne simus aliorum fabula.

Ex his paucis perquirantur multa, qu? non scribimus;
Nam quid est ad scripturarum silvam sensus minimus?
David regi monstrat viam, tamen puer timidus.

Omni hora, cum intramus dei sanctuarium,
Semper nobis ministratur hoc helectuarium;
Stultum est, si refutamus, quod est necessarium.

Haec sunt enim in sinistra digesta superius,
Qu? per spaciosam viam eunt in deterius,
Nullus tenebras incurrat vagantes exterius.

Nos ad dexteram virtutum, licet iter arduum,
Convertamus gressus nostros spretis spinis saltuum;
Super rosas gradiemur, non iam super carduum.

Primus ivit per hanc viam Abel, martyr domini,
Post hunc omnes patriarche, prophete, apostoli,
Martyres et confessores ac fideles populi.

Per hunc callem gradientes carent inmunditia;
Ambulantes sinistrorsum comitantur vicia,
Quid sit melius duorum, eligat iustitia.

Unum porro ut sciatis, est precium opere:
Angeli ante ruinam non erant sub onere,
Sed post casum valde gravi deprimuntur pondere.

Qui in eis principatur per solam nequitiam,
Inter illos est partitus mundanam stultitiam,
Ut deludant sortem nostram per falsam l?ticiam,

Per invidiam quandoque et per avariciam
Et per rerum detrimenta moveant tristitiam
Et, quod peius est, nos ducant in cordis duriciam.

Alii spiritus nequam presunt homicidiis,
Alii intendunt rixis, quidam latrociniis,
Alii student rapinis, quidam lenociniis.[Page 626]

Non sunt pauci, sed est turba magne multitudinis,
Qui dicuntur amatores esse turpitudinis,
Ab hac lue nos defende, deus fortitudinis!

Hi suadent servos dei abuti ingluvie,
Et ut suggant sepe merum velut guttas pluvi?,
Ut cum Loth his castitatis tollantur exuvi?.

Haec et alia nefanda sacra refert pagina.
Ne in laqueos venantum cadat nostra anima,
Audiat auris intente scripturarum famina.

Hec amoris nostri causa iussit deus scribere,
Ne tot artibus deceptor possit nos decipere.
Pater noster vult nos esse *cum filio liber?*.

Monet nos salvator noster per tubas fidelium,
Per se ipsum et per suum sanctum evangelium
Et per eos, qui committunt cum dracone prelium.

Salutaribus preceptis frequenter amoniti
Caveamus tегnas furis nos temptare soliti,
Qui nobis invidet regnum, quo sumus dispositi.

Ad quam partem placet ire, hic datur electio,
Si opprobrium non vultis esse vel abiectio,
Hoc eligite, quod sacra persuadet lectio.

Quid dicturus erit iudex in magno iudicio?
„Non est rectum, quod hic estis inquinati vicio,
Quos purgavi memet ipsum tradens sacrificio.[Page 628]

Ubi est similitudo, quam feci in homine?
Depravata est moneta meo sculta nomine.”
O quam durus est hic sermo, *rex aetern?*, *domine!*

„Non habetis ita sanum, sicut dedi, cerebrum.
Destinavi vobis c?lum, vos itis ad Herebum,
Et pro melle scripturarum bibistis elleborum.

Et de vobis feci papas et Romanos cesares,
Presules et dignitatum diversarum procures,
Et vos petitis inferni me contento carceres!

Num idcirco principatus rerumque divicias

Contuli, ut emeretis Sathan amicitias,
Et cum eo lueretis perhennes tristitias?"

Tortum est pro benefactis malefacta reddere
Nec dignum servire mundo et deum offendere,
Redite, deus non spernit nec vult quemquam perdere.

Redimenda sunt peccata fletu penitentium.
Reponamus, qu? habemus, sinibus egentium;
Terga dabit hostis noster, rex superbientium.

Vobis loquor, o potentes, qui splendide vivitis,
Si quid forte comisistis, quare non redimitis?
Date, date relictura, sic in c?lum ibitis.[Page 630]

Qui in mundo possidetis terrarum potentiam,
Ne portetis hinc euntes rerum indigentiam,
Vos precedere iubete vestram affluentiam.

Qu? post obitum sequantur fuerint paucissima,
Plurium quidem heredum constat spes vanissima.
Cogitate, cogitate de die novissima!

Omnes quidem exituri de carnis mapalibus
Oleum deferant secum in suis lampadibus;
Ianua namque c?lestis aperitur talibus.

CAP. V.

Amantis est officium
Reprehendere vitium
Eius, quem multum diligit
Et quem errare prospicit.

Errantem qui non revocat,
Ut magis erret, provocat;
Sanguinis reus fuerit,
Nisi cautum reddiderit.[Page 632]

Quem non fecte diligimus,
libenter ammonuimus,
Ut inhonesta fugiat
Et in dando non mugiat.

Hylari vultu porrigat,
Cum tempus aut res postulat,
Sua cunctis non dividat;
Cui det, bene videat.

Relictis co?taneis
Non se iungat extraneis,
Quibus non bene creditur;
De petra lac non premitur.

Multum valet discrecio,
Qu? non sub uno precio
Tales et quales redigit,
Sed meliores eligit.

Cum c?no mel non temperat,
Sed ab invicem separat;
Mei defert ad triclinium,
C?num ad sterquilinium.

In suo quemquam ordine
Sapiens novit ponere;
In sinistra non collocat,
Quem dextra dignum computat.

O homo, discretissime
Ab albo nigrum divide;
Lateri iunge proximum
Neque ponas post hostium.[Page 634]

Una die, quis fuerit

Amicus, apparuerit;
Amicus, qui non labitur,
Auro non coequabitur.

CAP. VI.

Quid hic statis tota die occiosi nimium?
Finis rerum conlaudatur magis quam initium,
Si ad ultimam intratis, non censetur vitium.

Laboremus, dum spiramus per fenestras narium;
Monomachice vincamus nostrum adversarium.
Presto erit procurator, qui dabit denarium.

Labor iste delictorum disrumpet maceriam,
Labor iste propulsabit veterem miseriam,
Labor iste mansionem parabit ?theriam.

Ne remaneant mortales sub peccato miseri,
Dedit deus potestatem favill? et cineri;
Filii, si volunt, eius quia possunt fieri.

Si presentia commissa iungantur preteritis -
Servi non eratis digni cessantibus meritis;
Tamen digne penitentes adoptivi eritis.

Privilegium, quod dedit patris sapientia,
Volvat et revolvat secum pectoris prudentia,
Ne oblivioni tradat illud necligentia.[Page 636]

Est autem in potestate liberi arbitrii
Homines filios dei vel angelos fieri
Aut prophetam, qui *dormivit in umbra iuniperi*.

Potest esse plasma dei, sol aut stella aliqua
Seu turtur vel columba carens fellis macula
Vel post longam senectutem iuvenescens aquila.

Quod si piscis mavult esse in aquis currentibus,
Potest fieri thimallus cum squamis holentibus;
Non deveniat anguilla similis serpentibus.

Homo est factura dei valde honorabilis;
Non se comparet iumentis, quibus est mirabilis,
Qu? substernit eius virtus multum formidabilis.

Cui placet frutex esse, fiat arbor balsami;
Non sit rubus, non sit ramnus, non surculus calami.
Fiat nardus dans odorem in secreto thalami.

Fiat cedrus, sit oliva cum liquore crismatis,
A quo rite dissipatur omne genus scismatis,
A quo perit leo ille habitans in abditis.[Page 638]

Si metallum cupit esse, sit aurum Arabie,
Sit argentum de fornace divitis Calabri?,
Non sit plumbum gravitatis livida cum facie.

Ecce nobis est concessum fieri, quod volumus.
Qui contemplative vivit, angelis est socius;
Qui reliquit sua mundo, est vir apostolicus.

Nemo cupit esse martyr dubitans martyrium,
Pauci servant c?libatum, quod est fructus virginum
Fiant saltim confessores, diligant ieiunium,

Corporis quia castigat omne supervacuum.
Quantum sufficit natur? proicit in sacculum,
Si quid forte plus addatur, deputat piaculum.

Nimis sunt amici dei honorati homines,
Quibus est donatum ire supra quosdam homines
Et cunctorum angelorum volare per ordines.

Qu? sunt ergo meliora, omnis homo eligat.

Nam qui valet esse cygnus, si corvus deveniat,
Omnes istud ammirantes ad cachinnum excitat.[Page 640]

Et qui potest esse palma, qu? dactilos germinat,
Si fit spina, qu? pilosos bucellinos generat,
Nichilominus in risum videntes exagitat.

Inter sursum et deorsum sumus vita media;
Nostra sit ir? ad c?lum sitis et inedia;
Qu?rere nichil in terra sunt vera remedia.

Corda sursum habeamus, non simus degeneres;
Arbores quidem feraces simus et non steriles
Atque studiis in bonis omni hora virides.

Nemo velit esse ficus foliis horribilis,
Qu? negavit cybum Christo ac suis discipulis;
Ideo remansit sicca foco tantum utilis.

Si in viridi hoc fuit, quid erit in arido?
Ficum ergo cophinemus in viridiario,
Grossos semper habeamus in nostro ficario.

Quando est securis sita ad radicem arboris,
Tantum valet ei fimus, quam ad pedes marmoris.
Festinemus, quod oportet, ante tempus temporis.

Quisque petens galaxeum linque, qu? sunt vallium,
Sis Helias, Heliseo qui proiecit pallium.
Est enim regnum c?lorum veraciter talium.[Page 642]

Si terrena retinentes sursum ire cupitis,
Vobis ipsis, fratres mei, patenter illuditis;
Non potestis hinc abire, nisi vos exuitis.

Quia properant ad finem nostra interlunia,
Qu? habemus, cum amicis sint cuncta communia;
Non subiciat nos sibi funesta peccunia.

Vita brevis; pater ista monet,
Qu? properanter agenda docet.

Nescit enim cita stare loco,
Hinc paveat nimis omnis homo

Et faciat facienda cito;
Vita fugit, rapimur subito.

Ergo labore in orbe gybra,
Dum vehitur quaciente fibra.

Post obitum labor irritus est,
Iudicium magis omnibus est.[Page 644]

EST HIC MUNDUS tamquam silva multiplex arboribus,
Quarum qu?dam gaudent fructu et qu?dam hodoribus;
Qu?dam steriles, qu? ignis traduntur ardoribus.

Scribere pomorum matres non est opus facile,
Vel qu? pariunt odorem (munus exoptabile)
Aut qu? flammis deputantur, quod est formidabile.

Quid significant, qu?ramus, quod multis profuerit,
Si sententias doctorum legere voluerint,
Si in cote seniorum semet exacuerint.

Arbores enim feraces sunt viri vel femin?
Debriati sacro fonte caritatis gemin?,
Et qui replent corda fratrum spiritali semine,

Qui devote propter deum construunt basilicas
Et constituunt ibidem clericos, familias,
Qui non cessent immolare hostias pacificas.

Quam beatus homo ille, qui hanc domum fabricat,

Ubi cum terrenis servis deus noster habitat;
Ipse larvas infernorum post mortem non trepidat.[Page 646]

Noe domino altare faciens suppliciter
Meruit statim audire: Cresce multipliciter;
Ad Helisium migrabis de mundo feliciter.

Abraham super altare caram prolem obtulit;
Quam fidelis esset deo, ex hac re innotuit;
De quo virgo sine viro deum nobis protulit.

Iacob lapidem inungens erexit in titulum;
Et vidit innixum scal? Christum, dei filium,
Qui descendit per hanc scalam ad crucis patibulum.

Salomon hedificavit templum regi glori?,
Ubi omnes purgabantur a reatu scori?;
Per quod templum est descriptus in libro memori?.

Adrianus imperator, Helius cognomine,
Edidit aulam sepulchri in eiusdem nomine.
Heliam vocavit urbem regio prenomine.

Et quis magni Constantini nescit mirabilia,
Cum apostolorum cernit mira domicilia,
Ubi lapidum vel heris sunt tanta sculptilia.

Nam in urbe Constantini, qu? vocatur regia,
Per domnum Iustinianum facta est aecclesia,
Cuius opus admirantur seculorum secula.[Page 648]

Galla quidem, Romanorum nobilis patricia,
Condidit Mediolani celsa hedificia,
Ubi est nostri levit? celebris noticia.

Numquid est in toto mundo aula tam mirabilis
Porphireticis exstructa cum aureis laminis,
Ut Laurentii levit? et beati martyris?

Theodosius Vercellis construxit basilicam,
Quam fecit centum columnis diversis mirificam;
O Eusebi, huic precare patriam glorificam!

Karolus condidit multa dei tabernacula
Ideoque caret modo omni carnis macula;
Paradisi nunc obumbrant Karolum umbracula.

In Papia rex Liprandus ad decus clavigeri
Fecit templum, quod appellant gentes c?li aurei;
Quod est regis ad salutem anim? vel corporis.

Adelegida, qu? nunc est inter choros ovium,
Qu? consistunt ante matris Iesu Christi solium,
In honore Salvatoris condidit coenobium.[Page 650]

Ab Heinricis, quos timebant infernales lami?,
Sunt erecta dei templa regnis Alemanni?.
Per hec templa sunt in pace regum sanct? anim?.

His exemplis eruditus cesar invictissimus
Templa struit, clerum nutrit ut pater piissimus;
Reddat ei dignas vices inspector altissimus.

Non tamen debet augustus semper templa struere,
Sed minantibus ruinam clementer occurrere;
In miseria conlapsis precipiat surgere.

In penuri? ruina Laurentius volvitur;
Si per te, cesar auguste, a pressura tollitur,
Omnis nexus, qui te stringit, per levitam solvitur.

CESAR, HONOR REGUM, CESAR, DISCRETIO LEGUM,
TE ROGO PER CHRISTUM, LEGE LIBRUM FUNDITUS ISTUM,
QUEM TIBI SERVUS EGO FERRO CURVUS CORPORE BENZO.[Page 652]

NAM PLUS QUAM VELLUS COLCHI VALET ISTE LIBELLUS.
CUIUS ERAT VELLUS, FUERAT POSSESSIO TELLUS.
HIC TIBI SERVABIT TERRAM C?LOQUE LOCABIT.

Quoniam mysterium velleris non satis patet universis, ad resolutionem huius rei imploranda est misericordia redemptoris nostri dei, qui obscura inluminat et *in virtute brachii* sui *inimicos* cesaris cottidie fulminat. Ipse enim pius plastes per Ioseph, puerum suum, instruxit Pharaonem; nam nimis erat obscurum bovem a bove pati commestionem. Eodem quoque modulo placet omnipotenti figulo de quibusdam incertis certum facere HEINRICUM imperatorem per Albensem episcopum, servum suum, Benzonem. *Confido in domino*, sine cuius nutu nec folium cadit arboris nec in calcem resolvitur duricia marmoris, quod domino meo cesare[Page 654]

augusto sedente in Saxonia ab Apuli? seu Calabri? exterminabuntur Normanni utraque colonia. Si quis dixerit: *Quomodo possunt hec fieri?* - crede michi, non sunt hec committenda omni spiritui. Certe, nisi infirmitas prohibuisset, auribus domini mei mea parvitas hec imposuisset. Cesar ergo proinde consilium capiat, quatenus ea medullitus sapiat. Ipse vero deus, quem nichil latet, ad faciendas vel inquirendas maiores res mittit aliquem de summis principibus dans exemplum hominibus, ut idem faciant, cum tempus aut res postulat. Scio enim, quia nemo esset tam hydoneus ad hoc opus, quam ille, super cuius caput apparuit igneus globus. Locus denique, cui presidendo titulatur, a ci gun ma vocitatur. Quid plura? Quod dominus meus cesar augustus valet perficere, residens apud Saxoniam in solio su? maiestatis, monstruosum videbitur, si id recusat inquirere ad sublimandam gloriam su? felicitatis. Non est enim longa via; experiatur, utrum vera sit hec prophetia. Verum tamen, si venerit archangelus, de quo supra scripsi, veniat humilis, non in pompa curruum, quoniam melius quasi sub absconso clamidis liberabit non solum has provincias, sed etiam presens seculum. Veniat, obsecro, ille et non alius, adventus quippe eius valde est necessarius.[Page 656]

Multa quidem fiunt indiscipline atque inordinate, qu? facile redibunt in pristinum statum talis legati conducibilitate. Et quamvis sit ille sapienti aeloquentia dives, tamen de nostr? humilitatis sensu accipiet persuasibiles vires. Ex his igitur, que scio et que vidi, profundiora et potiora consilia valeo vero ligur ... um or,m..... pa.... Igitur .. deniquenonis remov.....mor imp... Sit, precor,cesar augustus nsem peli... legatos ex multitudinesed aliquando si soli g..... d.... principalibus meminissem tes co..amo... .neminem magna .. est salva aecclesiaem Quorum iussionibus m.....bibat odio ex alioped.... Nota ? ?.....alb... .epy.... Ut..... (aug)usto.... em sermo .. olit miseris et prope perit(uris)ugis. Ab aliotis .. .sse. omnipo(tenti) dignum hodie . si discordes sunt, hec profutura sal.. .s..... .successoribus subr..... momen..... d.....hec propalanda .. .olum spem meam domino meo cesari ..la.... .tie victoriam, a culpa silentii animam meam liberavi. Cesar itaque, ad omne quod expedit vigilantissimus, suscipi(a)t ha(n)c re(m) in gremio desiderii, (non) tamquam o(tio)sus residens, sed sicut auriga peritissimus sibi et aliis providens... bi hoc dampnum amplius recuperabitur, donec *coelum sicut liber (con)plicabitur.*